Ca toţi marii artişti, MIRCE A CĂRTĂRESCU are aerul unui om obişnuit. Un artist e suficient de boem pe dinăuntru ca să nu mai simtă nevoia unor semne exterioare care să-i sublinieze calităţile, spunea unul dintre scriitorii favoriţi ai lui Cărtărescu. A dat tonul în poezia unei întregi generaţii şi a fost al doilea poet căruia i-a reuşit în literatura română o epopee, *Levantul*. Ar fi putut rămâne la poezie, dar şi-a surprins publicul scriind nuvele, în a căror ţesătură rămâi prizonier mult timp după ce ai închis cartea. Ar fi putut rămâne la poezie şi nuvele, dar a trecut la roman şi aşa s-a născut trilogia în formă de fluture *Orbitor* (din care au apărut până acum *Aripa stângă* şi *Corpul*). Ar fi putut… dar a scris jurnal, eseu şi publicistică de primă mână. A fost tradus în zece limbi. Iar acum, pentru cititorii colecţiei *Cartea de pe noptieră*, primul volum de povestiri „de buzunar" din cariera scriitorului, cu pagini care au ceva din graţia şi tăietura exactă a fulgilor de zăpadă.

MIRCEA CĂRTĂRESCU
DE CE IUBIM FEMEILE
HUMANITAS
BUCUREŞTI
Colecţie îngrijită de IOANA PÂRVULESCU
Coperta colecţiei
IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CĂRTĂRESCU, MIRCEA
De ce iubim femeile / Mircea Cărtărescu – Bucureşti: Humanitas, 2004
ISBN 973 – 50 – 0869 – 6
821.135.1 – 31
HUMANITAS, 2004
EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România tel.

021/222 85 46, fax 021/224 36 32
www.humanitas.ro
Comenzi CARTE PRIN POŞTĂ: tel. 021/311 23 30, fax 021/313 50 35, C.P.C.E.
— CP 14, Bucureşti e-mail: cpphumanitas.ro www. librariilehumanitas.ro
ISBN 973 – 50 – 0869 – 6

I met my old lover On the street last night She seemed so glad to *see me, I just smiled.*

And we talked some old times And we drank ourselves some beers, Still crazy after all these years, Still crazy after all these years...

Paul Simon

Mica negresă

Invoc distinsele cititoare ale acestei cărţi să nu mă eticheteze chiar de la-nceput ca fiind un tip pedant dacă am să-ncep cu un citat. În adolescenţă aveam tâmpitul obicei de a vorbi în citate, fapt pentru care aveam o faimă cam tristă în liceul Cantemir. Colegii mei se cărau la şcoală cu magnetofoane de zece kile, puneau muzică şi dansau în ora de franceză... Garsonelul, profesorul nostru ţăcănit, le aduna pe fete-n jurul lui şi le spunea cum se zice la toate porcăriile în franţuzeşte... Vreo doi răsfoiau reviste porno suedeze în fundul clasei... Numai eu, care trăiam doar în lumea cărţilor, mă apucam şi trânteam pe tablă vreun citat din Camus sau din T.S. Eliot care se potrivea ca nuca-n perete cu atmosfera de dezmăţ din clasa noastră prăfuită şi dărăpănată. La vederea lui, tipele care stăteau picior peste picior pe catedră, de li se vedeau pulpele până sus sub poala sumeasă a sarafanului, nici măcar nu se mai osteneau să se strâmbe sau să pufnească dispreţuitor. Se obişnuiseră. Acum se uitau prin mine de parcă nici n-aş fi fost, şi aşa am trecut liceul: un ciudat în uniformă destrămată, care scrie texte de neînţeles pe tablă sau vorbeşte cu castanii pe marginea gropii de sărituri în

lungime. Vorbeam în citate nu din snobism, nici ca să mă dau mare (nu te puteai da mare decât cu muzica rock şi cu lista gagicilor pe care le-ai fi avut, restul erau fleacuri), ci pentru că ajungeam să iubesc câte-un autor până la nebunie, să mă identific cu el şi să cred că numai vorbele pe care el le-a rostit odată exprimă adevărul fundamental al lumii, pe când tot restul e vorbărie goală.

De-a lungul timpului, am rămas acelaşi *jerk* căruia nu-i pasă cu ce se-mbracă, ce mănâncă şi ce spune la o bere sau la un colocviu, dar am învăţat să fiu mai prudent în două privinţe măcar. Prima este povestirea viselor (dar la asta voi reveni cu altă ocazie), iar a doua, citarea din autorii mei preferaţi. Ambele plictisesc de moarte atât în scris, cât şi în orice conversaţie pe care o porţi, şi-ţi dau un aer de tip nefrecventabil. Cu toate astea, sunt momente în care mi se pare că am să mor în clipa următoare dacă nu povestesc un vis sau nu-i dau drumul citatului. Nici nu-mi imaginez, de pildă, paginile de faţă fără cuvintele lui Salinger la-nceput – scriitorul pe care chiar îl iubesc şi-l admir cel mai mult –, de parcă restul articolului ar consta din câteva mici vagoane de cale ferată, iar citatul ar fi locomotiva. Simt că nu pot vorbi despre stil, despre ce înseamnă o fiinţă stilată, dacă nu încep exact cum voi începe.

Crezusem iniţial că micul fragment face parte din *Pentru Esme, cu dragoste şi abjecţie*, dar am avut surpriza să-l găsesc în *Omul care râde*. Iată ce zice Salinger, întrerupând o poveste cu nişte copii duşi la joacă de un şofer de autobuz care le spunea istorii fără sfârşit, ca-n benzile desenate americane cu Spiderman sau Batman: „Acum, pe loc, nu-mi amintesc decât trei fete care să mă fi impresionat de la prima vedere cu frumuseţea lor de nedescris. Una a fost o fată zveltă, în costum negru de baie, care se străduia din greu să înalţe o umbrelă portocalie pe plaja din Jones, prin 1936. Pe cea de-a doua

am întâlnit-o prin 1939, la bordul unui vas de croazieră în Marea Caraibilor, azvârlind cu bricheta într-un marsuin. A treia a fost prietena şefului, Mary Hudson".

În loc să-ncep acum să explic de ce aceste *flash-uri* de frumuseţe pură sunt atât de minunate literar (pe cât de banale par la prima vedere), părăsesc locomotiva aşa cum e şi trec la vagoane. Iar primul vagon e cu atât mai ciudat, cu cât se dovedeşte a fi chiar un vagon adevărat, în sensul propriu al cuvântului. Fiindcă într-un vagon de metrou am întâlnit-o – de fapt, mi s-a dat şansa s-o văd câteva minute – pe cea care mi-a rămas în minte până azi drept cea mai frumoasă femeie din lume. Sigur că poate splendoarea ei se amestecă acum în mintea mea cu irealul caruselului de pe malul oceanului, cu leii de mare îngrămădiţi unii peste alţii lângă debarcader, cu omul-statuie încremenit pe postamentul său (primul pe care l-am văzut vreodată, şi care mi-a dat ideea unui întreg capitol din *Orbitor*), cu nesfârşitele magazine de bijuterii etalându-şi lanţurile de aur de-a lungul falezelor, cu automatele în care băgai un bănuţ de un cent şi-ţi era înapoiat turtit în formă de elipsă, cu uriaşii arbori sequoia din Red Wood… Cu străzile care urcă şi coboară, cu Chinatown şi cu palmierii măturând leneş cerul din (mai pot să ţin secretul?) San Francisco, oraş construit în jurul micuţei negrese din metrou, după chipul şi asemănarea minunăţiei ei.

Locuiam, de fapt, în Berkeley şi-n fiecare dimineaţă părăseam mica mea suburbie, cu KFC-ul şi K-Martul subsidiare, ca să iau metroul ce mă ducea, pe sub braţul de ocean, drept în inima Frisco-ului. În 1990 eram încă un puşti pletos, în jachetă de piele cafenie, ce umbla cu mâinile-n buzunare pe străzi, închipuindu-şi că păşeşte exact pe urmele lui Ferlinghetti şi Kerouac. Metroul, faimosul The Bart, e de o deosebită eleganţă el însuşi. Câtă deosebire faţă de mizerul metrou new-yorkez, care pare, jegos de uleiuri şi funingine, un lugubru peisaj de utopie negativă!

Suplu şi alb ca laptele, Bartul trece pe sub ocean atât de lin, încât parcă tot tavanul lui devine treptat de sticlă şi poţi vedea prin el lumina verde, tulbure a mării şi forfota peştilor argintii. Într-o dimineaţă, moţăind pe un scaun de plastic în metrou, deodată am văzut-o. Nu eram singurul. De fapt, absolut toată lumea din vagonul puternic luminat o privea.

N-am fantezii cu negrese. Am întâlnit câteva, în diverse ocazii mondene, şi mi s-au părut, ca şi chinezoaicele sau arăboaicele, femei ca toate femeile. De prisos să spun că n-am avut nicio iubită atât de exotică încât să aibă altă culoare a pielii decât a mea, deşi multe au avut altă culoare a minţii, a vocii, a zâmbetului. Dar, pur şi simplu, fata de care nu mi-am putut dezlipi ochii de-a lungul a două staţii întregi de metrou (exact în porţiunea cât vagoanele s-au târât pe fundul oceanului) s-a întâmplat să fie negresă şi să aibă aproximativ şaisprezece ani. Şi să poarte un sari de mătase albă cu foarte palide flori neidentificabile presărate, în uşor relief, deasupra lui (chiar *deasupra*, plutind parcă la un centimetru de materialul lucios). Iar pe cap să poarte, din acelaşi material, un mic turban ce-i alungea tâmplele în felul frumuseţilor egiptene. Şi s-a întâmplat, de asemenea, ca fata să aibă fire de walkman şerpuindu-i afară din urechi şi pierzându-se, subţiri şi duble, sub pânza sari-ului, detaliu tehnologic într-un contrast atât de necontrastant cu tradiţionalul veşmânt, încât te-ntrebai dacă nu cumva toţi strămoşii ei africani purtaseră walkmanuri la cingătoare, din noaptea istoriei şi până atunci. La glezna unui picior, o brăţară de piele cu un citat arab, din Coran, poate.

Fata nu era frumoasă, ci era însăşi imaginea sensibilă a frumuseţii. Mi-e cu neputinţă să spun dacă era doar un obiect estetic lipsit cu desăvârşire de psihologie sau dacă, dimpotrivă, era *numai* psihologie, derealizată, proiecţie a privirilor fascinate ale celor din jur. Privind-o, înţelegeam

de ce se spune câteodată „frumuseţe răpitoare”: eram cu toţii ostaticii ei, aşteptând parcă, din clipă-n clipă, să fim, pe rând, sacrificaţi cu cruzime. Şi totuşi timiditatea şi inocenţa erau singurele ei puteri.

N-aş putea spune când apăruse în vagon, dar a ieşit odată cu mine în piaţa Kennedy, cu magazine de lux şi palmieri, şi, mergând dreaptă în sari-ul ce-i înfăşura omoplaţii şi fesele, s-a dizolvat în lumina complicată din jur. De multe ori după aceea m-am gândit că dacă, mergând în urma ei, i-aş fi atins învelitoarea de mătase, s-ar fi-ntors spre mine nu pentru că mi-ar fi simţit atingerea, ci pentru că ar fi simţit că se scurge, din corpul ei în degetele mele, o parte din necunoscuta şi mistica ei putere interioară…

Acum observ, abia, că atât femeile descrise de Salinger în trei cuvinte expresive (ce formidabil: fata care *aruncă cu bricheta într-un marsuin!*), cât şi cea pe care n-am reuşit eu s-o descriu într-o pagină întreagă apar în preajma mării. Şi mi se pare că aşa trebuie să fie, căci atunci când mă gândesc la stil (care este graţie, unduire odată cu unduirea generală a lumii, plutire în josul curentului fără niciun moment de opoziţie, urmând meandrele plinurilor şi ale golurilor) aceeaşi imagine-mi vine mereu în minte: algele prelungi care sunt trase-n sus şi-n jos de curenţi şi se-ndoaie, se subţie şi se-ngroaşă în apa verde, gelatinoasă, de pe fundul mărilor.

Nu poţi face nimic ca să ai stil. Pentru că stilul nu îl ai, ci îl eşti. E engramat acolo, în ingineria vertebrelor din coloana ta vertebrală, în dinamica fluidelor corpului tău, în spotul de lumină de pe pupila ta catifelată. În înţelepciunea minţii tale, care înaintează când universul înaintează şi se retrage când universul se retrage.

Pentru D., vingt ans après

Când am cunoscut-o pe D. (pe care într-una din povestirile mele am numit-o Gina), mă credeam un fel de

supercampion al visului. îmi pregăteam fiecare noapte ca pe o gală de box în care-mi puneam în joc centura cu diamante contra tuturor *challenger-ilor*. Îi învinsesem, credeam eu, prin K.O. pe Mandiargues, Jean Paul, Hoffmann, Treck, Nerval, Novalis, la puncte pe Kafka şi prin abandon (în runda a şaisprezecea) pe Dimov. Fiecare carte pe care o citeam pe atunci era o halteră ridicată, fiecare poem era un extensor, orice plimbare – un şir lung de flotări, orice privire (cum priveam pe-atunci un capac de stilou sau o ascuţitoare de pe masă atât de intens şi de impersonal încât totul dispărea împrejur, iar lucrurile astea se ridicau în privirea mea întregi, văzute din toate părţile deodată şi înţelese în tăria la pipăit şi în chimismul suprafeţelor lor de metal şi de plastic ca şi când nu ar fi fost în afara corpului meu, ci ar levita – cum şi levitează – în aerul de aur al minţii mele) – un exerciţiu de concentrare pentru noaptea care urma, un antrenament pentru o nouă partidă de vis.

D. era minunată, şi dacă am scris o dată despre ea că dormea cu ochii larg deschişi, lucrul ăsta nu trebuie luat ca o invenţie de autor. Chiar aşa era. În lunga noastră istorie nu am dormit prea multe nopţi împreună, iar când am făcut-o, totul era de fapt deja terminat: atât dragostea mea disperată pentru ea, cât şi povestirea despre Gina. Nu vă pot spune cât de trist era să fac dragoste cu propriul meu personaj şi nu cu fata pentru care m-aş fi lăsat jupuit de viu altă dată. Dar întotdeauna când am înnoptat lângă ea m-am trezit noaptea şi am văzut-o cum privea tavanul, fără să clipească, fără să-l vadă, cu ochii lucind slab de la semilumina ferestrei.

Am văzut-o prima dată dormind aşa la Cochirleni, unde studenţii facultăţii noastre erau în practică agricolă, la cules struguri. Intram zilnic în vie, însoţiţi de un satir păgân (dom Podgo, gol puşcă şi hirsut) şi de un blajin arhanghel („părintele” Ioan Alexandru), şi după vreo şase

ore de lălăială ne-ntorceam la dormitoarele noastre. Deja după o săptămână nu mai puteai spune care era dormitorul fetelor şi care al băieţilor. Ne amestecaserăm complet. Într-o după-masă, D. mă trimisese să-i cumpăr nu ştiu ce eram pe atunci încă doar prieteni, ceva mai mult decât colegi –, aşa că la întoarcere am intrat la fete în dormitor. Haosul de-acolo era de nedescris: una-şi făcea unghiile de la picioare, alta-şi dădea în chiloţi cu *intim spray*, alta se lingea cu un tip (acum băiatul ăsta e mort), iar Mira şi Altamira (credeaţi că nu există în realitate? uite că există şi trăiesc şi azi împreună) se ţineau strâns în braţe sub cearşaful aceluiaşi pat. D. era întinsă în patul de deasupra. M-am suit pe marginea celui de jos ca s-o văd mai bine: era dreaptă ca o statuie de pe-un sarcofag etrusc şi mă privea drept în faţă. Trebuie să vă mai spun că D. avea cei mai frumoşi *ochi galbeni* pe care ţi-i poţi imagina, cu gene răsucite ca nişte mici cârlige. Azi nu-i mai are la fel. De câte ori o mai văd, o recunosc după buze (astea chiar inconfundabile), nu după ochi. I-am spus câte ceva, iar ea mă privea mai departe, cu aerul că ascultă grav, dar că, din motive confuze, nu poate ajunge la miezul vorbelor mele. Cred că au trecut două minute în care i-am tot dat explicaţii. Simţeam, obscur, că e ceva în neregulă, dar, ca într-o situaţie absurdă de vis, nu intuiam *unde* anume e greşeala. În sfârşit, o colegă mi-a aruncat, neatentă: „Las-o, nu vezi că doarme? Aşa doarme ea, cu ochii deschişi”. În acel moment (pentru că D. mă privea mai departe în ochi cu cel mai natural aer cu putinţă) am avut sentimentul limpede – nemairepetat vreodată – că visez. Că, poate, toată viaţa mea de până atunci fusese un vis.

Dar în noaptea următoare, când D. şi cu mine am stat până dimineaţa într-un lan de lucerna, golind o sticlă de votcă şi bătătorind lucerna pe o suprafaţă de necrezut de mare (eu aflând pentru prima dată atunci cât de dulce la mângâiat e părul pubian al unei fete) – a fost un hipervis,

iar anii care au urmat – vise unul într-altul, precum casetele chinezeşti lăcuite. Un sărac şi sceptic fiu al clasei proletare cunoscuse o prinţesă etc, etc. Ce vreau să scriu aici, fiindcă restul e-n cărţi, e ceea ce nu am putut scrie nicăieri în literatura mea pentru că, vorba lui Kafka, „asta nu se poate spune”.

N-aş fi iubit-o niciodată pe D. dacă-ar fi fost numai (foarte) frumoasă sau dacă singurele ei mijloace de seducţie ar fi fost *palatul* în care mi se părea că locuieşte – când am fost prima dată în casa ei tapetată cu icoane pe sticlă am crezut, literalmente, că am trecut prin zeci de camere – şi fascinantele ei ţoale şi cosmeticale. N-aş fi iubit-o nici doar pentru că o dată, pe când o conduceam acasă, ca de obicei, într-un decembrie înzăpezit, s-a oprit cu mine într-o piaţetă triunghiulară, luminată doar de un bec chior, şi-a strecurat mânuţele ude în buzunarele paltonului meu şi m-a privit în ochi, în întuneric, fără să-mi spună nimic, pe când în lumina becului ningea cu o furie nemaipomenită. Pentru asta o iubesc abia acum. Adevărul este că D. m-a sedus (prin forţă şi persuasiune, mai mult aşa cum un bărbat seduce o femeie) prin puterea ei specială de a visa.

D. nu era prea inteligentă, mulţi o credeau de-a dreptul o gâscă şi mă compătimeau teatral pentru neajunsurile legăturii noastre. Uneori făcea gafe chiar tâmpite. Nici fidelă nu era deloc. Dimpotrivă, cocheta cu alţii până la exasperare şi avea grijă să-mi dea mereu, sadic, raportul cu cine se mai vedea. Dar, ca visătoare, era la o categorie mai grea decât mine şi mă zdrobea în fiecare confruntare. Niciodată, la nimeni (*including* Nerval, Jean Paul şi toţi ceilalţi mai sus pomeniţi), n-am întâlnit vise mai… puternice, mai arhitecturale, mai aşezate cu labe grele de leu pe pământ şi totuşi construite pe nori şi pe cer albastru. Când îmi povestea câte un vis, îl vizualizam în atâtea detalii încât mai târziu mi se părea *că eu* l-am visat.

De multe ori, după ce o conduceam acasă, ca de obicei, serile, după ultimele seminarii, intram în holul casei ei şi ne aşezam pe treptele de marmură, într-o penumbră în care abia ne vedeam ochii. Atunci aprindea o ţigară şi începea să povestească. Ochii îi străluceau, sub genele încârligate, ca în scena din barul pustiu, din *Citizen Kane*. Un vis al ei dura, povestit, cel puţin jumătate de oră, dar mie mi se părea, ca în povestea aceea orientală, că ţine vieţi în şir, trecute sau viitoare. Când, plecând, închideam după mine uşa grea, de fier forjat, mă întrebam mereu cum aveam să supravieţuiesc până a doua zi, când ne vedeam iar la facultate.

Mai târziu, povestind vise în cărţile mele, am profitat de nenumărate ori, mişeleşte, de o fisură în legea proprietăţii intelectuale – absenţa *copyright-ului* pe vise – ca să-i fur cele mai fermecătoare şi mai *articulate* viziuni, cele mai mistice decoruri, cele mai discrete treceri de la real la ireal şi *part way back*. Al ei a fost visul cu palatul de marmură invadat de fluturi din

„Orbitor” – în general, fluturii, acolo, sunt fluturii *ei* –, de asemenea al ei cel despre imensa incintă-cavou în care Maria rătăceşte săptămâni în şir pe dale dulci de calcedonie şi malachită. De fapt, am acum impresia că fiecare vis pe care mi l-a povestit în acea epocă îndepărtată în care am fost împreună, şi chiar cele pe care le-am visat eu, independent de prezenţa şi voinţa ei, înmugurea în miezul creierului ei, dezvolta un filament translucid care-mi perfora ţeasta şi înflorea deodată, la capătul filamentului, desfoindu-se exotic şi pluriform în craniul meu. Se formase un cordon ombilical între minţile noastre, ea era mama care mă hrănea cu substanţa gelatinoasă a visului, iar eu – care (sau *fiindcă*) iubeam fiecare fibră din amărâtul ei căpşor de studentă şi gâsculiţă – creşteam din întrolocarea foiţelor embrionare, scrise pe ambele feţe cu vise furate.

Şi iată-ne acum: eu, autor, colectând glorie şi (mult mai mult) dispreţ, nemaiîndrăznind să intru nopţile în niciun fel de ring, pentru niciun fel de rundă onirică. Ea, o necunoscută, un plic folosit şi aruncat, în care poate au fost bani sau poate heroină. Amândoi am trecut deja de patruzeci de ani şi (ca să citez din clasici) „amorul nostru nemuritor s-a dus dracului”…

O rog pe D. – „Wherever she is” – să accepte acest mic text nu numai ca monedă de schimb pentru cuvintele pe care mi le-a spus nu *foarte* demult, dar şi ca pe un tandru omagiu.

Cerceluşi

Sunt convins că ai trăit şi tu, dragă cititoare, de câteva ori în viaţă, acea senzaţie care, ca atâtea altele din aceeaşi zonă, ar trebui să rămână fără nume, dar care poartă totuşi numele urât şi tautologic de *déjà vu*. Pentru că atunci când trăieşti aşa ceva, nu aparenta repetare a unei scene din viaţa ta te impresionează (în definitiv viaţa noastră constă dintr-un şir lung de repetiţii: câte mii de nasturi încheiem şi descheiem într-un an? Câte petreceri practic identice, cu aceiaşi doi-trei amici şi cu bârfirea celor absenţi, organizăm? Ar trebui să numim *déjà vu* mai fiecare moment pe care-l trăim), ci răvăşirea pe care ţi-o produce, magia intensă pe care, fără să ştii de ce, o simţi întotdeauna într-o astfel de situaţie. Stai la televizor, plictisită, într-o după-masă, te uiţi absentă la vreo emisiune care nu te interesează şi brusc parcă explodezi într-o sferă de lumină intensă: hei, dar clipa asta ai mai trăit-o o dată! Sigur, sigur, exact aşa a fost! Dar nu ştii *ce anume* a fost ca înainte şi nici nu eşti în stare să gândeşti lucid, căci te cuprinde deodată un fel de fericire în care se amestecă o teroare paroxistică şi o sfâşietoare nostalgie: „Da, da, aşa a fost atunci!”, îţi spui mereu şi mereu şi abia când acest extaz te părăseşte, de parc-ai fi fost un dop de plută pe apă, ridicat o clipă pe creasta valului şi coborât

iarăşi în vale, începi să te-ntrebi ce anume din ce ai văzut la televizor ţi-a provocat furtuna aceea în memorie. Nu vei găsi răspunsul, oricât l-ai căuta. Poate vei rememora vreo frază sau vreo imagine, dar ele nu-ţi mai provoacă, la reamintire, descărcarea aceea orgasmică şi tristă. De asemenea, n-ai să fii în stare să-ţi aduci aminte în ce moment din trecut ai fost transportată: ai uitat, aşa cum se evaporă visul atât de viu la doar câteva secunde de la trezire. Rămâi doar cu senzaţia că ai trăit ceva infinit de preţios, că pentru o fracţiune de secundă te-ai întors, literalmente, în corpul fetiţei care ai fost, sau poate şi mai departe, printr-o memorie atavică: în corpul mamei tale, al bunicii tale sau al celtei, roxolanei sau sarmatei care ţi-a fost stră-stră-stră – (…) – străbunică în adâncul timpurilor. Cred că ai colecţionat şi tu senzaţiile acestea, sperând că într-o zi le vei găsi sensul ascuns.

În ceea ce mă priveşte, pe lângă multe alte ciudăţenii ale minţii mele – mă gândesc uneori ce preţios aş fi ca material de studiu pentru un psiholog, chiar pentru un psihiatru, dar n-am de gând să-mi vând pielea atât de ieftin –, senzaţiile de *déjà vu* m-au însoţit constant în viaţă, din fericire nu atât de des încât să nu le mai dau atenţie. Au început în adolescenţă (când încep de fapt toate) printr-o impresie neaşteptată de leşin, de dizolvare în nostalgie pe care-am avut-o într-o zi de toamnă mergând pur şi simplu pe stradă către liceu. Mă încrucişasem cu o femeie care trecea în sens invers şi care mirosea… a un anume parfum, un parfum dulce şi uşor mentolat, mai curând unul de cofetărie decât parfum de damă. Femeia era îmbrăcată într-un taior roz. îmi aminteam parfumul acela inconfundabil, îmi aminteam şi femeia aceea, o ştiam de fapt foarte bine! Când, rămas cu gura căscată, m-am uitat peste umăr, vederea femeii care se-ndepărtase, dar a cărei dâră de parfum încă ajungea până la mine, mi-a provocat o nouă răbufnire, o nouă sfâşiere. Cred, de fapt, că această

senzaţie fără nume seamănă cel mai bine cu suferinţa intensă a unei iubiri neîmpărtăşite sau pierdute. Cu greu m-am urnit mai departe spre liceu. Mi se făcuse frică: aveam să înnebunesc? Cum mă gândeam la acel parfum, cum îmi revenea în minte, simţeam că se apropie iarăşi de mine acel val gata să mă ridice din nou din mine însumi.

În următorii zece ani cred că am mai simţit de şapte-opt ori, în diverse locuri, parfumul care-mi zbura creierii ca un glonţ. Nu înţeleg cum am supravieţuit când, student fiind, am urcat în lift cu o doamnă ce purta acel parfum. După ce a coborât, am oprit liftul între etaje, m-am ghemuit pe podea şi am rămas aşa poate o oră întreagă, inspirând adânc acea aromă roză şi încercând să-nţeleg unde, în trecutul meu îndepărtat, fusesem înşfăcat şi târât cu o asemenea forţă uriaşă. Am mai simţit acel parfum în aglomeraţii, în magazine şi troleibuze, mai curând în medii populare decât între oameni înstăriţi. Putea să fie cine ştie ce apă ieftină de colonie, mă gândeam, din cele ce se vindeau odinioară în sticluţe în formă de automobil… De fiecare dată îmi propuneam să alerg după fata care mirosea atât de monstruos şi ameţitor, să o-ntorc de umăr şi să o-ntreb: „De unde te cunosc?” sau „Cum se numeşte parfumul tău?” sau „Vrei să te măriţi cu mine?”, întrebări care mi se păreau, în exaltarea mea, perfect echivalente. N-am făcut-o niciodată până în ziua când a fost prea târziu. Şi nu pentru că mi-aş fi dorit ca totul să rămână, ca în scrierile lui Mateiu Caragiale, „sub pecetea tainei” – dimpotrivă, amintirea fulgurantă, nespaţială, a unui ţinut mistic în care acel parfum mă-ntorcea mereu şi mereu mă chinuia ca pe Meaulnes al lui Alain-Fournier –, ci pentru că mereu încercam cu disperare să respir cât mai mult în miezul acelei explozii de suferinţă ultrafericită, pe lângă care realitatea unei femei oarecare, repede înghiţită de mulţime, nu mai conta prea mult. O singură dată am avut sentimentul iluzoriu că stabilesc, în fine, un cap de pod cu

ţinutul îndepărtat: era primăvară şi stăteam pe podeţul cu balustradă de beton imitând trunchiuri împletite de copaci din Cişmigiu, privind bărcile care treceau pe dedesubt. Mirosul m-a luat prin surprindere şi a făcut iarăşi ca totul să explodeze. Înainte să mă-ntorc şi să surprind un cârd de fete trecând pe role peste pod, am crezut că, în fine, am avut o imagine! Mi-am re-evocat-o-n memorie şi am crezut că voi fi sfâşiat de nostalgie: era o vitrină cu bomboane de ciocolată învelite-n foiţă de staniol, foiţe roşii sclipitoare, vernil şi intens violete, cu modele de steluţe şi mici dreptunghiuri, era o femeie în faţa vitrinei (purta o haină de culoare roz) şi mai era ceva, lucrul cel mai enigmatic, o umbră, o mare umbră căzând peste vitrină. Totul ţinea cât o clipire din ochi, totul se-ntindea parcă în cele mai senzitive zone ale memoriei mele. Nu era o imagine, era ceva viu, era o clipă trăită de mine cândva şi pătrunsă miraculos în realitate… Oricât m-am străduit, n-am putut găsi în memoria mea o localizare a acelei fulgurante viziuni. Fusese poate, mă gândeam, dintr-un vis…

Câţiva ani după aceea n-am mai avut senzaţia de *déjà vu*. Nu mă plâng însă: am avut altele, care de care mai fantastice. În acea perioadă am început să am „vizitatori”. Deschideam ochii în miez de noapte şi îi vedeam: un bărbat sau o femeie stând pe pat, lângă mine, şi privindu-mă cum dorm. Aş putea să-i desenez pe fiecare dintre ei, atât de clar mi-i aduc aminte. Dar ei sunt din altă poveste. Fapt e că la un moment dat, într-o perioadă de mare derută în viaţa mea, când treceam dezordonat de la o femeie la alta fără să ştiu ce vreau şi cine mai sunt, am cunoscut o… doamnă cu ani buni mai în vârstă ca mine. îmi plac mult de tot femeile mature, cele ce par mereu atât de grave, de intangibile, atât de încrustate în tiparele propriei vieţi şi care totuşi, când se hotărăsc să se elibereze de ele, devin cele mai dulci şi mai senzuale iubite cu putinţă. O astfel de femeie minunată avea să vină într-o

seară de iarnă, pe ninsoare, la mine. O vreme, stând de vorbă la un pahar de vin şi gândindu-ne de fapt numai la ce avea să urmeze, lucrurile au mers ritualizat, îndreptându-se spre finalul lor normal. Urma să trăim o noapte de dragoste ce avea să rămână, mai mult ca sigur, unica. Niciunul dintre noi nu voia mai mult de la celălalt. Dar în pat mi-am dat seama, cu nelinişte, că sub densul parfum franţuzesc cu care se dăduse în acea seară, pielea ei caldă şi moale mirosea a… Extrem de slab, e drept, dar inconfundabil. I-am scos mai departe dantelele roz în care intimitatea ei era înfăşurată, dar mintea mea deja nu mai era acolo. Corpul acela compact şi viu, pentru care în orice altă situaţie mi-aş fi dat şi pielea de pe mine, nu mă mai atrăgea deloc, de parcă n-ar mai fi fost din aceeaşi specie cu mine. Era un lucru străin, încă foarte frumos, dar străin. Nu mi se mai întâmplase să rămân total inert lângă o femeie şi totuşi nu simţeam nici jenă, nici vinovăţie. Am adormit unul lângă altul, inocenţi ca Tristan şi Isolda, şi în visul pe care l-am avut spre dimineaţă am păşit, în fine, pe tărâmul îndepărtat. Mama era gigantică pe lângă mine. Aveam poate trei ani, poate nici atât. Tramvaiul cu care mergeam spre locuinţa mătuşii se clătina pe şine. Spinarea vatmanului, în cămaşă asudată, părea o pânză umflată de corabie. Am coborât la Rond, pe macadamul din jurul statuii. Statuia din centrul pieţei înconjurate de clădiri bizare, pline de gorgone şi de aflaşi de ipsos, era de-a dreptul colosală şi-şi lăsa umbra ca de gnomon peste vitrina cofetăriei. Ne-am îndreptat către uşa ei cu clopoţel. În vitrină erau bomboane de ciocolată înfăşurate în poleieli colorate. Mama a intrat „doar pentru o clipă”, lăsându-mă s-o aştept afară. Norii se sfâşiau de creştetul încoifat al statuii. Tramvaiul nostru trecuse şi piaţa era goală, doar şina sclipea de-a lungul ei. Între faţadele străine liniştea se lăsase desăvârşită. Şi mama nu mai ieşea din cofetărie. Mă pierdusem de ea, aveam să rămân mereu acolo, în piaţa cu

statuie uriaşă. Am început să ţip din răsputeri, ghemuit pe vine, când uşa s-a deschis şi am zărit o mânecă roz şi am ştiut că e mama. Un val de iubire, cum n-aveam să mai simt vreodată, m-a copleşit. Mama, cârlionţii ei castanii, faţa ei subţire, gâtul ei, braţele ei! M-am încleştat de şoldurile ei râzând printre lacrimi, când am simţit aroma. Parfumul dulce, uşor mentolat, pe care n-aveam să-l mai uit niciodată. În mâna mamei era o pungă de hârtie cu margini zimţate. „Uite ce ţi-am cumpărat!" în pungă erau bomboane roze, discoidale, foarte uşoare, din zahăr expandat. „Le zice cerceluşi", mai zise mama. Ele miroseau aşa, ele umpleau piaţa de parfum, încât statuia abia se mai zărea ca prin ceaţă. Şi acolo, în vis, mintea mi-a explodat din nou şi-am început să plâng de fericire sau de nefericire până când prietena mea m-a trezit, mirată, şi mi-a şters lacrimile.

Despre intimitate

Am trăit o vreme, în altă viaţă parcă, la Amsterdam, într-o mansardă a uneia dintre casele flamande din Watergraafsmeer. În restul apartamentului, clădit pe trei nivele, locuiau proprietara, o poloneză, şi fiica ei rubicondă. Făceau baie împreună în fiecare seară, ţipând şi stropindu-se cu apă, noaptea poloneza bea ţeapăn, de una singură, plângându-şi soţul pierdut... în odaia mea cu tavan oblic aveam doar un pat, un scaun şi o masă. Mai aveam un CD Player şi câteva discuri, pe care le-am tot ascultat în primele zile până le-am învăţat pe de rost. Afară ploua cum n-am mai văzut niciodată, într-un fel de crepuscul gălbui, şi-aşa avea s-o ţină câteva luni în şir. Înnebuneam de singurătate. La facultate predam câtorva studenţi noţiuni elementare de limbă română. Când ieşeam, serile, mă plimbam ore-n şir prin oraş, cu o umbrelă picurătoare deasupra capului. Mergeam de-a lungul canalelor semicirculare, treceam peste poduri arcuite, mă-nfundam prin uliţe străjmte cu mici magazine

suspecte… Cum eram pletos ca naiba şi cu geacă de piele, mereu eram agăţat de cei care vindeau marijuana, mai ales negri şi asiatici, care-mi vârau sub nas punguţe legate cu elastic. De urât, intram în cârciumi întunecate şi, lângă godinul încins, cu aburi ieşindu-mi din haine, beam câte un jene-ever de unul singur, pe când alături câte-un cuplu de lesbiene se săruta languros, ostentativ. Nimeream de multe ori în cartierul roşu şi umblam, anonim în marea de bărbaţi ce se holbau la vitrine, pe lângă barurile şi erotic-show-urile care-şi aruncau luminile reclamelor peste valurile sumbre ale canalelor pline de case plutitoare. Femei în combinezoane roşii, cu fabuloase peruci ultramarine, mă apucau uneori de mână şi-ncercau să mă convingă să intru într-una din sălile unde puteai bea privind orgia *live* de pe scenă. Fiecare clădire era un bordel, în sutele de vitrine stăteau femei în costume de sex, doar dantele şi jartiere fluorescente, femei tinere şi femei bătrâne, suple sau cu burţile revărsate, dulci ca nişte păpuşi sau dure şi bărbătoase, de toate rasele, culorile şi chiar… sexele, căci câte una dintre ele era, de fapt (trebuia însă să ai ochi buni ca să-ţi dai seama), un băiat fardat şi epilat ca pe scenele elizabetane, zâmbinduţi tandru şi chemându-te cu degetul. Trecând pe lângă vitrinele acelea baroce şi exuberante, mă gândeam cât de mult semănau ele cu închipuirile mele din adolescenţă, când, înfăşurat în cearşafuri ude de transpiraţie şi feromoni, îmi imaginam femei goale, femei obscene, femei neruşinate, fără chip, fără personalitate şi fără voinţă proprie, pure animale sexuale ce-mi ofereau de-a valma fesele, pulpele, cefele lor parfumate. Acum eram singur la Amsterdam, de parcă aş fi rătăcit singur prin imaginarul meu adolescentin, prin paradisul infernal al erotismului meu, şi nu aveam decât să intru în oricare din acele încăperi ca să-mi realizez viziunile. Erau toate pentru mine, aş fi putut uşor acumula o experienţă sexuală

imposibilă în alte părţi. Cum câştigam aproape un salariu olandez mediu, mi-aş fi permis fără probleme o fată pe săptămână, o fată la trei zile, o fată oricând aş fi vrut. O priveam pe câte una în ochi, o vedeam deodată proiectându-se înspre mine, înflorind ca şi când şi-ar fi văzut deodată iubitul, mă gândeam cum ar fi fost o noapte în braţele ei. Şi… treceam mai departe, până ieşeam din zona aceea carnavalescă şi reintram în oraşul protestant, sever, plin de cupolele bisericilor îndepărtate. Ajungeam de fiecare dată acasă, în cămăruţa mea, mulţumit că sunt singur şi nu în braţele unui obiect sexual, în toată lunga mea şedere în Amsterdam, nu m-am gândit niciodată serios să am de-a face cu o prostituată.

Nu vreau să par ipocrit. Sunt un bărbat ca oricare altul. Nivelul de hormoni androgeni din sângele meu este de zece ori mai ridicat decât în sângele unei femei. Creierul meu este scăldat în hormoni sexuali. Simt de multe ori din plin neliniştea erotică pură, mă excită de multe ori o necunoscută dintr-un autobuz, mă rătăcesc adesea în labirintul fanteziilor violente şi-ntunecate, populate tocmai de asemenea obiecte sexuale, total aservite voinţei mele. Pornografia nu mă dezgustă întotdeauna – îmi asum ca bărbat zecile de mii de site-uri de pe internet şi sutele de reviste pe care nicio femeie nu le-ar cumpăra – şi sunt momente când am o nevoie imperioasă de imagini orgiastice. Cu toate acestea, am regretat de câte ori am făcut dragoste cu o femeie străină şi indiferentă, şi pentru nimic în lume n-aş face dragoste cu o prostituată. Nu pentru că riscurile sunt mari şi nici pentru că fidelitatea nu mi-o permite.

Cred, pur şi simplu, că sexul însoţit de intimitate este mai bun decât cel fără intimitate. Intenţionat nu vorbesc despre dragoste, deşi până la urmă despre asta e vorba. Dragostea ca sentiment este uneori un inhibitor al sexualităţii, iar fidelitatea devine greu de suportat în pat.

Sexul implică o profundă îngustare a conştiinţei, o coborâre adânc sub convenţiile sociale şi etice, o eliberare de tabu-uri, de dezgust, o căutare a plăcerii în interzis şi perversiune. Dragostea, cu puternica ei componentă culturală, tinde şi ea să fie înlăturată în cele mai intense momente ale actului sexual, ca parte a carapacei cerebrale ce ne acoperă nuditatea. În multe cupluri fantezia depersonalizării partenerilor, a uitării legăturii dintre ei, intensifică plăcerea erotică. Cu toate acestea, ceva din această legătură psihică dintr-un cuplu adevărat, numită dragoste, ceva esenţial şi despre care se vorbeşte prea puţin, supravieţuieşte şi celei mai devastatoare dezgoliri simbolice. Este, ca să zic aşa, iubirea intensă dintre două corpuri. Chiar şi când minţile şi personalităţile sunt dizolvate în plăcerea irepresibilă a sexualităţii, intimitatea rămâne şi dă actului acestuia violent şi animalic ceva copilăros, înduioşător, ceva pe care ţi-l aminteşti, după ce ai uitat plăcerea, ca pe adevărata bucurie a acelor ore. Cum nu dau doi bani pe fanteziile puse-n practică (pentru că, concretizate, ele îşi pierd tocmai idealitatea: pot fantaza despre un sex party, de pildă, dar unul real trebuie că e dezamăgitor printr-o mulţime de amănunte concrete), la fel un act sexual în care corpurile nu se cunosc mi se pare ratat de la bun început.

Corpul meu e profund ataşat de corpul femeii mele. Am de fapt două corpuri, şi de fapt întreaga mea viaţă e dublă. Chiar dacă aş fi decere-brat, ca un animal de experienţe, corpul meu ar fi încă îndrăgostit de corpul femeii mele. Nevoia mea de intimitate cu fiinţa cu care trăiesc merge mult mai departe decât viaţa sexuală. Unii sunt speriaţi de viaţa de cuplu tocmai din cauza perspectivei de a-l vedea pe celălalt în cele mai sordide situaţii. Dar dragostea mea se hrăneşte tocmai din asta. îmi place să merg la cumpărături împreună cu ea, să beau cafeaua împreună cu ea, să o privesc în cadă, să

pălăvrăgim despre OZN-uri. îmi place s-o privesc cum mănâncă şi cum pune hainele la uscat. Când facem dragoste, intimitatea noastră e lucrul cel mai preţios, şi plăcerea noastră depinde cu totul de ea. De fapt, fac dragoste două corpuri care se cunosc infinit de mult şi care nu se mai satură, totuşi, re-descoperindu-se. Ştiu ce va face în fiecare clipă, şi totuşi sunt mereu surprins. Cu cât îi ştiu mai bine pielea şi tendoanele şi cutele şi gesturile şi cuvintele, cu atât mai intensă şi mai disperată mi-e curiozitatea. Intimitatea mea cu celălalt corp al meu este permanentă, când dorm ştiu şi în vis că e lângă mine, dar în orele de dragoste fizică ea devine totală. Atunci nu mai disting privirea de atingere, tandreţea de violenţă, fericirea de suferinţă. Numai pe ea o vreau pentru că numai pe ea o cunosc. Îi privesc, între coapse, „fluturele cu aripi lipite somnoros" şi ştiu că e, cu adevărat, cel mai frumos lucru pe care l-aş putea vedea şi atinge vreodată.

Intimitatea noastră, în casa noastră, în patul nostru, nu ne atenuează, ci ne protejează bucuria erotică. Prin ea, totul devine erotic, şi totul, oricât de frust şi de îndrăzneţ, e ferit de vulgaritate. Numai într-un astfel de spaţiu protejat corpul tău, ca şi mintea ta, se poate deschide cu totul explorării celuilalt. Prin aceasta, sexul nu seamănă cu nimic mai mult decât cu visul. Când visăm, tonusul muscular e abolit şi întregul corp ne este paralizat, lăsând astfel mintea liberă pentru halucinare. Când facem dragoste, dimpotrivă, mintea ne e abolită, iar corpul se scufundă în voluptate. Un ultim amănunt vine să întărească acest ciudat şi fascinant paralelism: când visăm, indiferent de conţinutul visului, sexul nostru este întotdeauna erect…

Îmi amintesc un banc idiot din copilărie, care definea femeia drept „ceva de care te ţii când faci dragoste". Fără intimitate reală, atât femeia cât şi bărbatul sunt literalmente asta: un fel de mânere la care performezi un

număr de gimnastică. Poate fi uneori distractiv (mai ales pentru bărbat), ca legănatul pe un balansoar, dar, din punctul meu de vedere, e un mod primitiv, puştesc, nesatisfăcător de a face sex. De fapt, ajungi cu adevărat la maturitate sexuală doar atunci când începi să trăieşti un ciudat solipsism în doi care te face să spui: în tot universul nu există decât două fiinţe care fac cu adevărat dragoste: eu şi iubita mea.

Nabokov la Braşov

Acum vreo câteva zile umblam grăbit, cu mâinile-n buzunarele canadienei, printr-un peisaj industrial, trist de-ţi venea să plângi, pe undeva pe la Timpuri Noi. Era foarte frig, deşi soare, abia se ridicase bruma dimineţii de noiembrie. Mă gândeam la tot felul de aiureli literare, când m-am auzit strigat: „Hei, Mircea! Ce faci, dragule?" Un BMW masiv, argintiu, oprise la câţiva paşi în faţa mea, pe marginea şoselei, şi o însă total necunoscută, cu ochelari negri suiţi pe frunte, îmi zâmbea prin fereastra laterală. M-am îndreptat spre maşină şi tipa a coborât. „Mă mai ştii? Ştii cine sunt?" Cu cât o priveam mai mult îmi era tot mai străină. „Nu cred", i-am spus zâmbind la rândul meu. Era înţolită foarte bine, chiar epatant pe fondul blocurilor nenorocite de peste drum, al fabricii de ciment şi al chioşcurilor strâmbe din staţia de tramvai. „Sunt Adriana, sora Irinei, ai venit o dată pe la noi, la Cluj!" OK, n-o văzusem decât o dată, cu foarte mulţi ani în urmă, aşa că era doar normal să nu mi-o mai amintesc. Am mimat bucuria recunoaşterii şi am schimbat câteva vorbe banale. „Ai mai fost prin Finlanda?" am întrebat-o ca să fie sigură că ştiu cu cine discut. „Da, merg mereu, lucrăm cu o firmă de-a-colo. Dar spune-mi, ce-ai mai făcut tu? Cum îţi merge? Tot aud că ai mai scos câte ceva, dar ştii… cu atâta muncă, stau mai prost cu cititul în ultimul timp… Irina cumpără însă toate cărţile tale, în amintirea vremurilor vechi, înţelegi…" Am ezitat o vreme s-o întreb, dar până la urmă

am simţit că e inevitabil. „Ce face Irina?” La care femeia, total, total necunoscută din faţa mea s-a deschis într-un fel de jubilare naivă: se vedea că sora ei era mândria familiei. „Ei, e foarte bine, e de câţiva ani stabilită la Bruxelles, soţul ei e cineva foarte mare, membru în Parlamentul european…” „… fiindcă aşa se scrie istoria”, mi-a trecut brusc prin minte. Încă vreo două vorbe, „să ţinem legătura” (care legătură?), „mi-a părut bine că ne-am revăzut”, şi bărbatul de la volanul maşinii s-a întins să-i deschidă portiera. Apoi spaţiul s-a-nchis în jurul maşinii dispărute cum ai închide o revistă de modă cu obiecte fotografiate impecabil. Au rămas blocurile ude şi jegoase, găurile din asfalt, oamenii prost îmbrăcaţi şi arătând bolnavi de la intersecţie.

Am uitat spre ce notariat sau judecătorie mă-ndreptam, ce intabulare aveam de făcut, şi-am rătăcit vreo jumătate de oră la-ntâmplare prin locurile acelea de utopie neagră. Irina la Parlamentul european? Mare doamnă la Bruxelles? Soţia unui înalt funcţionar? Dar eu ezitasem să o-ntreb pe soră-sa despre ea din compasiune, ca să n-o pun într-o situaţie penibilă. Mi-o imaginasem pe Irina, în toţi aceşti ani, decăzută, poate alcoolică, hăituită de un trecut irepresibil. Boschetară poate, asemenea celor care put îngrozitor prin tramvaie… Apoi mi-am dat seama că aşa trebuia să fie, că viaţa, care-mi pusese cu câţiva ani în urmă în mâini un fel de povestire de-a gata, îmi oferea acum şi finalul firesc, poate chiar obligatoriu, pentru ea. Nu sunt niciun scriitor „realist”, niciunul „de subiecte”, şi de aceea am ezitat întotdeauna să povestesc cele trei-patru lucruri cu adevărat interesante la care am fost martor vreodată. Azi găsesc, iată, puţină linişte (vai, nu interioară, ci linişte pur şi simplu, singurătate pur şi simplu, în cel mai concret sens – uşa-nchisă la birou, cel mic dormind în pătuţul lui, în altă cameră, cea mare făcând ceva prin sufragerie…) ca să mă gândesc la Irina, „prima mea

femeie” şi o derizorie enigmă. O jalnică enigmă a unor jalnice vremuri.

Eram student la Litere, grafoman, sărit de pe fix, poet până-n vârful dinţilor (în închipuirea mea) şi totuşi şters, mărunt, mort de slab, încât singura parte din umanitate care mă interesa, fetele, se uita prin mine ca prin sticlă. Trăiam o singurătate înfiorătoare. Nici măcar când, mergând pe la cenacluri, căpătasem o mică notorietate literară, nu reuşisem să atrag atenţia vreuneia dintre colege. Nu puteam să-nţeleg. Amicii mei cei mai groteşti, cei mai bătuţi în cap se lăudau cu erotismul lor debordant, pe la „ceaiuri” îşi povesteau cu detalii câte se întâmplaseră pe „futelniţa” lor, cum îşi numeau sofaua din cămăruţele de mansardă sau de subsoluri pe unde erau aciuaţi. Iar eu aveam 23 de ani şi pe futelniţa mea nu venise încă nicio femeie… Aşa că în primăvara lui ’79, când am plecat la Cluj, la Colocviul Eminescu, am crezut o clipă că l-am apucat, în fine, pe Dumnezeu de picior. Am întâlnit acolo o însă care mi-a dat nişte semne vagi de simpatie. Era cu vreo patru ani mai mare ca mine, deja absolventă, repartizată profesoară într-un orăşel ardelean. Făcuse engleză şi română. Era urâţică, şleampătă, când mergea părea că se-mpleteşte la fiecare pas. Tot ce purta pe ea părea aruncat cu furca. De la-nceput ne-am simţit bine-mpreună: doi nebuni, doi închipuiţi. Eu vorbeam numai în citate din autorii mei preferaţi, ea doar ironic şi parabolic, încât uneori, în lungile şi savantele noastre discuţii de pe străzile Clujului, ne dădeam seama că fiecare vorbea de fapt despre cu totul altceva decât credea celălalt. La un moment dat, s-a oprit lângă un felinar şi m-a-ntre-bat: „Nu crezi că tot Clujul ăsta e doar un joc al minţii? Un vis din care va trebui o dată să ne trezim?” Până şi eu mi-am dat seama de livrescul idiot al frazei şi i-am răspuns sarcastic: „Nu crezi că Borges a zis ceva asemănător despre Buenos-Aires?” „Nu, nu, eu chiar cred în asta. Chiar cred că nimic

nu contează, că totul e visul nostru sau visul altcuiva despre noi…” N-o puteam scoate din extravaganţele ei. La colocviu am citit o lucrare din care nimeni n-a înţeles nimic. Am discutat-o apoi cu Irina, singuri într-un compartiment de tren, bând votcă din cupele a doua jumătăţi de coji de portocală. Am fost foarte surprins: ea înţelesese. Am fost surprins şi că m-a lăsat apoi s-o sărut, că m-a lăsat şi mai departe… Dar nu foarte departe. Acasă, am început să primesc scrisori de la ea, cam o dată la două săptămâni. Scrisori pur intelectuale, fără efuziuni. Ce mai citea, ce mai traducea… îi plăceau mult Nabokov şi D.H. Lawrence, citea în engleză postmodernii americani, făcuse o pasiune pentru Robert Coover. Avea fără-ndoială talent critic, observaţiile ei nu erau la-ndemâna oricui. Abia spre sfârşitul scrisorilor insinua în ele un fel de tandreţe foarte curată. Le termina, invariabil, cu „Good night, sweet prince!” Dar eu mă-ndrăgostisem între timp de o colegă din Bucureşti, şi povestea cu Irina îşi cam pierdea contururile. Ghinion, însă. Şi colega cu pricina era fată mare şi-aşa avea de gând să rămână cel puţin câţiva ani mai departe. Ne smotoceam înnebuniţi prin holuri de case vechi, dar agenda mea rămânea imaculată în continuare şi, Dumnezeule, împlineam 24 de ani! Am început să scriu poeme de dragoste foarte erotizate, ca un fel de compensare. Slabă compensare. M-aş fi culcat, în ciuda dragostei mele absolut reale pentru colega cu pricina, cu oricine, chiar şi cu o babă! mai ales că „babă” era pentru mine orice femeie trecută de 30 de i ani. Aşa că speranţele mele au renăscut când am reîntâlnit-o pe Irina, anul următor, tot la Cluj, de data asta la un festival de poezie din cadrul Cântării României. Am văzut-o de departe, într-un grup de inşi care aşteptau la intrarea legendarei Arizona (o bombă ordinară, de fapt). Mi-a ieşit, mai împleticită ca oricând, în întâmpinare. Avea acum părul scurt, căzându-i în şuviţe tocite de-a lungul obrajilor. De

câte ori o vedeam după o vreme mă frapa cât era de urâtă: buze subţiri şi uscate, nasul prea cârn, faţa pergamentoasă… Dar ochii arătau totuşi o inteligenţă vie, ca şi altceva, un fel de nebunie romantică, de nepăsare faţă de tot ce era în jur. Când m-a invitat la ea acasă, am simţit deodată opera hormonilor prin zonele inghinale: gata, adio copilărie, „this time nothing can go wrong!" Dar n-a fost aşa. Căci acasă la Irina era şi Adriana, sora ei, proaspăt întoarsă din Finlanda, şi toată nenorocita de seară am petrecut-o uitându-ne pe ultravoluminoase albume de fotografii cu amurguri finlandeze, brazi finlandezi, reni finlandezi, Sibelius şi Berzelius şi drace-lius şi lacelius… Ore-n şir aşteptând să plece Adriana şi să-nceapă distracţia, până când în cele din urmă am plecat eu, umilit şi furios, şi-aşa a mai trecut un an. Singura mea consolare, dar şi aceea foarte slabă, era că într-o carte pe care-o citeam pe-atunci, „Geniul şi zeiţa", Aldo-us Huxley povestea că el fusese băiat mare până la 26 de ani! Iată că se putea şi mai rău. Dar eu, îmi jurasem, n-aveam să ajung până acolo. Mai bine moartea decât dezonoarea…

Astăzi însă mă gândesc că mai bine aş mai fi copilărit puţin. Fiindcă nenorocita după-amiază în care „am devenit bărbat" e şi-acum una dintre cele mai penibile şi mai sordide amintiri ale mele. Irina îmi dăduse un telefon că era-n Bucureşti, chiar stabilită în Bucureşti (cum aşa? şi şcoala ei din Ardeal? luase negaţie? şi chiar dacă luase, ce-avea să facă în Bucureşti?), şi că vrea să ne vedem într-o chestiune foarte importantă pentru ea. Am mers cu metroul de mi-a venit rău, până pe la Apărătorii Patriei. Am găsit blocul, am urcat pe scări în putoarea ghenelor revărsate, am intrat într-o garsonieră care duhnea intens a tocană şi am pupat-o pe Irina, care avea acelaşi miros pe obraji şi în păr. Purta un capot cu floricele. N-am vrut să mănânc, trebuia să-mi rezolv problema. Cu un fel de aer prost jucat de femeie fatală pe faţă, a pus un prosop pe pat

şi s-a-ntins cu fundul pe el. M-am lungit şi eu lângă ea. Surpriza cea mare, atent premeditată, era că n-avea chiloţi pe dedesubt... După ceva caznă eram bărbat, dar în locul fericirii şi uşurării pe care mi le închipuisem nu simţeam decât o scârbă intensă de la mirosul de tocană, ciudă că terminasem din prima clipă şi mai ales dezgust pentru tot ce ţinea de acea după-amiază, pentru femeia dizgraţioasă şi duhnitoare de lângă mine, pentru garsoniera cu pereţii strâmbi, până şi pentru cerul de amurg transpirând prin perdeaua de la geam.

Nu mă puteam gândi decât să plec mai repede de-acolo şi să n-o mai văd niciodată pe Iri-na. Ea dispăruse la veceu pentru chestii intime şi s-a-ntors, mare, ţâţoasă, cu mult păr pubian (îmi imaginasem femeile cu totul altfel), cu şolduri musculoase, în aerul cenuşiu al camerei. Şi-a pus halatul şi şi-a aprins o ţigară.

Aici tonul povestirii mele ar trebui să se schimbe dintr-un fel de scherzo patetic („pathetic", mai bine zis) în ceva grav sau lugubru, ceva foarte încruntat. Dar după-amiaza aceea n-a cunoscut vreo schimbare bruscă. Doar se-nsera, doar penumbra devenea mai deasă. Dacă lipsea ceva ca totul să fie perfect coerent, ca într-un film (m-am gândit mai târziu), era chiar ce mi-a spus ea atunci, încă în picioare, cu ţigara aprinsă între degete: „Mircea, aş vrea să mă ajuţi într-o... chestiune. Nu ştiu ce să fac". „Adică?" Eram încă dizolvat de silă. îmi întorceam pantalonii pe dos după ce mi-i scosesem aiurea, şi-mi extră-geam şosetele din crăcii lor. „Uite, îţi spun direct". Dar în loc să-mi spună imediat ce-avea de zis, a lăsat ţigara în echilibru pe pervaz şi s-a apucat să improvizeze o scrumieră de hârtie dintr-o foaie de caiet, scrisă cu creionul. Când a fost gata, a scrumat în ea până când incandescenţa pură din vârful ţigării s-a degajat complet din învelişul ei de cenuşă: „Mi s-a propus să intru în Securitate..."

Mintea mea e lentă şi mai mereu dusă aiurea, aşa că

ratez de obicei clipa. Cele mai grave momente din viaţă le-am trăit de parcă-aş fi trăit bucăţi mici din viaţa altcuiva. Era acelaşi lucru acum. Lucrurile nu-mi ajungeau, deocamdată, până-n adâncul minţii. „Şi tu ce-ai zis?”, am întrebat indiferent, de parcă mi s-ar fi povestit un vis. Irina m-a privit pentru prima dată în ochi, cu un fel de sfidare speriată: „Am zis da”. După care a-nceput un lung bla, bla, bla, recitat ca pe un rol exersat în oglindă: decât să rămână toată viaţa o amărâtă de profesoară în provincie mai bine merge într-un loc unde calităţile ei vor fi apreciate… oamenii tineri şi inteligenţi vor schimba lucrurile dinăuntru… ar putea călători în străinătate… ar avea acces la biblioteci… ar profita de poziţia ei ca să facă mult bine…

Nici n-o mai ascultam. Mă trezeam cu încetul. Ciudat că, gândindu-mă la Securitate, îmi veneau în minte lucruri dintre cele mai disparate şi mai prosteşti: o lungă coadă la bere, de sute de persoane, la Bucur Obor, unde un ins foarte nervos a-nceput să vocifereze când nişte ţigani s-au băgat în faţă. „E securist, îl cunosc eu”, a zis atunci, cu un fel de respect, un bătrânel. „Ăsta are putere, o să facă ordine”. La mine-n bloc stăteau mulţi securişti, mă jucasem în copilărie cu copiii lor. îmi aminteam şi bancuri cu „mai împrăştiaţi-vă, băieţi!”, şi sfaturile mamei să nu vorbesc „ce nu trebuie”, fiindcă securiştii mişunau peste tot. Ce erau securiştii şi Securitatea? Şi de ce-mi fusese mie dat, ca într-un banc prost, să devin bărbat cu o securistă, fie ea şi în devenire? Am lăsat-o să vorbească, să-ncerce mai departe să mă (şi mai cu seamă să se) convingă că făcuse bine, iar ea a continuat pledoaria aceea în gol chiar şi mult după ce şi-a dat seama că n-o mai ascultam. Abia-i mai vedeam faţa. Prin pereţii subţiri ca hârtia ai blocului se auzea tot: apa trasă la closet, voci de la televizor, muzică… După ce a tăcut, şi-a aprins din nou o ţigară şi a fumat-o în tăcere până la capăt. Apoi s-a lungit

„voluptuos” lângă mine, m-a pupat „dulce”, m-a mângâiat obscen – fără ghilimele de data asta – şi-a vrut s-o luăm de la capăt. Atunci i-am dat mâna la o parte şi i-am spus, ca un automat, fără să simt nimic din „dramatismul” momentului, că e o idioată, că o să-şi ruineze viaţa şi poate şi pe-a altora, că nu vreau s-o mai cunosc dacă face pasul ăsta. În definitiv, dacă acceptase deja propunerea, ce mai voia de la mine? „Dar n-am avut cu cine să vorbesc, Mircea, cu cine să mă sfătuiesc. Aici nu cunosc pe nimeni, n-am pe nimeni mai apropiat... *Trebuia* să spun cuiva în care să pot avea-ncredere...” Am plecat când deja era noapte şi-am mers pe jos până acasă prin bălţi, noroaie şi pietriş, privit cu suspiciune de miliţienii vigilenţi. Abia acasă, în patul meu, mi-am dat seama de nebunia acelei seri. „Tâmpită”, mi-am zis, dar, ciudat, *eu* mă simţeam de fapt ca un idiot, ca un om care tocmai făcuse o mare prostie... Am adormit cu capul greu de la tutunul de care eram impregnat, hotărât să uit totul. Lucrurile au mers apoi mai bine cu agenda mea sexuală. Până la 26 de ani, vârsta fatidică a lui Huxley, mai scrisesem în ea, cu litere de foc, patru nume. Liniştit în privinţa asta, am început să scriu poezie mai filosofică. La câteva luni după „seara bărbăţiei mele” am primit, noaptea târziu, un telefon disperat de la Irina. Plângea şi striga în receptor. Băuse? N-o ştiam băutoare. Încercam să leg într-o poveste coerentă vorbele ei mai mult decât confuze. Era cazată, în regim conspirativ, la căminele MAI.-ului, pe Eforiei. Stătea cu două colege care „sunt nişte curve, mă bat şi mă păruie tot timpul, Mircea!” Era spălată pe creier, Mircea, trebuia să facă lucruri îngrozitoare, Mircea, nu mai putea, Mircea! Plângea în hohote, urât ca un copil căruia-i curg mucii. Abia scăpase în seara aceea şi se repezise la primul telefon public. Trebuia să fugă oriunde, trebuia să se ascundă! „Vino la mine”, i-am strigat în receptor, dar a agăţat brusc. Am aşteptat-o apoi degeaba toată seara. În anii următori

lucrurile luaseră o întorsătură proastă. Începuseră frigul şi mizeria. Securitatea, mai curând subiect de bancuri pentru oameni până atunci, devenea un fel de mit înspăimântător. Frica se întindea cu forţa de neoprit a unei psihoze. Mă gândeam pe-atunci tot mai des la Irina. Ce-o face, nenorocita? O avea vreuna din dementele lor misiuni? O fi ajuns chiar un instrument al terorii? Ea, cea care nu credea în realitate, ea, cea îndrăgostită de Nabokov? De la un timp, după o lungă pauză, am început iarăşi să primesc telefoane de la ea. Mereu noaptea târziu şi mereu ca să-mi ceară să-i împrumut bani. O voce tot mai spartă, tot mai nebunească. De cele mai multe ori era, probabil, beată. Nu-i puteam împrumuta, căci eram sărac ca degetul, dar o-ntrebam mereu ce mai e cu ea. „Nu pot să-ţi spun nimic", îmi zicea şi-nchidea. Cum toţi bărbaţii, în nopţile de insomnie, trec în revistă, meticulos, lista mai lungă sau mai scurtă a femeilor pe care le-au avut, amintindu-şi halucinant ce-au făcut cu fiecare, n-aveam cum s-o uit pe cea care, cum-necum, fusese totuşi numărul unu şi-aşa avea să rămână, indiferent de cât avea să se mai lungească lista. În ciuda alegerii ei groteşti, sau poate mai ales de aceea, simţeam multă duioşie şi compasiune pentru ea. M-aş fi-ntâlnit cu Irina oricând ca s-o pot ajuta, în ciuda tuturor riscurilor. Ştiam că mie nu avea să-mi facă rău. Dar de prin '86 încolo au încetat şi telefoanele. Irina s-a dat la fund şi am crezut că va fi pentru totdeauna. Aveam s-o revăd însă în împrejurări pe care pe-atunci nici nu mi le-aş fi putut imagina. La câteva săptămâni după revoluţie, stăteam cu amicii Nedelciu şi Hanibal în cămăruţa de la etajul doi al Uniunii Scriitorilor, unde îmi aveam „biroul" de funcţionar. Răspundeam de casele de creaţie, dar cum slujba mea a durat doar câteva luni, de toamna până primăvara, am şomat pur şi simplu în tot acel timp. Ba am reuşit să dau şi foc biroului, uitând într-o seară soba aprinsă. Aşa că acum geamul uşii era spart, soba înnegrită

şi vreo două şipci din parchet carbonizate. Trăncăneam despre noul nostru ziar, *Contrapunct*, când am auzit bocănituri pe scara îngustă şi abruptă de lemn. Nu mi-a venit să cred când am văzut apărând, cu zăpadă topită în păr, plină de zăpadă şi pe cojocul alb de piele, o femeie în care cu mare greutate am recunoscut-o pe Irina. Faţa ei lată de ardeleancă era fardată excesiv. Părul îl purta şi mai scurt, cu un fel de breton caraghios peste ochii năclăiţi de rimel. Cum soba noastră duduia din nou din toate puterile, zăpada de pe ea, un puf până-atunci, s-a schimbat instantaneu în şuviţe şiroitoare de apă. Femeia arăta acum ca o pisică udă şi, în minutele cât a stat cu noi, a fost nervoasă tot ca o pisică. Vorbea în doi peri, aproape schizofrenic. Amicii mei o priveau hlizindu-se unul la altul. Am ieşit cu ea, căci „nu pot vorbi aici cu tine”. Am luat-o pe Nuferilor în jos şi-am mers împreună până la Ateneu. Ningea des şi mărunt. Acolo, în parcul din faţa Ateneului, cu statuia lui Eminescu acoperită de zăpadă, am stat de vorbă. Totul în jur era strălucitor de alb. Mi-a spus că i-e frică, e disperată. Că se simte urmărită („Am fost implicată la Braşov, în *’87*...”) Că nu poate vorbi cu nimeni decât în spaţii deschise. Apela la vechea noastră prietenie ca să-i caut o slujbă, un locuşor unde să fie uitată. „Lucrezi acum la Uniune. N-aş putea fi şi eu acolo ceva pe undeva? Pot face traduceri simultane, secretariat, corectură, fac orice, absolut orice...” Am început atunci s-o moralizez prosteşte: „Vezi, Irina? Ţi-am spus de la-nceput că ai făcut o tâmpenie? Uită-te-acum la tine. Ce s-a ales din talentul tău, din tot ce ai fi vrut odată să faci?” Mă aşteptam să lase bărbia în piept şi să plângă, spăsită, dar deodată mi-a aruncat o privire ironică şi trufaşă, de parc-ar fi spus: „Ştii ce, las-o baltă cu rahaturile astea...” Era ca şi când sub disperarea ei circumstanţială încă ar fi subzistat o mare putere întunecată. Imediat, însă, a revenit la tonul plângăreţ de mai-nainte: „Ce spui, îmi pui o pilă? Pot să

sper ceva?” I-am explicat că sunt un amărât de funcţionar, angajat de două luni acolo, că n-am nicio legătură cu nimeni din conducere. Era purul adevăr. N-a zis nimic. Am mai făcut câţiva paşi şi ne-am luat la revedere. M-am întors în cămăruţa supraîncălzită. „Cine era tipa?” m-a-ntrebat Mircea. „O tipă…”

Am plecat şi de la Uniune şi m-am dus la *Caiete critice*. M-am certat cu cei de-acolo şi am intrat asistent la Litere. Timp de unsprezece ani, în care viaţa mea s-a aglomerat şi s-a complicat, am mai avut prea puţine momente în care să-mi pot aminti de Irina. Totuşi, m-am gândit la ea în timpul lungilor nopţi din Piaţa Universităţii, când, odată cu alte zeci de mii de oameni ce priveau spre balconul de la Geologie, am scandat şi eu până la răguşeală „Securiştii-n mină, să ne dea lumină!”, şi mi-am amintit de ea în timpul fiecăreia dintre mineriade. Între proiectele mele nebuloase, gândul să scriu ceva despre ea mi-a fost permanent în minte. Nabokov implicat la Braşov, mă gândeam. Nabokov la Braşov. Robert Coover arzând documente la Berevoieşti. D.H. Lawrence demonizându-i pe intelectuali. Şi teribila, monstruoasa, copleşitoarea Securitate urându-mi în fiecare seară: „Good night, sweet prince…”

Ciudat, în puţinele daţi când o revăd în memorie, Irina nu-mi apare nici în casa ei plină de poze cu peisaje din Finlanda, nici în jegoasa garsonieră de la Apărătorii Patriei, nici în lumina de iarnă de la Ateneu, ci aşa cum am văzut-o prima dată, pe când rătăceam amândoi pe străzile Clujului, aiurând pe teme literare şi metafizice. O văd călcând strâmb în pantofii cu toc şi arătând de parcă silueta ei ar fi fost ştearsă cu guma la întâmplare. Chiar în momentul când scriu rândurile astea o aud limpede cum spunea, pe când treceam amândoi pe lângă faţadele colorate şi porţile urbei ardelene: „Nu crezi că tot oraşul ăsta e un joc al minţii? Ştii, pentru mine nimic nu contează,

nimic nu există cu adevărat…”

Seara care cade

Cu mulţi ani în urmă am trăit o seară ciudată. Viaţa mea nu e bogată în evenimente, iar pe cele câteva mai expresive pe care mi le amintesc le-am stors la maximum în cărţile mele. Totuşi, sunt câteva despre care, din diferite motive, n-am putut scrie, căci doar teoretic „totul e de vânzare” când eşti scriitor. În realitate, mii de scrupule şi reţineri te fac să omiţi câte-un fapt în aparenţă neînsemnat, dar care (şi dovada sunt tocmai scrupulele tale) poate fi un tunel către straturile vulnerabile ale sinelui tău. Noi nu suntem interfaţa socială pe care o numim „persoana noastră”: cineva dindărătul ei, o fiinţă incomparabil mai vastă, ne controlează, modelează, cenzurează de multe ori gândurile şi acţiunile.

În după-amiaza acelei zile pariziene văzusem, la Centrul Pompidou, o mare expoziţie André Breton, pretext, de fapt, pentru o desfăşurare de imagerie suprarealistă cum rareori poţi vedea într-un singur loc. Mă însoţiseră prietenii la care locuiam, un cuplu tânăr, mixt în mai multe sensuri, căci reunea două rase, două religii şi două arte, dar mai ales două fizionomii extrem de contrastante. Ei îi priveam faţa reflectată în sticla vreunui Delvaux şi părea chiar de acolo, înconjurată natural de femei goale şi blonde aşteptând (pe cine?) într-o gară pustie. Era aidoma lor, cu excepţia părului tăiat violent la ceafă. Şi, fireşte, a hainelor, între care faimoasa cămaşă bărbătească, neagră, în care o văzusem de cele mai multe ori în săptămâna cât stătusem cu ei. Cum îşi găsise romînca asta sibiancă algerianul cu care locuia, habar n-am. Legătura mea fusese, fireşte, ea, prin intermediul unei prietene comune, tot muziciană. El era un berber mândru de originea lui, marcată prin tichia de catifea cu ape vişinii şi cu fund de atlaz albastru de care cred că nu se despărţea niciodată. Altfel, era, ca şi ea, haios, nepăsător, cam leneş… Imposibil

de spus din ce trăia. Căci mă-ndoiesc că din actorie, cum (nici măcar nu) pretindea: nu cred că Othello – singurul rol în care-l vedeam cât de cât – se juca destul de des în acele zile la Paris… Din toată expoziţia mi-a rămas în minte doar o singură pictură. Cred că sunt ţicnit: uneori iubesc câte un tablou atât de tare, încât literalmente îmi vine să dau spargere la muzeu şi să plec cu el. Era „Le soir qui tombe" al lui Magritte: o fereastră spartă, cioburi lungi aşezate sub ea în picioare şi soarele de amurg răsfrânt în ele sub unghiuri diferite…

Am ieşit apoi în oraşul plin de animaţie (era în sezon, când Parisul pute a pipi şi a languste), am răscolit vreo două *Tati-xxri*, am cinat destul de devreme la restaurantul „Le Levant" (era surpriza prietenilor mei, căci tocmai îmi apăruse „Levantul"), unde mi-au şi făcut o poză sub marea lui firmă galbenă şi, după o rătăcire fericită prin labirintul metroului, am ajuns acasă, unde pe fereastră seara căzuse de mult…

M-am întrebat întotdeauna dacă mi-am înşelat soţia în acea noapte. Habar n-am nici acum. Dar acum îmi pasă mult mai puţin decât atunci, a doua zi, în avionul care mă ducea spre Bucureşti, sau când, în aeroport, mi-am strâns soţia în braţe. Sau, mai ales, în noaptea care a urmat şi în care, făcând dragoste cu ea, am rememorat totul şi era cât pe-aci să încep să plâng. Era să-i spun tot ce (nu) se-ntâmplase, dar mi-am amintit deodată – deşi nu era acelaşi lucru – povestirea lui Cortăzar în care un cuplu (un bărbat şi-o femeie care se iubesc) pune în practică o veche fantezie: merg la mare şi, deliberat, se culcă fiecare, în aceeaşi noapte, cu câte un necunoscut. Nici a doua zi, nici mai târziu nu mai fac vreo aluzie la acea noapte, dar n-o uită de fapt niciodată şi legătura lor se ruinează…

Aleseseră ultima mea seară cu ei, vorbiseră poate mult între ei despre asta. Poate puseseră totul la cale în nopţile precedente, pe întuneric, mângâindu-se şi

fantazând. Sau poate o făceau frecvent, poate foarte mulţi făceau asta acolo frecvent. Am băut în seara aceea de iulie foarte multă *grappa*, încât nu mi-am dat seama că nu aprinseseră, cum făceau de obicei, lampa care cobora foarte jos deasupra mesei. Şi nu m-am gândit la ceva neobişnuit nici când, mult după ce abia ne mai vedeam feţele, ne-am luat paharele şi am trecut în dormitor, cameră pe care o văzusem până atunci doar prin uşa întredeschisă: un colţ de pat cu cearşafuri vărgate, albastru şi galben, în dezordine. Dar discutam mai departe despre Resnais şi Brassens şi Bernard Buffet, şi doar când ea (o clipă am fost tentat să-i folosesc numele adevărat), încă vorbind despre un ştiu ce coregraf, şi-a desfăcut bluza larg, lăsându-şi areolele sânilor la vedere, mi-am dat seama ce se-ntâmpla. Algerianul s-a-ntors râzând către mine şi m-a-ntrebat dacă nu vreau s-o iubim amândoi pe femeia lui. Probabil că a socotit răspunsul de la sine-nţeles, căci n-a mai avut răbdare să-l aştepte. I-a scos bluza cu totul şi a culcat-o pe pat, întinzându-se lângă ea şi strecurându-i o mână sub fusta scurtă. Ameţită cum n-o văzusem niciodată până atunci, fata blondă s-a desprins de gura iubitului ei doar cât să mă privească-n ochi şi să-mi spună pe româneşte: „Hai… nu fi prost…”

Stăteam pe un mic fotoliu de piele, lângă pat, cu paharul în mână – l-am pus apoi pe podea – şi nu-mi venea să cred că mi se-ntâmplă-n realitate (a Parisului, e drept, totuşi nu în vis sau în imaginaţie) să fiu în acea poveste, să văd cum acel ins rămâne întunecat şi gol, cum ea rămâne, ca în reviste, doar în ciorapi de plasă neagră, şi mai ales nu puteam crede că ar fi fost de-ajuns să vreau, ca să particip la noaptea tulburătoare, minunată, de sex care se pregătea. Ce trebuia să fac? Nu puteam gândi prea departe la consecinţe, fiindcă-ncepusem să tremur de excitaţie. Cred că totul ar fi fost tranşat dacă mi-aş fi desfăcut fie şi un singur nasture de la cămaşă, dac-aş fi

făcut cel mai mic gest de acceptare. N-a trebuit însă să decid eu. A decis în locul meu tocmai acea fiinţă vastă din spatele personalităţii mele despre care vorbeam, aceeaşi care, în visele erotice pe care le aveam de un an, de când mă căsătorisem, mă împiedicase să-mi înşel (da, chiar şi acolo!) soţia. Când o prindeam în braţe pe fabuloasa, calda, doritoarea femeie din vis, înfăşurată în lungul ei păr arămiu, şi-o contemplam în toată intimitatea ei, gata să facem împreună gesturile pasionate ale dragostei, se-ntâmpla întotdeauna ceva: se deschidea uşa şi intra o mulţime de oameni, îmi cădea capul de pe umeri sau, pur şi simplu, uitându-mă mai bine între picioarele ei, observam deodată că e netedă ca o păpuşă sau, mai rău, că e bărbat! Cât timp mi-am iubit soţia, literalmente n-am putut-o înşela – adesea spre disperarea mea – nici în vis…

N-am putut să particip. Dar am stat acolo, în lumina de ambră a lămpii acoperite de un maiou de mătase, ore-n şir, privind cu aviditate tot ce se-ntâmpla în acel pat, neştiind cui să-i mulţumesc pentru darul straniu, întunecat, care-mi era făcut. Am văzut-o căutând înadins poziţiile cele mai submisive, am văzut-o privindu-mă sfidător în ochi, îngenuncheată, în timpul celei mai dulci dintre torturi, am văzut-o rugându-mă să vin mai aproape de gura ei cu buzele tumefiate de dorinţă. Am văzut urmele de degete care înfloreau purpurii pe pielea ei aurie. Am văzut un bob de sudoare scurgându-se în cavitatea înghiocată a buricului ei. I-am auzit cuvintele româneşti, aspre şi obscene, strigate când n-a mai putut să nu strige. Am văzut-o zăcând pe-o parte, încă pătrunsă, dar cufundată-n aşternut ca o pată de apă ce se evaporă-ncet pe asfaltul încins… Am văzut-o, în fine, ridicându-se greoaie şi mergând la baie, cu o mână între pulpele umede…

Când s-a-ntors, nu mai eram acolo.

A doua zi dimineaţă i-am găsit la masă, bând cafeaua,

la fel ca-n celelalte şase dimineţi din mica mea vacanţă pariziană. Acelaşi ziar – cu foarte multe secţiuni aruncate pe jos –, acelaşi *croissant*, aceeaşi lume grăbită văzută de la fereastră. Oare făceau şi ei efortul de-a fi normali, sau, pur şi simplu, nu le păsa? De ea m-am despărţit frăţeşte, pupându-ne pe obraji în pragul uşii (dar gândindu-mă că pe foarte puţine femei din viaţa mea aveam să ajung să le cunosc vreodată mai intim), iar el m-a dus cu Fiatul lui roz-Barbie până la Orly. Acolo ne-am strâns mâinile şi ne-am bătut pe umeri. Bla bla bla. Când mai vin pe la Paris, să trag tot la ei. Au revoir. Au revoir.

Aşa sunt lucrurile de felu-ăsta, îmi spun mereu. Se-ntâmplă sau nu se-ntâmplă. Şi asta nu depinde de tine, ci… Dumnezeu ştie, de împrejurări… să zicem… N-am să ştiu niciodată cum ar fi fost acea noapte dacă aş fi băut mai mult, dacă mi-aş fi iubit mai puţin soţia şi, cine ştie, dacă n-aş fi fost, cu câteva ore-n urmă, atât de paralizat de magia pânzei lui Magritte în care soarele cade, din ciob în ciob, rănindu-se în tăişurile lor…

Cu urechile pe spate

Povestea care urmează este adânc îngropată în timp. Aveam pe-atunci douăzeci şi şase de ani şi credeam sincer că nu făcusem, deocamdată, niciun lucru rău în viaţă. Mult mai trist e că am rămas convins de stupiditatea asta încă vreo zece ani după aceea, dovadă de cât de greu m-am maturizat, cu câtă trudă am început să mai pricep, cât de cât, ce se-ntâmplă în jurul meu şi cu mine. Azi, când încă zece ani au trecut, ştiu că viaţa mea a fost, de fapt, un lung şir de cruzimi, nepăsări, neînţelegeri, răutăţi de dragul răutăţii şi prostii de dragul prostiei, cum sunt, poate, vieţile celor mai mulţi dintre noi. Azi ştiu că a fi matur, a fi om întreg, nu înseamnă altceva decât a înţelege că eşti rău, fundamental şi dincolo de orice altceva. De câţiva ani încoace nu pot dormi nopţile şi nu mă pot concentra la treburile mele ziua pentru că îmi răbufnesc continuu în memorie imagini vii din trecut, cele mai penibile, mai ruşinoase, mai dureroase experienţe ale mele. Unele sunt de-a dreptul insuportabile, mă surprind strângând ochii şi făcând gesturi de îndepărtare cu mâna ca să scap de ele, ca să nu-mi văd sufletul făcut ţăndări. Nu, n-am omorât pe nimeni, n-am violat şi n-am tâlhărit, n-am băgat pe nimeni la puşcărie, dar asta nu înseamnă că n-am provocat altora, de atâtea ori fiinţe dragi, enorm de multă suferinţă. N-am să-mi iert niciodată răceala şi nesimţirea pe care le-am arătat mamei mele întreaga copilărie şi adolescenţă, lacrimile ei când, de ziua mea, îmi cumpăra vreo bluză sau o cămaşă după gusturile ei, iar eu, în loc de mulţumiri, îi spuneam că nu-mi plac şi n-am să le port niciodată. Nu pot uita cu cât sadism am ironizat-o pe sora mea cât am fost copii, cu cât despotism m-am purtat cu animalele din casă. Asta ca să rămân în zona faptelor oarecum mărturisibile public, căci altele nu mi le pot mărturisi nici mie măcar.

Am avut o dată o pisicuţă neobişnuit de delicată (amintirea ei mă chinuie poate cel mai tare), o văd şi acum

în faţa ochilor: pieptişor alb, spatele tărcat cu un gri evanescent, faţa atentă şi gravă. O adunasem de pe stradă când avea doar câteva săptămâni. Crescuse la noi în casă. Dacă uşa de la intrare era deschisă, nu îndrăznea să facă niciun pas afară. Avea vreo cinci luni când, dacă-mi aduc bine aminte, mi-a ros un colţ de carte sau aşa ceva, lucru care m-a scos din minţi de furie. Am luat-o şi, doar în papuci, am ieşit cu ea pe palier. Am chemat liftul. Când am intrat cu ea în lift, pisicuţă a ţipat sfâşietor, ca un copil înspăimântat. Dar asta nu mi-a schimbat hotărârea. Am mers cu ea în spatele blocului şi i-am dat drumul pe jos. A rămas lipită de picioarele mele. Am bătut de mai multe ori din picioare ca s-o alung şi abia atunci, mieunând disperat, s-a vârât sub o Dacie. M-am întors acasă tulburat, dar împietrit mai departe. Ştiam cât se poate de bine că ea, o pisicuţă de apartament, n-avea nicio şansă să supravieţuiască afară şi că, de fapt, era ca şi cum aş fi omorât-o cu mâna mea. Dar ochii minţii mele nu erau, pe atunci, deschişi încă. Acum ştiu că doar o astfel de faptă e prea de ajuns ca să murdărească viaţa unui om. Pisica asta, pe care am căutat-o apoi cu săptămânile, dar pe care n-am mai găsit-o niciodată, e azi un cui însângerat bătut de-a dreptul în creierul meu. Şi dac-ar fi numai ea!

La douăzeci şi şase de ani, deci, eram profesor la o şcoală generală din capătul Colentinei. Mergeam zilnic acolo cu tramvaiul 21. Coboram într-un peisaj dezolant: un castel de apă singuratic, şinele de tramvai întorcând la capăt, o fabrică de ţevi sudate. Treceam pe lângă o Automecanica şi-abia atunci ajungeam la clădirea dărăpănată, vopsită galben murdar, a şcolii. În interior eram la fel de pustiit. Pierdusem marea mea dragoste din facultate şi sufeream încă din greu. Serile erau o tortură. Imediat cum cerul se colora în roz-sângeriu, simţeam cum se apropie de mine valuri de disperare şi suferinţă. Era ceva fizic, o durere localizabilă, în centrul pieptului. Nu

mai puteam respira, muream de nefericire. Aşa-mi trecea pe-atunci viaţa: dimineaţa şcoala, copiii gălăgioşi, seara singurătatea şi suferinţa aceea atroce din mijlocul pieptului.

Atunci am cunoscut-o pe Rodica. Ieşisem la o grădină după terminarea unui cenaclu, şi mă aşezasem din întâmplare lângă ea. Nu era o fată atrăgătoare, dar în singurătatea mea asta n-avea nicio importanţă. În primul rând, era foarte tânără, abia în câteva zile avea să-mplinească optsprezece ani. Terminase liceul şi era deja în vacanţă. La-nfăţişare semăna cu un ursuleţ de pluş: blondă, cu ochi aproape fără gene, cu trup voinic şi scund. Avea şi o ciudăţenie de vorbire. La două-trei vorbe spunea, imposibil de-nţeles de ce şi cu ce legătură, „cu urechile pe spate”… Fraza asta apărea presărată peste tot, imprevizibil. Era, probabil, vreo expresie la modă printre liceeni, un fel de subliniere argotică a cine ştie cărei situaţii. Chiar atunci, la terasa puternic luminată, începusem să-i vorbesc despre poezie, despre lecturile mele recente din Ezra Pound, îi şi citam câteva versuri (cele cu apariţia unor chipuri într-o staţie de metrou), la care ea, privind direct în halba de bere, îmi răspunsese: „Da… Cu urechile pe spate!” Dar ne împrietenisem şi, când am plecat, pe la două noaptea, am dus-o până-n staţia de troleibuz, i-am luat mâna grăsuţă şi umedă şi i-am propus să ne mai vedem.

Ne-am văzut apoi toată luna următoare. Am fost împreună la petrecerea de ziua ei, unde m-am trezit singurul „băiat” (de fapt, împlinisem între timp 27 de ani) între vreo patru-cinci fete, prietenele Rodicăi, infantile şi urâţele cu toatele. Cu aceeaşi ocazie i-am cunoscut mama, neobişnuit de în vârstă. În rest, ne plimbam pe străzi însorite, la nesfârşit, îi ascultam sporovăială despre aceleaşi fete din fosta ei clasă… După vreo două săptămâni deja mă plictisisem de ea, nu de o astfel de legătură aveam

nevoie, dar alternativa era camera mea goală şi serile de suferinţă atroce. Aşa că am continuat. Pe terasa blocului meu din Ştefan cel Mare, de unde se vedea tot Bucureştiul, am luat-o-n braţe şi am sărutat-o pe faţa ei rotundă şi transpirată, apoi pe buzele de copil. „Cu urechile pe spate!”, mi-a spus când s-a desprins din braţele mele. În altă zi, pe o vreme însorită şi splendidă, s-a stârnit din senin o ploaie cu stropi uriaşi, care ne-a făcut ciuciulete în câteva secunde. Am fugit ca să ne-adăpostim sub arcada liceului Zoia Kosmodemianskaia. Din rochiţa umedă a Rodicăi ieşeau aburi şi prin transparenţa ei se vedeau, înduioşători, chiloţi tetra cu elasticul înnodat într-o parte. Mă luase după mijloc şi-şi lipise burtica moale de mine. Avea părul ud ca ieşită de sub duş.

A doua zi mi-a adus o fotografie a ei, alb-negru, „singura pe care o am”. O arăta pe ea, greu de recunoscut, pentru că nu avea, acolo, mai mult de doisprezece ani. Ţinea în braţe un mare păsăroi de pluş cu o înfăţişare de cioclu. Rodica se uita în jos, neatentă. Era, acolo, încă şi mai plinuţă şi părea şi mai lipsită de apărare. Am şi acum poza asta: dacă există un centru de tristeţe al lumii, probabil că el e, azi, în sertarul de sus al bibliotecii mele, aşa cum Aleful strălucea în pivniţa personajului lui Borges.

Prin iulie am plecat într-o tabără de tineri scriitori, undeva, în Banat. Am dat, acolo, peste o poetă nimfomană cu care am avut o poveste de toată jena. M-am înfundat până la gât în mizeria sexului, a băuturii şi-a geloziei. Tipa asta a stat cu mine într-o căsuţă de bârne, dar în acelaşi timp s-a dat oricui i-a spus „vino”, adică întregii componente masculine a taberei, zile şi nopţi în şir. M-am întors din tabără mai mult mort decât viu. Abia reintrat în torpoarea oraşului cu asfaltul topit, am primit un telefon vesel şi fericit de la Rodica. Abia aştepta să ne revedem. Şi ne-am şi revăzut a doua zi, prin Cişmigiul năpădit de frunziş gras, cu iarba proaspăt cosită. Ne plimbam de

mână, când – nu mă-ntrebaţi de ce – am început să-i povestesc toată aventura mea din tabără, în detaliu, de parcă i-aş fi povestit-o vreunui amic la o halbă de bere. A ascultat absolut tot, albă ca varul la faţă, mergând automat cu mâna în mâna mea. I-am mai spus că n-are rost să mai umblăm împreună, că s-a terminat totul. Ne-am aşezat pe o bancă, privind amândoi în faţa noastră. Deodată s-a sculat şi a plecat.

Am reluat legătura după vreo două săptămâni. Am făcut-o din plictiseală. I-am telefonat insistent şi a durat mult până s-o fac să se vadă iar cu mine, dar curând era fericită din nou. Trecuse peste toate. După o partidă de tenis, am dus-o în camera mea şi am făcut dragoste. Pentru ea a fost prima dată. Totul a fost neplăcut şi penibil. Nu mai aveam nicio urmă de afecţiune pentru ea. După câteva zile mi-a spus că se simte rău şi că a fost la medic. Se pare că era ceva în neregulă cu mineralele din corpul ei. M-am temut să nu fi rămas gravidă şi i-am spus-o. S-a uitat la mine cu o expresie nouă, pe care n-am putut-o identifica. Nu era asta. Uşurat şi vesel, am simţit că era momentul cel mai bun ca s-o rup din nou, de data asta definitiv, cu ea. I-am spus că nu pot s-o iubesc şi că, mai curând sau mai târziu, tot aici o să ajungem. I-am spus că sunt dispus să rămânem prieteni şi tot bla-bla-bla-ul care se spune în situaţiile astea. Ţin minte că eram în acel moment undeva pe lângă Schitul Măgureanu şi rămâneam nişte clătite la un mic local. Ea se oprise din mâncat şi se uita la furculiţă. După ce-am terminat cu discursul meu stângaci şi artificios, a tăcut o vreme. Apoi a murmurat ceva ca pentru ea. „Ce-ai spus?”, am întrebat-o, uitându-mă cum se formează lacrimile în ochii ei fără gene. „Cu urechile pe spate…”, a şoptit din nou, strângând din umeri. Sunt ultimele cuvinte pe care le-am auzit vreodată de la Rodica. S-a ridicat gata să dărâme masa şi s-a aruncat în autobuzul care tocmai pleca din staţie, undeva foarte

aproape de noi.

Timp de douăzeci şi doi de ani am încercat să mai aflu câte ceva despre ea. Dar n-am trecut de ceea ce ştia toată lumea, că era foarte bolnavă şi că din acea vară nu a mai putut ieşi niciodată din casă. Foarte rar întâlneam, în câte-o revistă culturală, câte un mic articol semnat de ea sau, uneori, câte-o poezie. Le citeam mereu cu sentimentul cu care trebuie să-şi fi privit Macbeth mâinile-nsângerate.

Într-una dintre ele e vorba de o femeie bolnavă şi tot mai bolnavă. Nimeni nu ştie ce are. Dar când, după lungi chinuri, în sfârşit femeia moare şi i se face autopsia, se scoate din pântecele ei o perlă grea, cu luciri cenuşii, mare cât o bilă de bowling. Cea mai mare şi mai grea perlă din lume.

Diavolul de hârtie

Victor şi Ingrid împărtăşeau un secret, sau cel puţin aşa credea Victor. Pentru el, întâmplarea care-l lega atât de strâns şi de ciudat de Ingrid se petrecuse parcă în vis sau în altă viaţă. Uneori spera din tot sufletul ca fata pe care-o iubea să fi uitat de mult totul.

— Alteori ar fi vrut ca ea să fie tot atât de răvăşită de amintire ca şi el, pentru ca între ei să existe o legătură, fie şi una chinuitoare şi de nemărturisit. Mereu, când o conducea pe Ingrid spre casă, seara târziu, după orele de şcoală, pe când pălăvrăgeau despre orice privind cerul incendiat de amurg, şi când îi întâlnea ochii, Victor încerca să afle din expresia lor cât de mult ştie, cât îşi aminteşte Ingrid şi mai ales cât îi pasă. Mergeau pe străzi cu vechi clădiri galbene, cu macadamul neregulat şi sonor. Oare şi fata îl spiona în acelaşi fel, oare şi ea se-ntreba dacă el mai ştie? Avea şi ea, în adâncul minţii ei, o cameră secretă, identică în fiecare detaliu cu a lui Victor? O vizita în fiecare noapte, înainte de-a adormi, ca şi el? Victor spera cu nebunie şi-n acelaşi timp se temea cu disperare că-ntr-o astfel de noapte cele două camere, singurele identice din palatele minţilor lor, aveau să se contopească într-una singură, şi că ei se vor reîntâlni acolo şi se vor privi din nou ca atunci.

Locuiseră amândoi, atât de demult de parcă fusese în vis sau într-o altă viaţă, într-o mică vilă din cel mai frumos cartier al oraşului. Un grup de copii îşi făcea mereu de lucru pe scările interioare ale clădirii, în semiîntunericul de cavou al vilei. Atâta câtă era, lumina se reflecta în pereţii vopsiţi în ulei şi li se revărsa difuză pe feţe, ca şi pe feţele mai mici, de carton smălţuit, ale păpuşilor. Victor şi Ingrid erau de-o vârstă, aveau aproape cinci ani în ziua când, întrerupându-se dintr-un joc oarecare, ea îl luase de mână şi-l trăsese după ea pe scări în sus, pe scările uriaşe. Băiatul urcase foarte rar până la primul etaj, al cărui palier

îi părea îndepărtat şi înfricoşător. Acolo era pentru el unul dintre capetele ceţoase ale lumii. Dar Ingrid îl ţâra acum, chicotind şi gâfâind, şi mai sus, către etajul al doilea, de netrăit şi de neimaginat, despre care copilul auzise doar legende îngrozitoare. Ingrid avea codiţe prinse cu funde din fâşii de satin albastru, destrămat, şi o rochiţă albă. În picioare avea sandale decupate, crăpate şi prăfuite, peste catarama cărora se lăsau şosetele cu model de purceluşi. „Haide”, îi spusese, „of, ce greu te laşi!”

Ţinut al umbrelor şi al nebuniei! Luminatoarele din acoperiş puneau dâre lungi de lumină peste palierul singuratic. Liniştea ţiuia în urechi. Ingrid râdea îmbujorată. „Acum o să ne jucăm de-a doctorul, dar nu trebuie să spui nimănui”, îi zise băiatului, care privea imensele uşi ale celor care locuiau acolo şi contorul de gaze cu cadranul lui de neînţeles. Şi fetiţa-şi dăduse jos chiloţeii, se-ntinsese, cu rochia ridicată peste buric, pe-o băncuţă de lemn vopsit în verde şi el privise interiorul de purpură al trupului ei. Îl silise şi pe el să se-ntindă pe bancă, cu *spielhosen-ii* în vine, iar fetiţa-şi pusese palmele peste faţă şi aruncase doar o privire spre viermuşul lui catifelat. Apoi coborâseră către lumea locuită şi timpul şi tăcerea şi îndepărtarea acoperiseră totul.

Acum învăţau la acelaşi liceu şi, uneori, mergeau împreună spre casă, pentru că locuiau din nou în acelaşi cartier, cu totul altul însă decât cel în care copilăriseră. Aveau şaisprezece ani, ea era puţin mai înaltă decât el şi cu mult mai frumoasă. Niciodată nu dăduse vreun semn că ar recunoaşte în adolescentul subţire şi negricios pe fostul băieţel din vila cea scufundată. Se apropiaseră pentru că împrumutau cărţi de poezie de la biblioteca din cartier, ce purta numele unui scriitor uitat. În pauzele dintre ore, pe când colegii lui vorbeau despre muzică şi fotbal, Victor stătea pe pragul gropii de sărituri în lungime cu o carte de poeme în mâini şi citea până se intra iarăşi la ore. Ingrid

se aşezase într-o zi lângă el şi citiseră împreună. Apoi citiseră împreună în parc şi de câteva ori şi la ea acasă, o casă plină de porţelanuri şi de mătuşi. Faptul că fata cea mai frumoasă din liceu îi îngăduia unui coleg mai curând şters şi firav s-o conducă acasă era pentru toată lumea (dar mai ales pentru Victor) o mare enigmă, într-o seară, pe când Ingrid îi povestea ultimele bârfe din clasa ei, Victor începu să-mpăturească, cu gândurile aiurea, o foaie de hârtie plină de mâzgăleli pe care-o găsise pe biroul ei. Fata se-ntrerupse ca să-i urmărească degetele ce pliau hârtia pe diagonale, îndoiau colţuri, netezeau suprafeţe, cu dexteritatea ritualică a unui şaman sau a unei insecte. „Faci un avion?", întrebă, dar după alte câteva plieri era deja limpede că foarte complicata structură de hârtie, cu unghiuri simetrice şi multiple era cu totul altceva, ceva aproape viu, ca un făt modelat din foiţe embrionare suprapuse. „Ce-i asta?" mai întrebă Ingrid privind pacheţelul pe care Victor îl ţinea acum de două colţuri ca nişte picioruşe. El zâmbi şi, umflându-şi obrajii, suflă puternic prin orificiul din capătul ascuţit al ciudatului ghemotoc, care se dilată deodată într-o faţă de drac mâzgălit de cerneală, cu coarne ascuţite şi gură batjocoritoare, din care atârna o limbă ca o lamă de brici. Ingrid se aruncase pe spate, în patul pe care era aşezată, râzând cu lacrimi, cu tot corpul tresăltând de o veselie nebună. De-atunci, în fiecare zi băiatul îi făcea câte-un drăcuşor de hârtie pe care, în pauze, pe drumul spre casă, în camera ei sau chiar la cinema, unde fuseseră de vreo două ori împreună, i-l umfla brusc, în faţă, spre amuzamentul ei mereu la fel de mare. Erau drăcuşori de toate mărimile, de la unii puchinoşi de abia-i vedeai până la diavoli cât un cap de copil, cu coarne obraznice de mărimea unor cuţite de bucătărie. Pe fiecare foaie de hârtie, având grijă ca scrisul să rămână în interior când figura se umfla, Victor caligrafiase frumos „Te iubesc,

Ingrid!”

Anul înainta către iarnă, o iarnă adâncă şi grea, în care zăpezile nu se mai terminau. La ora cinci se lăsa deja seara, o înserare nostalgică de un albastru intens şi delicat. Într-o astfel de seară, pe când pe ferestre ningea năprasnic, Ingrid se-ntrerupse deodată din sporovăială. Tăcură amândoi multă vreme, apoi fata se-ntinse pe pat, îşi ridică rochia şi-i spuse lui Victor: „Vino”. Şi Victor, la fel de-nfricoşat ca atunci, văzu din nou lumina de purpură ce răzbătea printr-o fantă subţire din corpul fetei, de parcă tot interiorul trupului ei ar fi fost de purpură topită. „Ţii minte?” şoptise Ingrid. „Vreau să văd şi eu acum”. Zeci de drăcuşori de hârtie, transparentizaţi de lumina scăzută a veiozei, priviră avid, de pe gheridonul pe care erau aşezaţi în ordinea mărimii, trupurile goale ce se-mbrăţişau peste cearşafuri.

Victor şi Ingrid erau acum prieteni „oficiali”, în pauze se-ntâlneau pe culoar, lângă un calorifer, şi se ţineau de mână, fără să le pese de ce-aveau să spună colegii. Spre casă, înfruntau vijelia împreună. Căutau piaţete ferite de vânt, unde ningea tăcut în lumina câte unui felinar.

Se sărutau disperat, sprijiniţi de câte-o faţadă de bloc vechi, pătrundeau în holuri întunecoase şi, descheindu-şi hainele grele, simţeau iarăşi cu degetele, ce-naintau tot mai mult pe sub haine, pielea fierbinte după care tânjeau atât, umezeala şi dulceaţa şi intimitatea trupurilor adolescentine. Nu mai avură, întreaga iarnă, ocazia să facă dragoste: mătuşile (ca şi porţelanurile) păreau să se multiplice în casa lui Ingrid de la o săptămână la alta.

În vacanţa de iarnă, Ingrid plecă într-o tabără în munţi. Primi de la ea o singură scrisoare, trimisă în prima zi de tabără. Fata ieşise deja pe pârtia de schi şi descria zăpada spulberată în soare în timpul unei coborâri vijelioase. Avea un instructor colosal, un adevărat campion. Şi colege simpatice. În finalul scrisorii Ingrid îl

săruta şi abia aştepta ca ei să se revadă. Victor avu o strângere de inimă citind scrisoarea. El nu schiase niciodată. Nu dansase niciodată. Nu avea bani niciodată. Nu-şi imagina niciun viitor cu Ingrid. Dar nici fără ea. Rămas pe gânduri, împături mecanic scrisoarea, pe o diagonală, apoi pe alta, şi iarăşi un pliu, şi apoi altul, până când umflă dintr-o singură suflare un drăcuşor scris pe toate părţile, ce rânjea la el batjocoritor.

Trecură câteva zile, apoi o săptămână de când fata trebuia să se-ntoarcă din tabără. Victor nu primi niciun telefon. Sună el, în cele din urmă, şi-i răspunse o mătuşă. Fata era de mult în oraş, iar acum plecase la cinema. Băiatul nu mai suporta de-atunci serile. Cum începea să se-ntunece mergea la fereastră, lipea fruntea de geam şi privea amurgul galben de iarnă până îl sufoca nefericirea. Ieşea atunci şi rătăcea prin cartiere necunoscute. Ajungea uneori atât de departe, şi casele erau atât de stranii – ornamente de ipsos pe ziduri crăpate, gata de prăbuşire, geamuri acoperite cu ziare îngălbenite – încât băiatul se simţea în altă viaţă, sau într-un vis. Într-o seară se regăsi în cartierul copilăriei sale. Recunoscu imediat vila străveche şi pătrunse în umbra ei de cavou. Ce glacial era aerul înăuntru! Ce umbră deasă şi ce lumină tulbure se reflecta în pereţi! Victor urcă încet scara interioară, încolăcită în jurul marelui hol. Dezolarea şi spaima de-atunci îl învăluiră. Primul etaj îi păru din nou capătul lumii. Cu o sforţare de care nu s-ar fi simţit în stare urcă totuşi mai departe, iar acum stătea pe palierul celui de-al doilea etaj unde totul era neschimbat, neschimbat! Uşile celor ce locuiau acolo îi păreau tot aşa de uriaşe. Contorul de gaze era la locul lui, la fel şi băncuţa, pe care Victor se aşeză şi stătu multă vreme nemişcat. „Ingrid”, spuse într-un târziu, şi era ca şi cum ar fi fost singurul cuvânt care s-a auzit vreodată pe acel palier, în acea lume.

Şcoala reîncepu şi Victor o revăzu pe Ingrid. Era

frumoasă şi fericită. După cursuri o aştepta în fiecare seară un automobil. Un bărbat tânăr îi deschidea portiera şi ea urca şi se ghemuia pe banchetă. Şi maşina se dizolva în noapte.

Cu Victor se purta prietenos, familiar, ca şi când ar fi fost întotdeauna doar colegi, doar buni camarazi. Se-ntâlneau uneori pe culoare, schimbau câteva vorbe... „Ţii minte?”, ar fi vrut s-o întrebe Victor, dar era ca şi când fata uitase, din nou, tot ceea ce el n-ar fi uitat niciodată.

Anul glisa pe osiile sale către primăvară. Victor străbătuse în lung şi-n lat ţinuturile stranii ale nefericirii. Scrisese poeme foarte lungi şi îngheţase pe străzi pustii. Nu-nţelegea cum ieşise viu din iarnă. Într-o zi, căutând ceva prin adâncul şifonierului părinţilor săi, găsi un pacheţel ciudat. Era o pungă de hârtie uzată în care părinţii îi păstraseră toţi dinţişorii de lapte, dulci la pipăit şi lucitori ca sideful. îşi amintea cum i se clătinau şi cum şi-i scosese pe rând, legaţi cu câte o aţişoară de clanţa uşii. Tata trântea uşa, iar dintele rămânea atârnat de sforicică, mânjind-o cu un pic de sânge. Pipăi între degete, visător, osişoarele lustruite. Le atinse cu limba. Erau dulci şi călduţe. Fuseseră odată trup din trupul lui.

Deodată primi un telefon de la Ingrid, primul după luni de zile. „Vino la mine. Trebuie să vorbim”, îi spusese, şi aproape nimic altceva, închisese fără să spună la revedere. Victor ieşise aproape-n aceeaşi clipă. Afară era o vreme umedă. În tăcuta casă a fetei, mătuşile şi bibelourile vegheau prin colţuri. Pe gheridonul din camera ei nu mai era niciun drăcuşor de hârtie. Dar ea stătea pe pat şi-i dispăruse cu totul aerul triumfător şi fericit din iarnă. Bărbatul pe care-l iubea o părăsise şi Ingrid purta acum, în adâncul de purpură al trupului ei, un pacheţel de foiţe embrionare pliate complicat. Mai mult nu putu să-i spună. Lacrimile îi şiroiau pe toată faţa. „Vino!”, îi strigă isteric, descheindu-şi bluza cu degete tremurătoare. „Ce-mi pasă

de el? Cine e el ca să-mi pese?” Victor se ridică şi se-ndreptă către uşă, fără să mai vadă cum Ingrid se prăbuşeşte, cu sânii goi, pe pat, cum muşcă perna umplând-o de salivă, cum se zbate, cum zgârie cu unghiile cearşaful.

Ajuns acasă, băiatul stătu multă vreme la fereastră. Privea calcanul casei de vizavi, coşcovit şi bătrân, ce abia se mai ţinea în picioare, prins cu scoabe ruginite. O lumină galbenă se-ntindea în toată curtea interioară. „Ingrid”, spuse, cu fruntea sprijinită de geam. După o vreme se aşează la masa lui încărcată de cărţi. Luă o foaie mare dintr-un bloc de desen şi scrise pe spatele ei „Te iubesc, Ingrid”. O plie şi o-mpături, tot mai mărunt şi mai complicat, până ce lucruşorul ascuţit, încă de nerecunoscut, îi umplu palmele amândouă. Suflă din răsputeri în orificiul său, până când capul drăcuşorului şi coarnele lui ascuţite, şi limba ivindu-se batjocoritoare din bot se umflară brusc, şi Victor ţinea acum în mâini cel mai mare diavol de hârtie pe care-l făcuse vreodată. Deschise trusa de acuarele şi, cu o răbdare maniacală, se apucă să-l picteze în stacojiu, să-i facă ochi negri, hipnotici şi interiorul gurii de purpură. Coarnele i le vopsi în negru strălucitor. Un strop de lacrimă atinse însă una dintre ele, decolorând-o. Băiatul scoase din sertar punga de hârtie cu mărunţii dinţi sidefii, propriii lui dinţi de copil, şi-i lipi, în două şiruri ordonate, pe fălcile diavolului. Rămaseră, privindu-se-n ochi, Victor şi diavolul de hârtie, până ce asfinţitul îşi prelungi limbile de flacără în odaie.

Cine sunt eu?

câţiva ani, răscolind prin vrafurile mele de CD-uri, am dat de unul ce cuprindea teste de personalitate sub forma unor joculeţe amuzante, intuitive, frumos colorate, de ţi-era mai mare dragul să le priveşti. Între atâtea şi-atâtea binecunoscute teste proiective, care-ţi cereau să desenezi o familie, un om, un copac etc, se afla şi cel numit

„Who Am I?”, ceva mai primitiv ca grafică, dar atrăgător prin structura sa cumva deosebită conceptual. Pe scurt, ţi se cerea mai întâi să alegi între şase tipuri de case. Apoi alegeai unul din şase tipuri de garduri, în curte plasai un copac ales din şase copaci şi un lac din şase lacuri. Deasupra casei trebuia să plasezi un soare, fireşte ales din cei şase disponibili, şi unul dintre cei şase nori, mai pufoşi sau mai întunecaţi, mai subţiri sau mai groşi, după preferinţă. În fine, *dou-ul* imaginii era un şarpe, ales şi el dintre cei şase şerpălăi mai mult sau mai puţin încolăciţi, pe care puteai să-l pui oriunde în grădină, lângă casă, în pom sau chiar în lac. Cu aceste elemente m-am apucat eu să fac un peisaj drăguţ, armonios, bine proporţionat. Casa mea era înaltă, cu frumoase ferestre arcuite în partea de sus, luminată de un soare mare şi strălucitor, pe care norişorul firav nu-l împiedica să ardă cu putere. Lacul se afla lângă casă ca o mică piscină cu ape albastru-tremurătoare, iar lângă lac, copacul, cu o bogată şi roditoare coroană. Şarpele l-am pitit într-un colţ obscur, departe de locuitorii vilei mele. Foarte mândru de isprava mea, am dat un F4 şi pe loc mi-a apărut, cu litere albe pe fond negru, sentinţa: tipul meu de personalitate. Şi-acum mă trece un fior de neplăcere când mi-o amintesc: „You are a conformist”, aşa începea rechizitoriul, care continua apoi, pe două pagini, în acelaşi ton: îmi plac lucrurile banale, simetriile burgheze, n-am pic de romantism, nici vreun talent deosebit. Cariera cea mai potrivită? Contabil. În dragoste aspir spre o situaţie confortabilă, bani voi avea câţi îmi trebuie, dar niciun sfanţ mai mult. Lista de injurii continua pe vreo trei pagini în acelaşi ton. Aurea mediocritas. Rareori m-am supărat pe cineva sau pe ceva mai mult ca pe jocul ăsta atunci. Era ca şi când o femeie frumoasă m-ar fi privit cu dispreţ, spunându-mi: „M-ai dezamăgit. De fapt nu eşti decât un conformist nenorocit…”, şi mi-ar fi întors cel mai minunat spate

imaginabil, decoltat până la fese. La naiba! am strigat şi, ca de obicei când sunt nemulţumit de mine şi vreau să-mi vorbesc, m-am dus şi m-am privit în oglinda de la baie. Din oglindă mă privea înapoi cel mai conformist bărbat din lume.

Păr negru, ochi negri, gura… habar n-am cum (conformistă, probabil), nasul… Dar n-am mai putut să mă privesc prea mult în ochi. Situaţia era intolerabilă şi trebuia rezolvată rapid. M-am repezit la computer şi-am deschis iar micul program. „De-acum, între noi doi!”, i-am strigat. De data asta am făcut alegerile cele mai ţicnite: o casă pe-o rână, un pom numai crăci uscate, un soare pipernicit pus câş într-un colţ al bolţii şi-n schimb ditamai norul prăvălit pe acoperişul casei, dramatic ca-n „La răscruce de vânturi”! Lacul l-am pus, pervers, chiar în uşă, ca locatarii, păşind afară, să nimerească-n el pân-la gât. Cât despre şarpe, am ales de data asta animalul cel mai mare şi mai gras, pripăşit în lac ca monstrul din Loch Ness. Te apuca jalea şi mila pentru nenorociţii proprietari ai casei cu pricina. Am dat din nou F4 şi (yeaaah!) de data asta am citit cu voluptate: „You are an artist, a wonderful dreamer”! Aşa începea textul, şi continua ţinându-mă numai în elogii. Eram de data asta sortit unei cariere de star, poate un mare actor sau un pictor celebru, aveam să am cele mai senzuale iubiri şi cele mai burduşite conturi elveţiene… „Vezi că se poate?”, i-am aruncat în treacăt bietului „Who Am I?” şi apoi l-am dezinstalat pentru totdeauna. Mintea umană se arătase încă o dată triumfătoare în faţa unei simple maşinării…

Ce bine-ar fi ca în viaţa noastră cotidiană să putem alege, ca în joculeţul meu, sori mai mari sau mai mici, lacuri şi copaci de diferite forme şi culori, şerpi cât de mari sau de inofensivi vrem! Să ne construim eul mereu altfel şi întotdeauna fascinant! Din păcate, pe acest tărâm unde am nimerit fără să ni se spună cum şi în ce scop, nu ni se dă

decât o singură încercare, iar peisajul minţii noastre, însorit sau mohorât, ospitalier sau arid, nu ni-l alegem noi singuri. Şi totuşi, oricât de prinşi suntem în fluxul evenimentelor exterioare, oricât de aleatoriu ne poartă viaţa dintr-o parte-ntr-alta, fiecare dintre noi, măcar de câteva ori în viaţă, se gândeşte la sine însuşi ca la o fiinţă dragă şi-ndepărtată, de care-i e dor şi pe care-ar vrea cu nostalgie s-o regăsească.

Cine sunt eu? Care este eul meu cel adevărat? îmi pun şi eu această întrebare cel puţin de la vârsta de paisprezece ani, dintr-o noapte plină de stele în care pe pământ nu lumina decât vârful ţigării vărului meu, boemul familiei. Stăteam amândoi la o masă de lemn scoasă în curte, într-un sat bănăţean unde venisem în vacanţă. Deşi cu nouă ani mai mare ca mine, nu mă lua în râs când discutam cu gravitate despre, aproape literalmente, câte-n lună şi-n stele: nemurire, Dumnezeu, univers, dragoste… În acea noapte aveam să vorbim până s-a revărsat de ziuă. Eu îi povesteam marea mea descoperire din acel an, anume ideea că nu putem şti niciodată cum vede lumea altcineva: poate că tu vezi albastru un lucru pe care eu îl văd roşu, dar, fiindcă tu numeşti acea culoare tot roşu, nu voi afla niciodată ce vezi tu cu adevărat… Nu ştiam atunci că solipsismul ăsta primitiv trece prin mintea a trei sferturi dintre adolescenţi. Vărul meu îmi vorbea şi el despre cum dăduse de nu ştiu câte ori la teatru, cum desena şi cum scria versuri, cum cânta la chitară câte-o noapte-ntreagă, cum îşi impunea să facă gesturi absurde, să spună, de exemplu, ceva pe franţuzeşte vreunei ţărănci bătrâne… „Dar de ce faci toate astea?”, l-am întrebat, privind cum vârfurile copacilor nevăzuţi mătură stelele la fiecare rafală de vânt. Vârful incandescent se ridica, se aprindea deodată mai tare şi vedeam atunci, ca-ntr-o cameră unde se developează fotografii, profilul său de tânăr pletos şi cu perciuni mari, cum se purtau în vremea când „Phoenixll-ul

scotea primele albume. „Nu ştiu… poate pentru că mă caut pe mine însumi… încerc de toate, vreau să mă realizez, nu vreau să trec anonim prin viaţă…” „Şi te-ai găsit? Pe tine însuţi, adică?” l-am întrebat cu naivitate. „Nu cred, încă nu…” Bietul meu văr! Nu ştia pe-atunci că avea să devină pentru toată viaţa un anonim inginer într-un orăşel de provincie, în acea noapte, însă, el mi-a deschis, fără să ştie, o zonă la care, contopit cum eram cu lucrurile şi feţele înconjurătoare, nu meditasem încă. Aveau să mai treacă doi ani până când, într-un alt sat, de la Dunăre, aveam să am deodată revelaţia că exist, că eul meu în fine s-a născut.

Cei mai mulţi dintre noi trăim în lumea exterioară şi ne identificăm (o facem de la trei ani) cu imaginea noastră din oglindă. Suntem cei care suntem. Când spunem „eu” ducem arătătorul spre piept: sunt corpul meu, un lucru din lumea largă. De obicei n-avem timp de introspecţie şi, dacă ne căutăm conştient propria noastră fiinţă, o facem nu către interior, ci spre suprafaţa mereu schimbătoare şi colorată a vieţii, ca un alergător care ar porni o cursă ţâşnind invers din startere. De obicei, nu „ne gândim, ci „ne trăim, pentru că stilul de viaţă actual descurajează viaţa interioară. Ca urmare, ne folosim de obiecte ca simboluri pentru o presupusă personalitate ascunsă, retrasă din realitate şi la care de fapt nici nu ne mai gândim. Am o prietenă obsedată de propria ei personalitate şi care totuşi se fardează şi se-mbracă mereu după schimbătoarele mode din reviste şi se culturalizează după la fel de efemerele trend-uri artistice. O vezi azi cu ochii încercănaţi negru, „punk”, mâine lilină şi suavă, în cămăşi pastelate de mătase, poimâine femeie de afaceri, la taior şi cravată bărbătească. Azi e fascinată de teatru şi se vâră între regizori şi actori, mâine intră într-un mediu de artişti plastici, lăsând teatrul baltă. Astăzi citeşte în extaz cine ştie ce autor descoperit subit, îl mitizează, îi dă o aură

mistică şi i se închină ca unui idol, pentru ca mâine altul să îi ia locul, pe când cel dinainte cade în dizgraţie. Şi totuşi ea numeşte tot acest şir de trădări de sine, toată această derivă pe valurile entuziasmelor de moment, „personalitatea ei”. Nu mă-ndoiesc că, în felul ei, această femeie se caută şi ea pe sine, dar, sistematic şi intenţionat, se caută unde nu se află, de teamă ca nu cumva, într-un târziu, să se găsească. Pentru cei ca ea pare să fi compus Frank Zappa faimosul cântec „Do you know what you are? You are what you is!” Eşti ce este, ce se vede, niciun strop mai mult. Eul nostru nu mai e altceva decât vidul interior indus de viaţa noastră supraaglomerată, supraocupată, din care nu ne mai alegem cu nimic din ceea ce „cu adevărat contează”.

Şi totuşi, orele de singurătate, clipele de nefericire, crizele din viaţă, visele şi reveriile, depresia, situaţiile limită, obsesiile, muzica, îndrăgostirea – toate ne spun altceva. Tot ce te scoate din rutina vieţii tale „reale” îţi arată că, trăind fără reflecţie despre tine însuţi, te duci de fapt în jos pe un tobogan de senzaţii, satisfacţii, imagini, bârfe, obiecte, minciună şi strălucire, tot mai departe de nucleul viu al fiinţei tale. Eşti un simplu consumator care se consumă în primul rând pe el însuşi. Şi vei rămâne mereu aşa dacă viaţa nu se hotărăşte o dată să te dea cu capul de pragul de sus. În adolescenţa mea, o dragoste nefericită şi apoi experienţa mizerabilă a serviciului militar mi-au dezvăluit ce n-aş fi crezut niciodată că zace-n mine: multă ură, frustrare şi laşitate, dar şi multă putere de a îndura. Nu-mi mai fac de-atunci atâtea iluzii: nu sunt cu adevărat nici bun, nici frumos sufleteşte, nu pot fi un „model” pentru nimeni, aşa cum nici eu nu am modele în viaţă. Experienţele ulterioare m-au învăţat şi ele să nu mă păcălesc pe mine însumi. E tare bine să ştii ce zace cu adevărat în tine. Am un amic care se consideră infailibil. E uimitor cum îşi converteşte mereu eşecurile în victorii,

cum îşi justifică greşelile, cum le uită sistematic pe cele ce nu se pot justifica. Dacă-l asculţi, ai senzaţia bizară că ai întâlnit singurul om care n-a greşit niciodată. Tot ce-a făcut vreodată a fost perfect, toată lumea-l admiră, numai părerile lui sunt juste în legătură cu toate subiectele posibile. Mecanismele lui de apărare sunt hipertrofiate şi mereu în alertă: nimic rău nu trebuie să ajungă la urechile ultraorgolioase ale sinelui său. Rareori vezi o discrepanţă mai mare între cine-şi imaginează un om că este şi cine este el cu adevărat.

Aşadar, cine sunt eu? Cel din testele de personalitate? Dar ele nu fac decât să mă decupe-ze-n diapozitive subţiri. În momente diferite, după ele, am personalităţi diferite. Interiorul nostru nu e însă un album de fotografii. Noi nu suntem obiecte, ci procese. Eu sunt, în cele din urmă, căutarea mea de sine. Exist pentru că mă caut pe mine însumi. Nu mă caut ca să mă găsesc: faptul că mă caut pe mine însumi este semnul că deja m-am găsit.

Petruţa

Cram în clasa a patra când IDR-ul a început să-mi iasă neobişnuit de mare. Deşi era o injecţie, nu prea ne era frică de ea, pentru că ne-o făceau în antebraţ, cu un acuşor ridicol de mic, ce ne vâra un strop de lichid sub piele. Am fi preferat, bineînţeles, vaccinul pe zahăr cubic, dar asta era. Ne înşiram în faţa uşii cabinetului medical, cu mâneca suflecată şi, când ajungeam înăuntru, ne uitam mai întâi cum le face la cei din faţă, ne băteam joc de fetele şi mai ales de băieţii fricoşi şi, când ne venea rândul, întindeam mâna şi ne uitam în partea cealaltă. Peste câteva zile veneau să vadă rezultatul. Atunci începea chinul meu.

Prima dată m-a luat prin surprindere. Nici nu mă mai gândisem la micul „vaccin”. Cel pe care ţi-l făceau în picior era afurisit rău, a doua zi te durea groaznic şi nici nu mai puteai să-ndoi piciorul, mai ales că toţi colegii încercau să te pocnească peste el când nu erai atent. Pe lângă el, IDR-

ul era un fleac. Asistenta medicală a intrat în clasă şi ne-a luat la rând, începând din prima bancă. Eu, deşi cel mai mărunţel dintre băieţi, stăteam în ultima bancă, lângă un repetent de două ori cât mine, Puică Ion, pe care, chipurile, trebuia să-l aduc pe calea cea bună. Puică ăsta era un tembel ce nu s-a văzut. La o lecţie de citire cu faimoasa bătrânică ce alunecă iarna pe-o pojghiţă de gheaţă şi copiii o ajută să se ridice, Puică citise „… şi bătrănica a-lu-necă pe o ploşniţă…” Era dezastru. El a văzut primul IDR-ul meu, la vreo două zile după ce ni-l făcuseră. Cu al lui mi l-am comparat şi eu şi m-a apucat frica. La el, abia se cunoştea puţină ro-şeaţă în jurul înţepăturii. La mine era ditamai pata cât o farfurioară, purpurie pe braţul meu subţire, cu pielea aproape transparentă peste vinele albastre. „Bă tebecistule”, mi-a zis Puică, „nu mai stau cu tine în bancă!” Copiii s-au adunat în jurul meu şi-au început să scandeze: „Of-ţi-co-sul! Of-ţi-co-sul!” Cuvântu-ăsta (cu care m-au zgândărit apoi câţiva ani la rând) m-a mirat la început, fiindcă pentru mine ofticos era ăla care se supără la jocurile de cărţi sau la fotbal: „Te oftici, bă, te oftici!”, striga câte unul;

Oftica e boală grea, Cutare suferă de ea!…

I se cânta ofticosului. Lumpă, dintre noi, cei de la bloc, era cel mai ofticos. Pe locul doi era Simfonia-n Do Major.

Până să ajungă asistenta medicală la banca mea, copiii din clasă îmi trăgeau cu forţa deasupra pupitrului braţul pe care voiam să mi-l ascund: „Tovarăşa! Tovarăşa! Ia uitaţi la băiatu’ ăsta!” Aşa că sora i-a lăsat pe ceilalţi baltă şi a venit în fundul clasei. Eram acum, ridicat în picioare, în centrul atenţiei. îmi amintesc că tremuram din toate încheieturile. Toţi colegii râdeau şi se strâmbau la mine. Asistenta mi-a luat braţul, mi-a măsurat pata, în cruciş şi-n curmeziş, cu o riglă de plastic şi a clătinat din cap. A vorbit puţin în şoaptă cu învăţătoarea. După aceea

ne-a dat pauză.

După o vreme mi-au repetat IDR-ul, numai mie, fără să ştie colegii din clasă. Mi-a ieşit la fel. Când am văzut iarăşi pata crescând m-am ruşinat foarte tare. Nu mă chinuiau numai hărţuielile copiilor, care toată luna schimonosiseră poezii şi cântece ca să-mi poată miorlăi în faţă cuvântul cel de ruşine:

Am cravata mea, Sunt tebecist! Şi mă mândresc cu ea, Sunt tebecist!

Îmi cântau, vârându-se în mine şi suflându-mi în faţă. Iar după ora de română cu „Preda Buzescu” îmi recitaseră:

Tebecistul scoase o secure mică şi lovind pe Preda pavăza îi strică!

Mai mult mă enerva acea pată roşie care se lăţea de la o zi la alta fără ca eu s-o pot opri, fără să pot face ceva. Parcă mi-o făcuse cineva cu fierul înroşit pe frunte, aşa mă simţeam. îmi pusesem eu nişte comprese, o linsesem câte un sfert de oră, doar – doar o scădea – degeaba!

Eram ofticos şi mă păştea preventoriul, cum şoptise asistenta prea tare către Tovarăşa, iar copiii auziseră şi, cu voci de desene animate, cotcodăceau după mine: „Preventoooriu! preventoooriu!”…

În clasa noastră era o fată Petruţa, foarte bruneţică şi-mbrăcată mereu în şorţul de uniformă cel mai decolorat din clasă. Părinţii ei nici măcar n-avuseseră bani să-i cumpere o matricolă imprimată cu vopsea galbenă, cum aveam toţi: mama ei îi cususe numărul cu aţă galbenă pe-o bucată de diftină. În singura poză cu toată clasa pe care ne-au făcut-o într-a patra şi care-a costat zece lei fiindcă era colorată, cu toate că nu ieşise bine, şi ne-au silit s-o cumpărăm cu toţii, Petruţa stă pe rândul din mijloc, în banca a doua, lângă Fleşeriu Dan. Eu aproape că nu mă văd, sunt doar un punct negru în fundul clasei. Petruţa era foarte veselă, sprintenă ca o vrabie şi n-avea niciun iubit, cu toate că în clasa noastră era un dezmăţ ce nu s-a văzut,

aproape toţi aveau iubiţi şi iubite, unii, ca Apostol, chiar mai multe. Ajunseseră chiar să joace gajurile pe sărutate, suiţi pe câte o bancă, şi unii nu se pupau numai aşa, în aer, sau pe obraz… Mie-mi plăcea de Lili, dar eram atât de sfios că, doar dacă se uita Lili la mine, o şi luam la fugă cât puteam. Iar de când cu IDR-ul nici atât curaj cât înainte nu mai aveam… în fiecare pauză mă duceam la veceul băieţilor şi mă-nchideam într-o cabină ca să-mi privesc pe furiş pata de pe braţ. Nu rezistam să nu mă uit dacă nu cumva a mai scăzut, deşi la ieşire se găsea mereu vreunul care să-mi strige: „Ce faci, Oftică, ţi-ai luat pastila?” în cabina de closet pereţii erau plini de desene cu prostii şi de poezioare tot cu prostii. Desenele arătau nişte fete crăcănate, dar desenate foarte urât, şi direct în sus spre păsăricile lor arăta vârful unei săgeţi, iar la capătul celălalt al săgeţii scria cuvântul foarte urât PIZDA. Şi în poezii era cuvântul ăsta, şi altele. Una dintre ele era scrisă cu pixul pe uşă de un băiat mai mare, vreun derbedeu, fiindcă spunea:

Pizda măti-ntre copaci!
Mata are cinci gândaci:
Unul mişcă.
Altul pişcă.
Altu-nvârte la morişcă.
Unul face tăiţei
Şi-altu-şi bagă pula-n ei!

Într-o zi, când m-am întors în clasă de la ve-ceu, am găsit mulţi colegi adunaţi în jurul unei bănci. În bancă stăteau Petruţa şi una Iosub, şi Petruţa le făcea copiilor un oracol, adică le citea nişte-ntrebări dintr-un caiet: dacă au vreun iubit, din ce clasă e, dacă e înalt sau scund, blond sau brunet, dacă-nvaţă bine etc, şi pentru fiecare răspuns trăgea câte-o liniuţă în caiet. Apoi tăia liniuţele câte trei şi ieşeau nişte cifre: 323, 132, 231 etc. După ele îţi spunea dacă cel la care te gândiseşi te iubeşte sau nu, sau doar îi

placi, şi mai erau şi alte răspunsuri posibile. Toată lumea râdea şi se distra, dar mai ales ar fi vrut să ştie la cine se gândise fiecare, adică cine le erau iubiţii. Petruţa tocmai terminase cu ultimul, şi mai era timp din recreaţie (care era de 20 de minute, dar Tovarăşa nu apărea înainte de jumătate de oră), aşa că picasem tocmai la timp. „Fă-i şi lu' Tebecistu", au început să strige, „că poate iubeşte şi el vreo tebecistă de-a lui!" N-am putut să scap, m-au îmbrâncit peste fetele din bancă şi aşteptau acum ca Petruţa să-nceapă cu întrebările. Dar ea mai întâi n-a vrut, a-nchis repede caietul şi-a dat să-l bage în ghiozdan: „Nu mai, gata, vine Tovarăşa!" „Fă-i, fato, şi lui, că nu vine!" strigă Iosub de lângă ea şi-i smulse şi caietul, aşa că Petruţa trebui să-mi facă şi mie oracolul.

Nu ştiu de ce, m-am gândit chiar la ea. Săraca, avea pielea atât de măslinie… Şi părul, nu ştiu cum, puţin unsuros… Şi acasă nu stătea o clipă, făcea treabă, gătea, îngrijea de doi fraţi mai mici, ştiam de la mama, care aflase de la şedinţa cu părinţii. Cu toate astea, îşi făcea mereu temele, chiar desena bujori şi fluturaşi la colţurile paginii, pentru care Tovarăşa îi dădea un punct în plus la notă. Petruţa a-nceput să mă-ntrebe. Am dat toate răspunsurile gândindu-mă la ea, dar uitându-mă-n altă parte, ca să nu înţeleagă nimeni la cine mă gândeam.

Şi cum dădeam eu răspunsurile, deodată s-a-ntâmplat ceva. Am observat ceva la Petruţa. Cred că doar faptul că nu mai era veselă. Nu ştiu ce-am simţit, de fapt, dar era ca şi cum ceilalţi din jur nu mai contau, de parc-aş fi rămas singur cu ea în sala pustie. Şi de parcă ea se prinsese la cine mă gândisem. După ce am dat toate răspunsurile, ea a tras liniuţele şi oracolul a ieşit: „Te iubeşte, dar o ascunde". Toţi au început să râdă, dar chiar atunci a intrat Tovarăşa, care a-nceput să ne tragă cataloage-n cap, gonindu-ne-n bănci.

Ultima oră din ziua aceea, seara târziu, a fost ora de

desen. Ora asta n-o făcea cu noi Tovarăşa, ci o studentă în practică, pe care golanii de la noi din clasă, mai ales Strinu şi Dubinuc, o chinuiau ca pe hoţii de cai. De multe ori a ieşit din clasă plângând în hohote. „Tu ar trebui să te duci undeva într-o peşteră”, îi spusese o dată, cu ochii-n lacrimi, lui Strinu, scoasă din minţi de guiţăturile lui. „Mă duc, dacă mă duceţi dumneavoastră-n spate!”, rânjise el. Pentru asta directorul îl bătuse zece minute-n şir în faţa clasei, de-l umpluse de sânge. Dar tot nu se potolise.

Afară ningea de rupea, vedeam pe geamurile clasei. Se lăsase întunericul. Fulgii păreau acum roz şi, dacă te uitai mult la ei, ţi se părea că toată clasa zboară în sus, spre cer. Petruţa stătea acum cu mine în bancă, pentru că la ora de desen puteam să ne aşezăm cu cine voiam noi, aşa că toţi colegii şi colegele se mutau cu iubitele şi iubiţii lor. Şi Petruţa a venit deodată în banca mea. Am plecat în altă bancă, dar ea a venit iar lângă mine. Mi-era groaznic de frică să nu creadă colegii că o iubesc! Până la urmă am lăsat-o. Ne pictam pe foi de bloc mic de desen peisajele de iarnă cu case acoperite de zăpadă şi oameni tot de zăpadă. Aveam deja multe planşe în bloc, văluri te din cauza acuarelei. Pictam tocmai hornul încărcat de nea al casei şi fumul care ieşea din el când, iarăşi, s-a făcut un fel de linişte-n jurul nostru. M-am uitat speriat la Petruţa, dar ea nu mai picta şi de fapt nu pictase absolut nimic, foaia ei era albă ca zăpada. Cum nu văzusem până atunci? Privea doar în jos, era de parcă ochii ei ar fi fost numai gene. Şi, când mă aşteptam mai puţin, şi-a lăsat încet degetele pătate de cerneală ale mâinii stângi peste mâna mea. Am simţit că-mi bate deodată inima foarte tare, dar nu pentru că palma ei era peste a mea, ci fiindcă ea mi se ridica pe braţ, împingându-mi încetişor mâneca hainei şi a cămăşii de uniformă! încet-încet, dezvăluită de degetele ei, groaznica mea pată roşie se ivea deja, în văzul tuturor, creştea şi se lăţea pe măsură ce ea – mi dezvelea braţul tot

mai sus, către cot. Şi, nu ştiu cum naiba, nu puteam să mă mişc, să mi-l trag înapoi! Acum, pe mâna mea moale întinsă pe pupitrul jegos, pata cea roşie se vedea cu totul, rotundă şi fierbinte de parcă mi-ar fi făcut-o un fier de călcat. Copiii ceilalţi erau acum un fel de mâzgăliturăcolorată, iar fulgii de zăpadă se opriseră din căderea lor la ferestre şi pâlpâiau nemişcaţi. Şi Petruţa, în liniştea clasei, şi-a aşezat doar uşor palma pe marea pată, mai uşor decât ar fi fost atingerea unui fulg, şi atunci pata mea a pălit cu încetul, contururile i s-au şters şi culoarea a dispărut în câteva minute sub piele. Doar înţepătura, ca un punctuleţ negru, mi-a mai rămas pe braţ, acum la fel de palid şi brăzdat de vinişoare ca al oricărui alt copil. Petruţa s-a uitat din nou la mine, aşa, serios şi gata să plângă de parc-ar fi luat o notă proastă, după care a fugit în altă bancă iar eu am rămas năuc, frecându-mi braţul dezgolit. Ningea iar frumos şi repede-repede, iar Dubinuc cotcodăcea din nou în fundul clasei.

A doua zi, asistenta medicală a fost foarte mirată. M-au dus la spital, mi-au făcut analizele şi nu au mai găsit nici urmă de microbi în sângele meu. Şi părinţii mei au trebuit să umble foarte mult, fiindcă-mi făcuseră deja formele să mă trimită în preventoriu, la Voilà… Acum trebuiau să mă-nscrie din nou la şcoală, o complicaţie-ntreagă. Dar măcar se bucurau şi ei că nu au un copil tebecist, fiindcă asta ar fi însemnat încă şi mai multă bătaie de cap cu medicamentele, plus că nu ar mai fi dormit nopţile de tusea mea.

De-atunci, IDR-ul nu mi-a mai ieşit niciodată mare, dar colegii mei mi-au zis, totuşi, până-ntr-a şaptea, tot Tebecistu (după care, nu se ştie de ce, au început să-mi zică Mamutul sau Trompă). Petruţa a mai stat la noi în clasă până la sfârşitul trimestrului, apoi părinţii ei s-au mutat în alt cartier şi au dus-o la şcoala de-acolo. Azi e vânzătoare la raionul de ceasuri al magazinului Cocor. Trec

uneori pe-acolo, nu prea des, o-ntreb câte ceva… îmi răspunde profesional, aruncându-mi doar câte-o scurtă privire. După treizeci de ani e normal să nu mă mai recunoască.

„… A lovely Utile jewish princess…”

v-riticii îi împart pe scriitori în fel şi chip, după afinităţi, după generaţii, după familii de spirite şi după curente literare, dar în ceea ce mă priveşte cred că ei pot fi tot atât de bine clasificaţi în scriitori care-au avut puţine femei şi scriitori care-au avut multe femei. Nu intru aici în amănunte, oricât ar fi de semnificative: ce-nseamnă, adică, să ai o femeie, de ce mă refer doar la scriitori bărbaţi, ce se-ntâmplă cu autorii gay etc. Recunoşti imediat scriitorii care-au avut multe femei la viaţa lor: în paginile acestora personajele feminine sunt un soi de automate cu păr lung (şi blond), cu sâni mari şi funduri rotunde, care vin când le chemi şi dispar după ce acţiunea – dă-i şi trage-i! – a ajuns la un bun sfârşit. Erotismul nu e mai important la ei decât masa de prânz sau decât o partidă de tenis.

În schimb, cei ce-au avut puţine femei (nu mai vorbesc de cei care n-au avut niciuna, sunt şi nefericiţi dintr-ăştia) au tendinţa maniacală să descrie pe zeci de pagini fiecare nuanţă a zâmbetului lor, să-ntoarcă pe toate feţele fiecare cuvânt al lor, să filosofeze despre feminitate ca arhetip, să dezvolte o mistică-ntreagă în jurul marii zeiţe a dragostei şi a morţii. Întind, adică, de bietele două-trei femei cu care-au avut de-a face, de parc-ar vrea să suplinească astfel, prin calitatea scriiturii, cantitatea deficitară de experienţă. Oricât ne-am strădui, prin urmare, nu putem ieşi din dilema voicaniană: metafizica la un capăt al spectrului şi o parte gingaşă a anatomiei feminine la cealaltă.

Vai, mă număr printre cei care sunt mai aproape de metafizică pe acest continuum al feminităţii. Despre cele câteva femei (dar ce femei!) care mi-au onorat mintea,

viaţa şi patul am scris de zeci de ori. Volută a corpului lor şi rictus al gurii lor şi cârlionţ al capriciilor lor n-au rămas neconsemnate în pagini boţite şi fierbinţi asemenea cearşafurilor unui bărbat singur. M-am plimbat de nenumărate ori prin muzeul îngheţat şi gol de sub bolta ţestei mele privind la nesfârşit cele câteva exponate: femei spectrale, de-o sută de ori mai înalte decât mine, urcate pe socluri criselefantine, cu numele lor scrijelit pe plăci de onix. Le ştiu cum mă ştiu pe mine însumi. Ele, care îmbătrânesc obscure prin vreun colţ al lumii ce la rândul ei îmbătrâneşte, şi-au lăsat definitiv amprenta în azotatul de argint al paginilor mele, unde trăiesc tinere şi minunate, nedeformate de sarcini şi de nostalgie.

Acum mă gândesc la Ester, cu care nu m-am culcat niciodată, fapt pentru care revin la mărunta dar atât de intensa întrebare: ce-nseamnă să ai o femeie? Căci nu ai avut cu adevărat zeci de femei cu care ai făcut dragoste, şi-n schimb simţi că niciodată n-ai posedat mai deplin, mai extatic pe cineva decât pe puştoaica ce ţi-a aruncat o privire într-un troleibuz aglomerat, şi pe care n-ai mai văzut-o de-atunci niciodată. Mi-am adus aminte de Ester (care în povestirea mea „REM”, scrisă pe când ne plimbam de mână pe cheiul Dâmboviţei în fiecare noapte, este cea care, deghizată-n bărbat, a sărutat-o pentru prima oară pe eroina numită acolo Nana, şi pe care nici nu mai ştiu cum o chema în realitate) cu câteva zile-n urmă, pe când umblam la-ntâmplare prin cartierul evreiesc din inima Cracoviei, privind clădirile negustoreşti, vopsite bleu şi cărămiziu, cu firme pline de lite-re-ntoarse şi cu gărduleţe în formă de sfeşnic cu şapte braţe. Grupul nostru de turişti a intrat până la urmă pentru cină la Klezmer Hois, un restaurant „de-al lor” care mi-a adus în minte imediat adevăraţii Arnoteni ai lui Mateiu Ca-ragiale: o casă de mari burghezi, pereţi tapetaţi cu poze îngălbenite, bufete baroce cu vitrine pline de vase ciudate, afişe de cabaret… Sala, cu

stâlpi centrali ca aceia de care s-a sprijinit odinioară Samson, era impregnată de spirit evreiesc. La ferestre – perdele cu ochiuri mari, făcute de mână, ca şi macrame-urile de pe mese. O matroană în rochie cu paiete verzi şi move cânta la vioară cântece klezmer, asistată de un contrabas şi-un acordeon. Am spălat cu bere mirosind a ghimber amărăciunea acumulată în timpul zilei (veneam direct de la Auschwitz), ascultând acele linii melodice care aduceau când cu sârbele noastre, când cu valsurile vieneze, şi-am mâncat apoi pui cu miere şi scorţişoară. La o masă foarte lungă, vreo treizeci de femei, cele mai multe cu inconfundabila, dar inefabila figură orientală a evreicei, petreceau pe rupte, mişcând din cap fericite în ritmul muzicii. Eram în Chagall şi-n Şalom Alehem. îmi suna-n cap cântecul lui Zappa, „I need a lovely little Jewish princess", când, printre femeile de la masa cea lungă, mi s-a părut c-o văd pe Ester. Nu era ea, fireşte, dar una dintre femei avea aerul ei, tocmai acel inefabil, acea dulceaţă a trăsăturilor grăsuţe, acele pliuri somnoroase ale ochilor verzi, tocmai acea alteritate pe care-o simţi într-o clipă, dar pe care e atât de greu s-o exprimi. Când am ieşit, sub bolta plină de stele – toate cele ce ardeau peste Cracovia erau galbene şi aveau şase colţuri –, aveam mintea plină de Ester, de parc-aş fi fost transportat cu douăzeci şi… câţi? de ani în urmă, în singurul anotimp în care am fost prieteni.

Anotimpul s-a-ntâmplat să fie vara, o vară bucureşteană din care crezi că nu te vei mai trezi niciodată, adâncă şi plină de praf, în care nu-ţi vine decât să umbli pe străduţe pustii şi sonore. Ester era o colegă a surorii mele şi stătea chiar pe una dintre aceste străduţe dintr-un cartier cu vile. Apartamentul părinţilor ei (am fost la ei doar o dată) arăta exact ca sala de la Klezmer Hois. Iar ea, deşi mult mai tânără, avea aerul exotic şi străin al femeilor de la masa cea lungă. De fapt, născută la noi din

părinţi născuţi şi ei la noi, părea totuşi o străină care vorbeşte foarte bine limba noastră. Gesturile ei, atitudinile ei, felul ei mereu surprinzător de-a reacţiona, mai vechi decât limbajul, îi contraziceau cuvintele în fiecare moment. Era foarte frumoasă. Din profil părea o fiinţă subţire, delicată, adunată toată-n priviri. Corpul îi părea elastic şi cabrat ca al unui model pe *catwalk*. Dar imediat cum întorcea faţa spre tine, în chipul ei se oglindea Sefer-na-Bahir, Cartea Strălucirii: faţă rotundă, cu ochi verzi şi gură moale şi senzuală, dar atât de intens senzuală încât trecea în mistic, golindu-se de sexualitate. Ester devenea atunci omonima ei din Biblie, cea către care marele rege asirian întinsese sceptrul de aur, dăruindu-i astfel viaţa.

Iată scriitorul care-a avut puţine femei: gata mereu să mitizeze… De fapt, cu Ester am avut o legătură de câteva luni, în care n-am vorbit despre dragoste şi n-am făcut dragoste, deşi am ajuns uneori foarte aproape de asta. Dar ne-am plimbat zilnic ore-n şir, am fost la cenacluri unde prezenţa ei era hipnotică, unde părul ei foarte lung se-nfoia aspru atrăgând toate privirile („băi, norocosule, cine-i gagica?”), am fost şi la ştranduri sordide, unde nu se putea intra în apele băloase. Când o conduceam spre casă, noaptea târziu (fireşte, pe sub stele cu şase colţuri), ne opream pe drum, luminaţi spectral de vreun bec sau de vitrinele vreunui troleibuz care trecea greoi, şi ne sărutam în disperare. Niciodată nu ţinusem în braţe un corp atât de frumos, o fată atât de simplă şi atât de totuşi, misterioasă. Nu s-a-ntâmplat nimic deosebit în tot acest timp. Părinţii ei n-aveau pe mână vreun tatuaj de la Auschwitz, ca să-mi salveze povestirea de monotonie (de fapt, s-o *transforme* într-o povestire). Nimic n-a virat măcar în fantastic: Ester n-avea la gât vreo perlă care să strălucească brusc în penumbră şi n-a rostit vreodată, privindu-mă-n ochi, „Hevel havolim, hakol hevel”…

Zilele-ncepuseră să se răcească, şi în seara în care

Ester mi-a spus că va emigra cu familia ei în Israel mi se făcuse frig dinainte să-i aud cuvintele. Apoi am îngheţat. Ne propuseserăm tacit să nu ne-ndrăgostim unul de altul dar probabil că, fără să-mi fi dat seama, eu sau ceva din mine transgresase limitele impuse. Eram într-un parc mizer şi pustiu, sprijiniţi de o masă de şah din ciment. Am condus-o acasă, ca-ntotdeauna, ne-am sărutat ca-ntotdeauna, nu ne-am spus adio, nici măcar la revedere, apoi nu ne-am mai văzut niciodată. Avionul ei a decolat de pe o pistă acoperită de brumă, în acea toamnă (deja) a lui ’86, fără ca privirile mele să-l urmărească pierzându-se pe cerul înnorat. Ea avea să locuiască de-atunci la Haifa, oraş mai potrivit ca nume cu părul şi privirea ei. Eu, rămas în Bucureşti, legat de glie (credeam sincer pe-atunci că n-aveam să pot ieşi din ţară niciodată), am suferit câineşte câteva săptămâni, apoi am uitat. I-am trimis scrisori ştiind sigur că nu vor ajunge la ea, după cum nicio scrisoare din Haifa nu mi-a parvenit vreodată.

Povestea mea are un epilog petrecut cu zece ani mai târziu. Era în timpul războiului din Golf. Saddam reuşise să trimită câteva rachete anemice, care au căzut pe pământ israelian. Ascultam placid ştirile la BBC, unde câţiva martori, evrei originari din România, ai evenimentelor luau cuvântul pe rând, când „doamna Ester X. din Haifa” (cu totul alt nume de familie decât cel şi el evreiesc, pe care-l purtase) s-a auzit deodată: vocea ei veche, ezitantă, inconfundabilă. Era de parcă Justine a lui Durrell mi-ar fi vorbit deodată din eter. Am ascultat, tremurând din încheieturi, cele câteva fraze înfricoşate, am umblat prin casă jumătate de oră în sus şi-n jos, murmurându-mi de zeci de ori „Hevel havolim, hakol hevel” („Deşertăciunea deşertăciunilor şi totul e deşertăciune”), şi-apoi peste toate s-a aşternut tăcerea.

Întâlnire la Torino

Cum am avut întotdeauna un puternic sentiment de

predestinare, nu prea pot crede în întâmplare, mai ales când viaţa cam depăşeşte măsura în privinţa coincidenţelor. Ne-apucă râsul când, în melodramele de altă dată şi-n telenovelele de azi, gemeni despărţiţi din leagăn se regăsesc după treizeci de ani, mame şi fii îşi descoperă rudenia chiar când sunt gata să se căsătorească unii cu alţii etc. Dar viaţa e o trebuşoară ceva mai complicată decât îşi închipuie creierele noastre de muscă. Spune şi tu, dragă cititoare, cum ar trebui să reacţionez eu la ce mi s-a-ntâmplat numai în curs de-o săptămână după scrierea povestirii precedente? ziceam acolo, între altele, că nu-mi mai aduc aminte cum o chema în realitate pe Nana, personajul meu din nuvela „REM”. Fusese o tipă pe care nici n-o cunoşteam, cu care avusesem o aventură de-o singură noapte – o agăţasem la un cenaclu şi, spre surpriza mea, ajunsesem în garsoniera ei fără multe fasoane –, dar din asta se desfăcuse ceea ce cred şi azi că e textul cel mai bun scris de mine vreodată. N-am mai văzut-o de-atunci deloc, timp de nouăsprezece ani, când, vinerea trecută… Mă uitam blazat la televizor, schimbam canal după canal şi deodată Nana, cu nouăsprezece ani mai în vârstă, cu multe kilograme mai planturoasă, cu… – dar nu vreau să fiu şi mai rău cu ea – mi-a apărut în faţa ochilor. Era în juriul unui caraghios concurs de poezie. Vreţi mai mult? A doua zi am deschis un ziar la-ntâmplare şi am dat peste o cronică la o carte a ei de poezii (fiindcă ea nu era ingineră sau funcţionară, cum o descrisesem eu în REM, ci poetă)! După ce, repet, nouăsprezece ani nu mai dădusem peste numele ei nicăieri… Vreţi chiar şi mai mult? Atunci trebuie s-o părăsim pe Nana şi să vă spun că, după vreo două zile, pe când aşteptam în antreu la dentist, răsfoiam revista „Capital”, mai precis acel număr special cu cele cincizeci de femei de succes din România. Şi-am început să râd ca prostul, spre mirarea celorlalţi mucenici care mai aşteptau să fie martirizaţi: una dintre cele cincizeci de fericite era o

veche iubită de-a mea! Nu căutaţi revista, că n-o s-o ghiciţi. Oricum, nu era nici Andreea Marin, nici Mihaela Rădulescu. Dac-aş fi avut mii de iubite aş mai fi zis că e o simplă coincidenţă, dar aşa… Iar dacă vreţi mult, mult mai mult decât atât, citiţi de-aici încolo, nu înainte însă de-a vă lega centurile de siguranţă.

Pentru că, iarăşi la doar câteva zile după ce-am aflat ce de bani face azi fosta mea iubită, am plecat la Torino. N-are nicio importanţă ce-aveam de făcut acolo. Fapt e că Torino a fost una dintre cele mai neaşteptate revelaţii ale mele. Spre ruşinea mea, ştiam pân-atunci despre acest oraş doar că era undeva în nordul Italiei şi că acolo se fabrica autoturismul Fiat. Vă imaginaţi neîncrederea mea când, chiar pe aeroport, prietenul Marco m-a întâmpinat cu cuvintele: „Ştiai, bănuiesc, că Torino e un oraş magic”. Şi-apoi, după o ezitare: „Unii folosesc chiar un cuvânt mai greu: diabolic…” în maşină, pe când priveam năuc peisajul din jur, ca-ntotdeauna când mă trezesc în altă ţară, Marco a continuat: „Se zice că toate oraşele dintre două ape sunt locuri propice vrăjitoriei. Torino e unul dintre ele. Tenebrele lui sunt cu atât mai adânci, cu cât aspectul său pare mai raţional. Căci ce poate fi mai senin decât Alpii înzăpeziţi pe care se proiectează spectral oraşul? Şi, mai ales, decât arhitectura lui riguroasă şi clasică? în Torino poţi merge zile-n şir fără să ieşi de sub porticuri: sunt kilometri de galerii tivind faţadele clădirilor pătrate şi masive. Dar tocmai colonadele astea ce se pierd în perspective nesfârşite devin după o vreme… neliniştitoare, apăsătoare ca-n Chirico…” Profesorul se-ntoarse spre mine şi mă privi-n ochi: „Iar apoi, nu uita că aici, în dom, e adăpostit «La Sindone», giulgiul în care-a fost înfăşurat Mântuitorul şi care i-a păstrat imaginea. Asta nu-i jucărie. Fiecare oraş în care el a fost păstrat, de la Edessa legendarului rege Abgar şi până la Torino, s-a impregnat de forţe misterioase…”

Ajunşi în oraş, m-am cazat la o pensiune şi-am ieşit pe străzi, intrigat de explicaţiile profesorului Marco. Dar oraşul părea foarte paşnic. Palate semănând mai mult a primării, statui de duci de Savoia pe cai de bronz, în fine, faimoasele porticuri. Turişti, lume colorată şi amestecată. Unde era magia oraşului dintre râuri? Seara ne-am reunit cu alţi câţiva prieteni, traducătorul meu Bruno, familia Pop din Cluj etc. Şi am cinat la o trattoria foarte pitorească. Am ieşit apoi sub stele. „O să vedeţi acum ceva ce probabil n-aţi mai văzut niciodată”, ne spuse Bruno. Înaintam pe străduţe slab luminate când, brusc, dând un colţ, ni s-a ivit în faţă o monstruozitate fără limite. O clădire aproape cât turnul Eiffel de înaltă. O boltă uriaşă peste care (n-o să mă credeţi, nimeni n-ar crede) fuseseră cocoţate două temple greceşti unul peste altul, deasupra cărora s-a ridicat un turn subţire de o sută de metri înălţime, având în vârf un fel de stea enormă! Dar e imposibil de descris clădirea asta nebunească, trebuie văzută cu ochii. „E faimoasa Mole Antonelliana, opera unui arhitect genial şi dement din secolul al XIX-lea. Măreţie şi grotesc, kitsch curat, dar la o scară la care kitsch-ul devine fantastic, copleşitor. Nu mai există aşa ceva în lume”, ni se spuse. După ce ne-am scrântit gâturile privind ciudăţenia colosală din miezul oraşului, am mai făcut câţiva paşi ca să vedem casa în care a locuit Nietzsche în perioada când a scris distrugătoarea sa carte *Ecce Homo*. Ne-am întors istoviţi la pensiune.

Nietzsche, Antonello, giulgiul lui Iisus mi s-au învârtit apoi toată noaptea în minte.

Dimineaţa am văzut o expoziţie a unui futurist, Fortunato Depero (picturi geometrice şi pestriţe, şotroane pastelate, păsări), şi-apoi am mers la „L’Egizio”, celebrul muzeu de egiptologie, „cel mai mare după cel din Cairo”, cum ne-a fost recomandat. Şi-aici am avut întâlnirea cea mai stranie care mi-a fost dată-n această viaţă. Nu mă suspectaţi de fabulaţie sau de livresc. Totul a fost real,

real, real.

Am intrat în muzeu doar familia Pop şi cu mine. Ce să spun? Nu prea mă-nnebunesc eu după mumii, sarcofage, urne funerare şi zei cu cap de pasăre. Aici erau cu sutele, cu miile. Fâşii uriaşe de papirus, bucăţi putrede de lemn cu hărţi ale lumii de dincolo, cranii cu piele zbârcită şi neagră lipită de ele, mâini scheletice cu unghii pietrificate. Vitrine cu scarabei cocliţi şi urne cu ibişi îmbălsămaţi. O necropolă sinistră răsuflând tăcut în jurul tău. Turişti umblau de colo-colo, minusculi pe sub marile statui de faraoni, grupuri însoţite de ghizi se perindau pe culoarele glaciale.

Unul dintre grupuri era format din copii de şcoală. Stăteau adunaţi în preajma unei vitrine şi din mijlocul lor se auzea o voce feminină, automată şi profesională. Dar, curios, nu se vedea nicio ghidă! Şi mai ciudat: copiii ascultau explicaţiile cu o neaşteptată gravitate. M-am apropiat de ei. La-nceput am crezut că vorbeşte chiar unul dintre copii, deşi vocea era de femeie matură. Dar în cele din urmă am văzut-o şi-am încremenit.

Cum s-o descriu? N-am mai întâlnit niciodată o asemenea fiinţă, nici în vise, nici în picturi, nici în filme. Stătea-ntre copii, mai scundă decât mulţi dintre ei, un corp de fetiţă, fără urmă de sâni, înălţat într-un chip ciudat, de parcă-ar fi vrut să-şi ia zborul. Mâini subţiri, şovăitoare. Ceva cu totul imposibil în toată construcţia acelui corp. Iar faţa… în mod sigur nu o faţă umană. Vag feminină, dar atrasă ca o ciupercă de gravitaţia lunii. Cum pot descrie acele cearcăne revărsate, acei ochi grei şi fără strălucire, acea expresie nici de tristeţe, nici de deznădejde, nici de durere, ceva ce n-a mai apărut niciodată pe o faţă de om… Sau pielea aceea cenuşie ca de cauciuc… Pitica nu privea pe nimeni. Cât am stat în spatele copiilor, înnebunit şi fascinat, nu s-a uitat niciodată în ochii nimănui. Nici la orice altceva nu privea. Doar vorbea. O italiană rece, de

bandă înregistrată. După câteva minute a tăcut brusc şi-a ieşit dintre copii. Am privit-o levitând, singură, pe culoar până la următorul exponat. Nici mersul ei nu era cel al speciei noastre. Şchiopăta cu un picior, iar cu celălalt sempingea în podea ca să zboare. Nu privea nimic, mergea ghidată parcă de un simţ misterios. S-a oprit la fel de brusc în faţa altei vitrine şi, făcând mişcări fine şi de neînţeles cu bărbia şi degetele, a aşteptat să se apropie din nou copiii. Care nu se-nghionteau, nu râdeau, nu se uitau pe pereţi, cum fac de obicei micuţii aduşi cu japca-n muzee, ci se târau fascinaţi, ca nişte captivi, pe urmele ghidei şi o-nconjurau în tăcere.

Nici eu n-am mai văzut nimic din muzeu de-atunci încolo. I-am abandonat pe soţii Pop – care ţinuseră să intre într-o grotă pictată cu nenumărate trupuri de egipteni rânduite geometric – şi m-am alipit grupului de copii. Am fost copil în mijlocul lor, privind-o continuu, cu nesaţ, pe ghida pitică, dar nu pitică patologic, dintre cele cu nanism hipofizar, ci, cumva, metafizic, de parcă apropierea giulgiului sau a fantasticei Mole Antonelliana ar fi iradiat cândva un fetus într-un pântec nefericit şi-ar fi produs ştima nemaivăzută ce vorbea acum despre dinastii şi bărci funerare. După mai bine de două ore am ieşit din muzeu total ameţit, cu piele de găină pe braţe. Terminând cu copiii, ghida le-vitase iar singură de-a lungul unui culoar, târând un picior, coborând apoi o scară îngustă spre subsol. Am mers să văd unde coborâse: scara era-n spirală şi, de la a doua rotire, bezna se făcea realmente de nepătruns…

Am visat-o întreaga noapte. Venea după mine. N-aveam unde scăpa de greutatea ochilor ei saturnini. Eram într-un muzeu vid, doar noi doi, urmărindu-ne printre sarcofage. Mă ajungea, şchiopătând şinălţând un umăr, mă atingea cu mâinile ei subţiri. Cum ocoleam câte-un pilastru de granit, mă găseam faţă-n faţă cu ea, umedă şi visceralã.

O loveam peste obraz, o sfâşiam cu unghiile. O spintecam cu un cuţit apărut cine ştie cum în mâna mea. Cădea şi se ridica din nou şi venea iar după mine. M-am trezit în miez de noapte, tremurând tot, cuprins de o teroare cum n-am mai simţit niciodată. Am aprins lumina şi-am rămas cu ea aprinsă, citind, pân-a albit de ziuă.

Iar a doua zi, după lucrările conferinţei, am mers să vizităm Mole Antonelliana, transformată de curând într-un muzeu al cinematografiei. Am pătruns sub fabuloasa cupolă umbrită, înconjurată de o spirală interioară pe care puteai urca vreo cinci etaje, am stat câteva ore în faţa colecţiei de afişe de film, ne-am lungit pe fotolii întinse la orizontală ca să privim filme vechi, de Lumière şi Méliès, proiectate pe ecrane uriaşe, am străbătut zecile de săli de cinema amenajate în toate stilurile cu putinţă, de la art-deco la pop-art, de la salonul unei case de toleranţă din New Orleansul începutului de secol până la o locuinţă americană tipică din anii ’50. Am urcat în cele din urmă cu un ascensor chiar prin mijlocul cupolei, ascensiune lentă şi de o stranietate inexprimabilă, căci puteai privi, prin uşile de cristal ale liftului, arama plină de ornamente sinistre a cupolei tronconice, ce-şi schimba tot mai abrupt perspectivele către vârf. Cei de jos şi tot mai de jos, lungiţi pe fotoliile lor sângerii, în penumbră adâncă, păreau subiecţii unui experiment sinistru.

Am ajuns în fine la templele suprapuse, pe o terasă ce le-nconjura din toate părţile. Din partea noastră, Alpii ne-au apărut ca o panoramă albă-strălucitoare. I-am privit cu nesaţ. Marco, lângă mine, mi-a spus numele fiecărui vârf mai proeminent şi-a fiecărei ape care şerpuia-n zare. L-am lăsat să converseze cu o româncă însoţită de prietena ei chinezoaică, foarte dornice să ne pozeze aflând că suntem scriitori, şi am înconjurat terasa ca să ajung la panorama oraşului. Şi-acolo m-am trezit, singur pe toată latura dinspre oraş a terasei, în faţa fiinţei din muzeu! Era

lipită cu omoplaţii de balustrada dincolo de care Torino, cu acoperişuri, ziduri şi cupole, se-ntindea până la orizont. Pe fondul oraşului magic (şi poate diabolic) se detaşa ca o sibilă, ca o atotştiutoare. Părea de fapt o protuberanţă a oraşului trimisă spre mine şi care mă ajunsese chiar şi aici, la două sute de metri deasupra arcadelor nesfârşite. De data asta mă privea. Desigur mă recunoscuse, din muzeu sau din vis. Iarăşi adrenalina mi-a ridicat părul de pe braţe. Totuşi, nici prin cap nu mi-a trecut să fug, să mă-ntorc către Alpii liniştitori din partea cealaltă. Am mers până-am ajuns faţă-n faţă cu ea. Niciodată n-am avut un mai puternic sentiment de predestinare. Ceva trebuia să se-ntâmple. Acum, acum va fi, îmi spuneam. Şi s-a-n-tâmplat, căci femeia ce-mi venea pân-la piept şi-a-nălţat capul saturnin către mine, s-a uitat în ochii mei şi-a şoptit „Mircea”, cu acea intensitate cu care te-auzi uneori chemat pe nume, de foarte aproape, din însuşi creierul tău, din centrul lui, când eşti foarte obosit, gata de-a adormi. Totul a fost real, real, real. Şi contactul ochilor noştri, şi expresia neumană a ochilor ei. Am fugit atunci, n-am mai putut altfel, în partea cealaltă a terasei circulare. Nu mai puteam vorbi, Marco şi Bruno s-au speriat de moarte. Mai curajos, Bruno a alergat în partea opusă a platformei: „Nimic deosebit”, ne-a spus la întoarcere, „turişti şi iar turişti…” Abia am aşteptat liftul, în care ne-am înghesuit din nou cu japonezii şi suedezii ce priviseră oraşul şi Alpii. Nici nu ştiu cum am ajuns din nou jos, pe mozaicul lustruit din uriaşa incintă. Nu ştiu cum am zburat, în acea după-amiază, cu avionul, cum am luat apoi taxiul de la Otopeni şi cum am ajuns acasă. Sunt năucit şi înspăimântat până azi.

Iubim cu un creier de copil v-ea mai minunată femeie din lume este cea care te iubeşte cu adevărat şi pe care-o iubeşti cu adevărat. Nimic altceva nu contează. Odată, pe vremea liceului, umblam pe bulevard cu un prieten, doi

puşti zăluzi şi frustraţi care dădeau note „gagicilor” şi vorbeau cu atât mai scabros cu cât erau, de fapt, mai inocenţi erotic. Ce fund are una, ce balcoane are alta… Femeile nu erau nimic altceva pentru noi decât nişte obiecte de lux, ca automobilele lustruite din vitrinele magazinelor „Volvo” sau „Mase-ratti”: nu ne imaginam cu adevărat că vom avea şi noi una vreodată. Prin dreptul cinematografului Patria am zărit o tipă trăsnitoare. Am rămas înlemniţi: ce pulpe în ciorapi de plasă neagră, ce fund rotund şi ce mijloc subţire, ce ţoale pe ea, ce plete de sârmă roşie, răsucită în mii de feluri… Ne-am învârtit în jurul ei ca s-o vedem şi din faţă: cum putea avea aşa pereche de ţâţe, aşa de perfecte cum numai în albumele de artă – care pe-atunci ne ţineau loc de *Penthouse*-mai văzuserăm? Pentru cine era o astfel de fiinţă, cum putea fi o noapte de sex cu ea? Până la urmă ne-am aşezat la coadă la bilete, fără s-o scăpăm din ochi şi fără să-ncetăm comentariile ca din *Povestea poveştilor*. Când, îl auzim pe unul, un tip destul de jegos care stătea şi el la coadă, mâncând seminţe, înaintea noastră: „E bună paraşuta asta, nu? V-ar place şi vouă, ciutanilor… Da’ ascultaţi-mă pe mine, c-am fumat destule ca ea: cât o vedeţi de futeşă, să ştiţi că e pe undeva un bărbat sătul de ea până peste cap! Poa’ să fie cea mai mişto din lume, poa’ să fie şi Brijibardo, că tot i-e drag vreunuia de ea ca mie de nevastă-mea…”

Am fost mult mai şocat de remarcile astea decât mi-aş fi imaginat. Cum să te plictiseşti de frumuseţea însăşi, de neatins şi de neconceput? De cea pentru care ţi-ai da şi pielea de pe tine? Ce-şi putea dori un bărbat mai mult decât să-şi poată trece braţul în jurul mijlocului ei, să poată privi minute-n şir în ochii ei, să o întindă încetişor pe pat… Să o scoată din învelişul ei de dantelă mătăsoasă… De-aici încolo imaginaţia mea se bloca, nu-mi puteam închipui cum e să faci dragoste. De câte ori mă gândeam cum ar fi, vedeam doar un ocean roz care se răsuceşte

asupra ta şi te sufocă…

Am cunoscut apoi femei reale, femei imaginare, femei din vis, femei din cărţi, femei din reclame, femei din filme, femei din videoclipuri. Femei din revistele porno. Fiecare altfel şi fiecare cu altceva de oferit. M-am îndrăgostit de câteva şi de fiecare dată a fost la fel: primul semn că aş putea-o iubi a fost mereu că nu m-am putut gândi, văzând-o, „cât de futeşă e”. Chiar dacă era. Bărbaţii au creierul impregnat de hormoni. Nici cel mai distins intelectual nu e altfel, până şi el, la orice vârstă, îşi imaginează cum ar face-o cu fata plictisită, necunoscută, de lângă el. Dar când cunoşti cea mai minunată femeie din lume, care e cea pe care o poţi iubi, semnul este, trebuie să fie, că nici pulpele, nici „balcoanele” nu se mai văd, de parcă hormonii sexului şi-ai agresivităţii s-ar retrage din creierul tău tumefiat şi l-ar lăsa inocent ca un creier de copil şi translucid ca o corniţă de melc. Facem sex cu un creier de bărbat, dar iubim cu unul de copil, încrezător, dependent, dornic de a da şi a primi afecţiune. Femeile minunate din viaţa mea, toate cele pe care le-am iubit cu adevărat şi care-au răspuns cu dragoste dragostei mele, au fost într-un fel necorporale, au fost bucurie pură, nevroză pură, experienţă pură. Senzualitatea, uneori dusă până foarte departe, nu a fost decât un ingredient într-o aventură complexă şi epuizantă a minţii.

Pentru mine nu există, deci, „cea mai minunată” în sensul de 90 – 60 – 90, nici în cel de blondă, brună sau roşcată, înaltă sau minionă, vânzătoare sau poetă. Cea mai minunată este cea cu care am putut avea un copil virtual numit „cuplul nostru”, „dragostea noastră”.

L

Irish cream

INI u ştiu dacă aţi avut vreodată ocazia să călătoriţi într-o maşină cu volanul pe partea dreaptă şi care merge pe stânga drumului, în stil britanic, adică. Eu am avut, şi

pot să vă spun că e una dintre cele mai stranii experienţe pe care le poţi avea. Există boli ale creierului – Oliver Sachs le enumera într-o faimoasă carte – care produc iluzii mergând de la amuzant la terifiant: poţi avea senzaţia că-ţi lipseşte jumătate din corp, poţi ajunge să crezi că fiinţele cele mai apropiate, soţia sau tatăl tău, de exemplu, nu mai sunt ele însele, că au fost înlocuite cu cineva care doar le seamănă şi care conspiră-mpotriva ta, sau poţi să ai bizara senzaţie că te vezi pe tine însuţi din spate, de la un metru distanţă, ca în anumite jocuri pe computer. Cam aşa ceva simţi şi când nu creierul tău, ci lumea înconjurătoare se-ntoarce cu susu-n jos. Mergând invers pe şosele, te simţi ca-n vis. Ceva e-n neregulă, neînsemnat la prima vedere, dar care pune-n discuţie universul întreg şi, în cele din urmă, propria ta situaţie în el. Ghemuit pe unul dintre locurile din spate ale enormului Rover, nu-mi puteam înăbuşi, în acea seară irlandeză, senzaţia că mergem pe contrasens şi că dintr-o clipă-n alta aveam să ne izbim de o altă maşină.

Mintea mea nu era nici ea aşa de inocentă cum poate vă imaginaţi. La un popas într-un pub, abia ieşiţi din Belfast, comandasem *Irish coffee*. Habar n-aveam pe-atunci (era în ’93) ce e aia. Vbisem doar ceva autohton, dacă tot eram prima dată în ţara druizilor, a berii Guiness şi a lui Joyce. Mi se adusese un mare pahar ca de coniac plin cu cafea fierbinte, şi două tablete parfumate de *After eight* pe farfurioară, în pliculeţele lor verde-ntunecat. Când m-am ridicat de la masă mi-am dat seama, fără să-mi vină să cred, că mergeam pe două cărări. Căci în Irlanda *Irish coffee* e mai mult whiskey decât cafea. Aşa că, pe măsură ce se-ntuneca şi localităţile alunecau pe lângă noi, starea mea de confuzie creştea tot mai mult.

Am trecut graniţa (pur imaginară) spre Irlanda republicană şi ne-am afundat printre colinele ei către Annaghmakerrig. Se lăsase noaptea. Şoferul nu era nici el

cu totul „sober” şi pălăvrăgea într-o limbă numai a lui. Din zece cuvinte chipurile englezeşti înţelegeam unul. Noroc că una dintre poetele cu care eram stătea lângă el şi, deşi nu ştia englezeşte, sau poate tocmai de aceea, păreau să se distreze amândoi de minune. Cealaltă zăcea-n celălalt colţ, în spate, lângă mine, şi se uita pe geamul opus. Eram un puşti pe lângă ele. Nu ştiu cine gândise o combinaţie românească atât de bizară.

Cele două se urau de moarte, şi până atunci, pe aeroport în Otopeni, apoi în cursa Tarom până pe Heathrow, şi-n cele din urmă cu Lingus până la Belfast, nu-şi vorbiseră niciun moment. Dac-aveau s-o ţină tot aşa, avea să fie distractiv. Ne-ndreptam spre miezul Irlandei, spre complexul cultural Tyron Guthrie Cen-ter de la Annaghmakerrig, unde urma să stăm două săptămâni.

Drumul a fost neaşteptat de lung pentru o ţară atât de mică. Am ajuns la castel la miezul nopţii, după încă un popas în care am băut bere Guiness, îngheţată şi apoasă, din halbe uriaşe. Când şoferul a oprit motorul, după ce-n faruri se ivise un zid orb, foarte înalt, s-a făcut deodată o linişte totală şi atât de reconfortantă după huruitul continuu al Roverului, încât ţi-era milă s-o risipeşti. Odată stinse şi farurile, am ieşit din maşină sub cel mai fantastic cer înstelat pe care l-am văzut vreodată. De fapt, cred că scriu paginile astea nu pentru povestea amoroasă (şi nu prea) care urmează – nu cu una dintre poete sau cu amândouă la un loc, cum poate vă imaginaţi, nu, ferească sfântul! – ci ca să am bucuria şi nebunia să mai descriu o dată acel cer de noiembrie, acel cer irlandez alb de stele. Bolta era piezişă, sprijinită doar pe-o parte de calcanul negru al castelului. În afară de dreptunghiul întunecat al zidului, cerul dădea pe dinafară de stele. Era copleşitor, erau mai multe spoturi de lumină decât întunericul dintre ele, erau presărate difuz, îngrămădite-ntr-un loc, mai rare în altul, concentrate în mari bucăţi de lumină sau dizolvate

în aerul îngheţat. Se făcuse teribil de frig, şi totuşi nu ne-am grăbit către poarta de la intrare. Am rămas acolo, lângă maşină, privind spre cerul acela luminos şi magic, spre cosmosul acela curbat peste lumea cu desăvârşire întunecată. Alunecau acolo sloiuri şi gheţari de lumină, se sfărâmau acolo, deasupra noastră.

Am cinat frugal, un *pudding* împărţit la repezeală, tuturor, de o bucătăreasă năucă, şi-am fost călăuziţi apoi către vastele noastre apartamente. Pentru prima dată nu folosesc ironic fraza asta. Castelul era adânc şi-nzorzonat ca Peleşul. Am mers pe culoare nesfârşite, printre oglinzi şi candelabre şi picturi alegorice. Am urcat scări cu pereţii înţesaţi de rafturi cu cărţi vechi şi de panoplii războinice. Am trecut prin multe camere uriaşe, foarte multe, cu tavanul ridicat la-nălţimea a doua etaje. Toate întunecate şi înţesate de mobile vechi. Toate îngheţate bocnă, căci în castel era mai frig ca afară. Cum aveam să dormim în geru-ăla paisprezece nopţi în şir? în fine, după ce poetele cu pricina au fost cazate, cum şi meritau, într-un fel de mau-solee, am fost abandonat şi eu în cavoul meu cu trei camere. Aveam salon, cameră de studiu (cu un mare glob pământesc de majolică într-un colţ şi o colecţie de stampe şi ocheane vechi) şi dormitor, demn de un rege sau cel puţin un baron, cu pat cu baldachin în mijlocul încăperii. Am zis noapte bună bucătăresei tot mai adormite şi am rămas în întuneric deplin. Am orbecăit până la uşa dormitorului şi, când am deschis-o, s-a făcut o penumbră albăstrie, căci fereastra era plină de arbori negri şi stele. Era o lumină tristă şi pură. Mi-am trântit valiza lângă pat şi i-am deschis încuietorile. Fără să-mi scot canadiana (doar gândul îmi făcea rău), am scotocit după pijama, dar până la urmă am lăsat-o baltă. Începusem să lăcrimez şi să-mi curgă nasul de frig. Mâinile îmi îngheţaseră cum nu le mai simţisem de când făcusem armata. Nu, aveam să dorm îmbrăcat, nu se putea altfel.

M-am aşezat pe marginea patului, terorizat de ideea unei nopţi de frig polar. Dar atunci am simţit, dinspre aşternut, un fel de boare călduţă, o halucinaţie, poate. Am pipăit cu palma cuvertura şi-am sărit în sus. Era într-adevăr caldă! mai mult, părea boltită peste un corp masiv, ca şi cum cineva ar fi dormit ghemuit în patul meu. Cele mai tâmpite gânduri mi-au trecut prin cap. Greşiseră dormitorul, mă puseseră cu altcineva în cameră, poate. Mi-a fulgerat chiar viziunea unui cadavru cu gâtul tăiat de curând. M-am ridicat de pe pat. Acum tremuram de-a binelea, şi nu doar de frig. Ce era de făcut? Nu puteam striga pe nimeni şi nici măcar întrerupătoarele nu ştiam unde sunt. Cine era acolo, în inima Irlandei, în inima castelului, în inima camerei mele şi-a patului meu? M-am dus la geam căutând, instinctiv, lumina. Dar amintirile mele din la *răscruce de vânturi*... Fantoma lividă bătând cu pumnii-n ferestre: lasămănăuntru, lasămănăuntru... Geamul s-a aburit brusc de la răsuflarea mea înspăimântată. Înfiorat, m-am hotărât într-o clipă. Am mers spre pat şi, cu curajul omului încolţit, am dat brusc de-o parte cuvertura. Am rămas cu gura căscată, privind prosteşte spectacolul de sub baldachin. Căci în patul meu, adâncindu-se în cearşaful de pe saltea, era o oaie!

Dormea pe-o parte, mare, lânoasă şi umflată, cu copitele despicate întinse rigid spre marginea patului. Visam? O luasem razna? Nimerisem pe mâna vreunor farsori suprarealişti? îmi puseseră ceva în pudding? Mi-am amintit palatul decrepit din *Toamna patriarhului*, prin care umblau găini şi unde vacile ajungeau în balconul patriei. „Whatnow?” mi-am şoptit. Trebuia s-o gonesc, s-o dau afară măcar din camera de culcare. Dar cum naiba să fac? Mă-ngrozea momentul când avea să zvâcnească brusc din pat, cu un behăit ca de apocalips în tăcerea aceea deplină. Am apucat-o până la urmă de-o ureche, şi urechea mi s-a părut de cârpă. Am tras-o şi, în pântecul ei, ceva a gâlgâit

leneş. I-am pipăit picioarele îndreptate spre mine. Erau doar un fel de tubuşoare de flanel, atârnând inerte. Ha, nu era o oaie adevărată!

Nu era decât un burduf cu apă fierbinte, din cauciuc, în formă de oaie şi acoperit cu o lână frumos imitată din melană-ncreţită. Secretul supravieţuirii în nopţile geroase. Mai simplu decât să-ncălzeşti ditamai hangarele înţesate de mobilă veche. Râzând buimac, mi-am scos pijamaua din valiză, m-am dezbrăcat, vânăt de frig, mi-am pus-o pe mine şi, dârdâind, m-am vârât sub pătură, alături de oiţa mea cea fierbinte. Până să adorm cu ea – n braţe, mi s-au tot perindat sub pleoape drumurile lungi cu maşina, clădirile palide, toate cu câte-un pub la parter, fulgerând pe lângă noi, copacii imateriali, orbiţi parcă şi ei de faruri o clipă, ca să dispară apoi în noaptea pâlpâitoare.

A doua zi, în zori, oiţa era caldă încă, dar trebuie deja să v-o scoateţi din minte, pentru că nu ea e eroina. Am tot soiul de fantezii erotice, dar nu şi din astea. Dacă-aş fi găsit în aşternut o femeie de cauciuc în locul oiţei năzdrăvane, poate că, mai ştii… Dar n-o mai lungesc degeaba. I-am cunoscut în dimineaţa aceea pe poeţii irlandezi care urmau să ne traducă poemele în limba lor, nişte băieţi care-aveau să se ţină timp de două săptămâni doar de pileală şi de cântat în cor balade sinistre:

There’s a puuub where we all long to gooo Its naaame is Heaaaven…

Mai făceau ceva. Pe o ceaţă s-o tai cu cuţitul şi un frig de Bobotează alergau ca dementţii, de cel puţin zece ori pe zi, în jurul lacului din apropiere, îşi aduseseră şi nişte gagici, un fel de *groupies* hipiote, pe care le-ntâlneai peste tot, presărate prin odăile şi coridoarele castelului. Aveau părul albastru, verde, acaju, foarte scurt şi ţepos şi arătau şleampete. Mai toate roşcate şi pistruiate ca nişte irlandeze ce erau. Nici pe ele nu le-nţelegeai când vorbeau. Fuck şi fucking în sus, fuck şi fucking în jos,

pronunţat chiar cum se scrie, cam asta era trei sferturi din pălăvrăgeala lor. Noaptea, în liniştea aceea desăvârşită, le auzeai uneori miorlăind de plăcere în adâncul palatului. Pe lângă fauna asta, mai era la castel un personaj, Billy, pe care toţi îl băteau pe umăr când treceau pe lângă el, un ins ce tot uda cu furtunul tufele de măceş sălbatic de pe lângă ziduri. Purta o salopetă ruptă şi prăpădită, uneori căra şi vreascuri de foc, era fără-ndoială grădinarul sau omul la toate, îmi spuneam. Abia la sfârşit aveam să aflu că Billy era de fapt directorul centrului Tyron Guthrie care ne găzduia, şi un dramaturg de notorietate mondială.

El mi-a spus prima dată povestea cu contesa. A treia sau a patra zi mă nimerisem lângă el la masă şi mestecam cu lingura în eternul *pudding*. „You doin OK?" mă-ntrebase cu gura plină. „Yeah, fine", îi răspunsesem cu engleza mea de Iowa City. Cum mergea cu poemele? Well… mergea greu, fiindcă poetele noastre erau afurisit de orgolioase, niciodată nu erau mulţumite de forma finală a traducerii, deşi nu ştiau o boabă englezeşte. Pur şi simplu nu li se părea lor că sună bine. Ţăcăniţii de poeţi irlandezi, pe de altă parte, nici nu se oboseau să asculte traducerile mele brute: puneau de la ei ce le trecea prin cap. Erau, de fapt, atât de posaci de la un continuu *hangover*, că numai de poezii nu le ardea. Şederea la Annaghmakerrig fusese o pleaşcă pe capul lor, nu prea visaseră ei la aşa ceva. Şi profitau din plin. „Have you met the countess yet?" Care contesă? Cum, încă nu-mi spuseseră nenorociţii („those buggering bas-tards") de poeţi irlandezi? Castelul din Annaghmakerrig avea o stafie, atestată de zeci de martori şi cu patalama în regulă. Nu văzusem diploma la etajul doi, înrămată pe peretele dinspre nord? Nu, n-o văzusem. „Hm… well, it's a long story, I'll try to make it short". Se pare că prin secolul al şaisprezecelea contesa castelană fusese înjunghiată într-una dintre odăi (Care? Secret. Fiecare oaspete trebuia să creadă că tocmai în dormitorul

lui). De-atunci, nu-şi găseşte liniştea. îi apare din când în când câte unui ins care-nnoptează aici. Din păcate, naţionalistă până-n vârful unghiilor („azi i-am spune *right-wing extremist*", rânji Billy), nu se-arată decât irlandezilor pur-sânge... „Oh", am spus, încercând să par dezamăgit. „But. There's still hope". Poţi oricând să devii, măcar pentru o noapte, irlandez sadea: e suficient să bei deodată o sticlă-ntreagă de whiskey irlandez! Atunci devine posibil ca fantoma contesei să se arate şi unor *foreigners*... „I'll buy you a bottle sometime, *Mirsea*", îmi mai spusese Billy, ridicându-se de la masă. „Fuck the countess", mi-am zis, încercând să-nghit mai departe *pud-dingul* inodor, incolor şi insipid şi având grijă să-l pronunţ pe „fuck" cum se scrie.

Dimineţile traduceam din greu, tot mai aiuristic, după-amiezile stăteam între cele două poete ca să nu se-ncaiere ca pisicile sălbatice (refuzau mai departe cu îndărătnicie să-şi vorbească, doar pufneau dispreţuitoare, fiecare, când se recitau versurile celeilalte şi, din când în când, mă luau de-o parte ca să-mi dezvăluie fiecare compromisurile politice şi sexuale ale celeilalte în regimul trecut), iar serile abia aşteptam să mă-ntorc la oiţa mea, care mă aştepta mereu răbdătoare şi fierbinte. După zece zile eram deja sătul până peste cap de verdea Irlandă (de fapt numai brumă şi ceaţă în acel noiembrie). Doar nopţile ei înstelate erau mai departe inegalabil, înspăimântător de frumoase. Ai fi vrut să mori sub cerul acela pieziş pe care stelele se risipeau ca o pulbere de heroină pură...

Toţi se blegiseră la sfârşit. Volumul de versuri era gata, introdus frumos într-unul din primele laptopuri pe care le văzusem vreodată. Deşi gros ca o scândură şi cu ecranul alb-negru, mi se părea o minune. Te cruceai de traducerile alea făcute la beţie: nu erau mai acătării decât pruncii făcuţi la beţie. Dac-ai fi tradus înapoi în româneşte poemele noastre, ar fi ieşit ceva nemaivăzut în literatura

română… Dar ce conta? în ultima seară băieţii veseli au venit cu chitare electrice şi ne-au cântat, acompaniaţi de mişunătoarele *groupies*, bete de nu mai ştiau de ele, ce altceva decât

There’s a puuub where we all long to gooo Its naaame is Heaaaven…

A fost însă genial pe lângă răspunsul nostru, căci ne-au somat să cântăm şi noi ceva românesc, ceva specific… După o consultare grăbită cu poetele antagoniste, am constatat că singurul cântec pe care-l ştiam toţi trei era „C-aşa beu oamenii buni”, pe care, după multe codeli, l-am lălăit pe trei voci încă mai deosebite decât stilurile noastre poetice. Una dintre poete miorlăia într-un fel de contralto în zimţi de ferăstrău, pe când cealaltă, mai bărbată, i-a uimit pe irlandezi cu o voce de cavernă umedă şi, cumva, indecentă. Luni, buni, marţi, fraţi – trebuie să le fi sunat al naibii de bizar concetăţenilor lui Leopold Bloom… Ne-am făcut apoi toţi pulbere, am fraternizat, ne-am pupat şi am dansat până mult după miezul nopţii. Billy, care s-a ţinut de cuvânt cu sticla de whiskey (Jameson), ne-a recitat o grămadă de poezii *îngaelic*: sunau la fel de bizar ca oamenii noştri buni. M-am străduit şi eu, într-un colţişor, să devin irlandez get-beget, „măcar pentru o noapte”, dar nu mi-a reuşit decât ceva mai mult de jumătate.

Se pare însă că mi-a fost apreciată bunăvoinţa, pentru că… în acea noapte m-a vizitat contesa! Legenda s-a verificat, pe bune! N-a fost vaporoasă şi imaterială, n-a zornăit lanţuri şi n-a bătut cu pumnii-n ferestre (let me în let me în etc), dar a fost o contesă cum nu s-a mai văzut, totuşi. Cam la o oră după ce mă trântisem, de data asta chiar îmbrăcat, în patul meu cu baldachin şi oaie fierbinte, m-a trezit scârţâitul greoi al uşii dormitorului. Am văzut-o atunci pe contesă strecurându-se, luminată violent de stele pe-o parte, întunecată şi enigmatică pe cealaltă. Am văzut oaia zburând cât colo şi bufnind greu lângă pat. Contesa a

intrat în pat lângă mine şi duhnea a whiskey de te ofilea. Contesa mi-a pus mâna între picioare şi mi-a vârât în gură limba cu biluţă metalică la jumătatea ei. Am strâns la piept capul contesei şi i-am simţit părul împărţit în mii de ţepi rigizi, cu fixativul uscat. Am pipăit pe sub bluză sfârcurile contesei şi-ntr-unul din ele era un ineluş de alamă. Am scos chiloţii contesei şi părul ei pubian era aspru şi afânat. Am ascultat şoaptele contesei şi ele erau dogite, pătimaşe: fuck în sus şi fuck în jos. Am strâns în palme fesele contesei şi ele erau îngheţate (s-au încălzit pe parcurs). Am intrat toată noaptea-n contesă, în multe rânduri, în multe feluri şi-n multe părţi, până când contesa a miorlăit de plăcere în inima patului din inima dormitorului din inima castelului din inima Irlandei, ţara druizilor, a berii Guiness şi a lui Joyce. Dimineaţa, contesa se fâţâia-n fundul gol prin pat, căutându-şi ciorapii: avea părul verde. Pe o fesă a contesei scria cu un marker gros TAKE, iar pe cealaltă ME. Apoi scrisul a dispărut sub o pânză, ineluşul sub alta, biluţa a mai sclipit într-un „Bye!” şi fantoma s-a evaporat de parcă nici nu fusese…

Dimineaţa, lângă zidurile de piatră ale castelului, l-am îmbrăţişat de despărţire pe Billy, singurul care se trezise în zori ca să-şi ia rămas-bun de la noi. A lăsat o clipă foarfecă de tuns gardul viu ca să mă-ntrebe cordial: „Have you finally seen the fucking countess?” Abia-l vedeam prin ceaţa dimineţii. „I belive I did”, i-am răspuns şi m-am îndreptat spre Roverul masiv care ne aştepta la poartă. Poetele ce nu-şi vorbiseră niciodată erau deja în maşină. Şoferul a mormăit ceva în engleza lui de neînţeles, apoi a-ntors cheia-n contact. Am bătătorit bruma-n arc de cerc şi-am intrat pe şosea. Am lăsat în urmă castelul bântuit de la Annagh-makerrig şi ne-am repezit iar, ca nelumea, pe contrasens, pe drumurile întortocheate ale Irlandei.

Obiectul care mă inspiră

Când eram un puşti şi citeam broşurile din colecţiile *Clubul temerarilor* şi *Povestiri ştiinţifico-fantastice*, înghiţeam, mă rog, pe nerăsuflate aiureala principală – despre blestemul faraonilor, gorile uriaşe, marţieni cu patru degete la mâini – şi-apoi parcurgeam, cam nedumerit, şi un fel de *Addenda* de la sfârşit, pagini cu glume şi ciudăţenii din viaţa unor savanţi, artişti sau scriitori. De obicei, savanţii prezentaţi acolo erau foarte distraţi, unul îşi fierbea ceasul la micul dejun în loc de ou, altul ieşea pe stradă cu pantofi de culori diferite, altul bătea la propria lui uşă şi-ntreba dacă el însuşi e acasă… Cei mai mulţi păreau, de fapt, nebuni de legat. Iar scriitorii erau şi ei cu toţii un fel de maniaci: unul, ca să poată scrie, se-mbrăca în haine de femeie, altul nu putea nici să moaie pana în călimară dacă nu simţea miros de mere putrede. Altul arunca de la etaj creioane şi le auzea zgomotul făcut pe pavaj: asta îl inspira pe el… Unul bea câte douăzeci de cafele pe zi, altul se certa cu el însuşi timp de o oră, îşi smulgea părul din cap şi abia apoi se apuca de scris… Mulţi trebuiau să aibă câte-un lucruşor anume pe birou, căci numai privindu-l le venea inspiraţia. Ce nu se găsea printre acele lucruşoare! Cele trei maimuţe: te vede, te aude, te întreabă, o jartieră de ciorap de damă, un ochi de sticlă, un bust al cine ştie cărui filosof (nici ăştia nu erau mai breji: aproape toţi, aflasem tot de-acolo, muriseră mâncaţi de păduchi!), un degetar, un iadeş de curcan, un borcan în care plutea un mic fetus cu o istorie complicată, o fundă putredă… Ce adunătură pitorească erau şi oamenii ăştia iluştri! Mama avea deci dreptate când îmi spunea că unde e multă minte, e şi prostie. Când terminam de citit toată broşura, până şi caseta tehnică, mă uitam din nou fascinat la coperta principală din care-mi rânjea vreun chip de corsar şi-ncepeam să mă gândesc ce bine-ar fi dac-aş ajunge şi eu scriitor (scrisesem deja câteva povestioare). Mă-ntrebam ce ciudăţenii aş avea atunci. Poate că peste o

sută de ani s-ar scrie şi despre mine acolo, la sfârşitul broşurilor din colecţie, ca despre Balzac, Alexandre Dumas, Maupassant sau Tolstoi: „Mircea Cărtărescu (1956 – ...) nu se aşeza niciodată la masa de lucru dacă nu avea în faţa ochilor..." ce? Cine ştie ce chestie. N-aveam cum să ştiu de pe-atunci. Scriitorii de obicei înnebuneau brusc, când erau deja oameni mari. Într-o după-masă, neavând ce face, am adunat pe „masa mea de lucru", unde-mi făceam temele, mai multe obiecte disparate, cam cum se pun pe tăviţa copilului la un an, când i se taie moţul. Mă gândeam să-mi aleg unul şi să le spun colegilor că acela mă inspiră, că nu pot să scriu fără el. Nu-mi mai aduc bine aminte ce pusesem acolo: în mod sigur un fermoar de la o fustă a mamei, o piesă de lemn vopsită în galben de la jocul de construit „Arco" şi parcă o lampă scoasă din soclul ei de la radioul cel vechi, cu ochi magic, de pe şifonier şi ştearsă bine de praf... Am luat fiecare lucruşor în palmă, l-am ţinut insistent în faţa ochilor, l-am întors pe toate feţele, încercând să simt niţică inspiraţie. Parcă-parcă lampa de la radio îmi spunea ceva. Am dus-o a doua zi la şcoală, dar, pe când o arătam colegului de bancă, mi-a confiscat-o profesoara (faimoasa Gionea) şi nu mi-a mai dat-o înapoi. Cariera mea de scriitor părea compromisă definitiv.

Ironia sorţii face ca azi să întregesc, dacă nu prin talent, măcar prin ciudăţenii, şirul lung al autorilor maniaci din almanahuri şi broşure-le. M-a ajuns şi pe mine blestemul faraonilor. Un mic obiect, care sigur nu figura în etalarea mea iniţială (pentru că am intrat în posesia lui cinci ani mai târziu, în primăvara lui 1973), mi-a devenit şi mie la fel de indispensabil ca maimuţele lui Balzac şi creioanele lui Goethe (dacă-mi aduc bine aminte). Se pare că nu se poate altfel. Nu l-aş arăta nimănui niciodată, nu doar de teamă că mi-ar putea fi furat, şi-atunci adio *Orbitor III* şi tot ce-ar mai putea veni după el, ci pentru că e ceva... intim, imposibil de înstrăinat, în WC-ul femeilor

spaţiul nu e diferit de cel normal şi podeaua are probabil acelaşi mozaic alb-negru, totuşi mintea ta refuză ideea de a intra acolo, de parcă acolo s-ar găsi un fald al unui alt univers. La fel, obiectul care pe mine mă inspiră şi fără imaginea căruia înaintea mea n-am scris niciodată vreun rând, nu este, pur şi simplu, făcut pentru alte priviri. N-am povestit niciodată despre el, deşi cineva foarte apropiat mie a bănuit, la un moment dat, ceva. Ca şi povestea fetusului din borcan, şi cea a lucruşorului meu e complicată. Cea mai uluitoare zi de primăvară de care-mi amintesc, din toată viaţa mea, a fost acea zi de 6 aprilie 1973 la care face aluzie şi poemul meu „Căderea", scris cu trei ani mai târziu: „Şase aprilie şi niciun pământ, / Numai plăci de azur, foi de azur, sonorizând". Umblasem toată ziua după cai verzi pe pereţi (căutam adresa unei colege, care locuia, în realitate, în Colentina, cum aveam să aflu mai târziu), iar acum străbăteam străduţa îngustă şi prăfuită, mărginită de foarte stranii case galbene, cu marchize de geam colorat, dintre vechea Cale a Moşilor şi Lizeanu, sub un fantastic cer de azur şi de purpură – căzuse seara. Vântul răscolea praful, mi-l vâra în ochi şi-n păr, dar el făcea în mod ciudat parte din nebunia şi exaltarea mea hormonală: era prima mea primăvară ca adolescent. M-aş fi topit şi eu în turbioanele de praf, m-aş fi filtrat şi eu prin frunzele ascuţite ale oleandrilor din curţile înguste. Eram îndrăgostit fără să ştiu de cine, toată ziua umblasem năuc privind faţadele acelea bătrâneşti şi bălţile în care se reflecta cerul. Casele erau vechi şi păreau părăsite, aveau ziare îngălbenite în loc de geamuri. Deodată mi-am dat seama că eram foarte aproape de ceea ce căutam: din fundul unei curţi peste care se-ntindeau frânghii de rufe puse la uscat a-naintat spre mine o fetiţă de vreo nouă ani, îmbrăcată mizer, împingând un cărucior de copil din imitaţie de piele albă lăcuită grosolan, care arăta ca un porţelan crăpat, şi fără cauciucuri la roţile

strâmbe. În cărucior era o păpuşă cu cap de carton, de asemenea smălţuit. A venit hotărâtă spre mine (eram în uniformă de liceu, croită dintr-un material de necrezut de prost, care avea genunchi şi coate din fabricaţie) şi, de dincolo de gardul de fier forjat, mi-a spus: „Închide ochii şi întinde palma!” Am închis ochii, extrem de fericit, de parcă aş fi profeţit vreodată acea întâlnire, şi după o clipă am simţit în palmă greutatea şi răceala unui obiect – cel pe care-l privesc şi acum, când scriu la computer aceste rânduri – peste care am strâns degetele. „No-rocosule!” mi-a mai zis fata, şi-a rupt-o la fugă înapoi cu căruciorul, spre fundul curţii, dispărând în cine ştie ce odăi. Am deschis pumnul. Obiectul din palma mea reflecta, în penumbră, cerul tot mai trandafiriu şi mai parfumat al serii. L-am dus acasă şi de-a tund a început totul, în toamna care-a urmat am început să-mi scriu jurnalul, cel la care migălesc şi azi, după mai bine de treizeci de ani. Au venit apoi, unele după altele, poeme şi povestiri, romane şi scrisori de dragoste, împletite toate în dantela paradoxală a jurnalului meu. În tot acest timp, obiectul meu a stat neclintit în faţa mea, lăsându-şi urma pe multe feţe de masă de muşama şi pe lacul multor birouri. L-am luat cu mine în toate călătoriile, l-am aşezat în faţa maşinii mele de scris în Crown Plaza Hotel din Washington şi-n faţa computerului meu din Bellagio. Am scris întotdeauna singur în cameră, cu uşi-le-nchise, nu dintr-o nevoie patologică de singurătate şi claustrare, cum am pretins mereu, ci pentru ca micul, dar esenţialul secret al inspiraţiei mele să nu fie deconspirat.

Astăzi, când cred că am scris destul, când pentru mine aproape că nu mai contează dacă voi mai adăuga alte cărţi la cele deja publicate, m-am gândit că ar fi timpul să dezvălui de bunăvoie *ce anume* este obiectul meu providenţial, în eventualitatea că acest lucru ar putea interesa vreun cititor. Vreau să spun o dată lucrurilor pe

nume, oricât de greu mi-ar veni (şi îmi vine mai greu decât i-a fost lui Raskolnikov să cadă-n genunchi la o răspântie şi să strige în agonie: „Oameni buni, am ucis!”). Drag cititor, din câte ţi-am spus cred că te-ncearcă deja o anume bănuială. Mă grăbesc să ţi-o confirm – sau să ţi-o infirm în favoarea unei realităţi şi mai sumbre, într-adevăr, oricât ar părea de neverosimil, de ireal, poate de pervers (în sensul unei perversiuni mai înalte), obiectul care m-a inspirat întotdeauna, fără de care n-aş fi scris nimic (de parcă nu eu, ci el ar fi avut nevoia irepresibilă să se exprime pe sine prin scrisul meu) şi căruia îi datorez, de fapt, tot ce sunt, este un

(*continuare în pagina 177*) 131

Două feluri de fericire

Ceea ce pentru corpul fizic este orgasmul este fericirea pentru corpul nostru spiritual. E o senzaţie scurtă şi copleşitoare, este acea iluminare pe care-o caută misticii şi poeţii. Nu poţi fi fericit ani întregi sau zile-ntregi. Nici măcar câteva ore-n şir. Dostoievski o descrie ca pe un preludiu al epilepsiei. Rilke vorbeşte despre „cumplitul” ei: ea este frumuseţea la limita suportabilului, dincolo de care începe durerea. Poate că Goethe a intuit cel mai bine criteriul fericirii: eşti cu adevărat fericit când vrei să opreşti timpul, să păstrezi acel moment pentru întreaga eternitate. Într-un fel, viaţa ta a avut sens dacă, în şirul nesfârşit de momente banale, cenuşii, triste, ruşinoase, ticăloase, mizerabile, plicticoase din care orice viaţă este compusă, s-a aprins totuşi, de câteva ori sau doar o singură dată, scânteia cutremurătoare a fericirii. „O dată ca zeii-am trăit şi mai mult nu-mi doresc”, scrie despre ea Hölderlin. Aceasta e adevărata fericire, pe care cei mai mulţi oameni n-o caută şi n-o râvnesc, pentru că ea îi poate distruge. A trăi ca zeii, fie doar şi pentru o clipă, e un *hybris* care se plăteşte.

Bineînţeles, nu aceasta e fericirea din *Declaraţia*

drepturilor omului. Dacă aici se spune că oamenii urmăresc fericirea ca fiind bunul suprem al vieţii, se are în vedere un cu totul alt sens al cuvântului, mult mai „sociologic”, faţă de misticul, esteticul şi religiosul primei accepţii. Fericirea pe care oamenii o caută îndeobşte n-are nimic de-a face cu experienţele extatice. Dimpotrivă, e vorba de faimoasa *aurea mediocritas* a antichităţii, de cultivarea grădinii proprii, de tihna şi pacea unei vieţi înţelepte, potrivite omului, lipsite de zbucium şi de excese. În acest sens filosofii invidiau viaţa simplă şi mulţumită a păstorilor, împlinirea celor ce n-au ambiţii mari, ci se mulţumesc cu ceea ce le aduce clipa. Dacă fericirea orgasmică despre care am vorbit la-nceput ar putea fi numită transcendentă, avem în schimb de-a face aici cu o fericire terestră, imanentă. În lumea consumistă şi globalizată actuală, pare că nu mai cunoaştem alt sens al fericirii decât acesta din urmă: mediocru, utilitar, lipsit de orice aspiraţie care depăşeşte standardele materialiste: o casă confortabilă, un loc de muncă bănos, o vacanţă în Caraibe (sau măcar la Sinaia...), o familie asigurată financiar. O dragoste călduţă (nu te mai osteneşti să-ţi dai seama măcar dacă-ţi iubeşti sau nu cu adevărat partenerul), o muncă nu prea creativă, obiecte (recomandate la televizor) cu care-ţi umpli orice spaţiu liber... Oamenii au uitat cu totul că li s-a făcut un dar copleşitor: cel de a exista în minunea lumii, de a fi vii, de a fi conştienţi de sine. Ei nu-şi mai pun niciodată întrebări ca: de fapt, cine sunt eu? Ce rost am pe lume? Oare mi s-a dat minunea că pot vedea şi auzi doar ca să fiu şofer de autobuz sau să fac reclame? Oare n-am să mor fără să fi făcut nimic pe lumea asta?

Condamnarea acestui gen de fericire este totuşi în bună parte nedreaptă, după părerea mea, ca întreaga condamnare a modului de viaţă occidental, căci înseamnă, de fapt, o reacţie „elitistă” în faţa unei fericiri „populare”.

Eu cred că avem nevoie de ambele feluri de fericire, că fiecare-n parte este săracă şi extremă în lipsa celeilalte. Cred, de altfel, că sunt foarte rari atât poeţii puri şi extatici cât şi consumiştii complet imbecilizaţi de bere şi televiziune. Suntem cu toţii, de fapt, o combinaţie între cele două cazuri, şi idealul uman ar putea să fie, în consecinţă, o viaţă împlinită şi decentă material străbătută din când în când de fulguraţiile nebuneşti ale marii şi adevăratei fericiri.

Zaraza

Prin 1944, sub cele mai îndârjite bombardamente americane, Bucureştiul petrecea la fel ca în anii nebuni rămaşi în urmă cu două decenii. Mâncarea era ieftină, hotelurile primitoare iar grădinile de vară, Raşca, Oteteleşanu şi Cărăbuş, dar şi Bordeiul, încă de pe atunci aşezat la marginea Herăstrăului, răspândeau până în mahalalele mărginaşe mirosul de patricieni la grătar şi sunetul jazz-band-urilor sau al tarafurilor autohtone. Pe Calea Victoriei intrau şi ieşeau din umbra enormă a Palatului Telefoanelor atât automobile negre, cu ferestre de cristal, ca de pe vremea prohibiţiei şi a lui Eliot Ness, cât şi trăsuri, aşa-zisele cupeuri de Hereasca, ce nu mai pridideau să care lumea bogată a oraşului la Şosea. Distracţiile erau peste tot la-ndemână. La Operetă cânta încă Leonard, circul Sidoli (fără bătrânul Giovanni Sidoli, care murise cu un deceniu în urmă, dar cu cele două fiice ale lui împământenite aici şi măritate cu mari financiari evrei) se lăuda, după ce arsese deja de patru ori, cu un cort nou, azuriu cu dungi albe, şi cu douăzeci şi patru de cai împodobiţi cum nu se mai văzuse până atunci, iar şantanurile atrăgeau o clientelă veselă şi petrecăreaţă, între care distingeai nu rareori ofiţeri germani însoţiţi de femei de lux, femei fără oase, cum le-a spus cineva, cele mai multe întreţinute de unul sau de altul, dar destule şi dintre cele care nu se jenau să-şi afişeze tariful pe uşa lor

din hotelul în care primeau muşteriii. Una dintre acestea era Zaraza, şi povestea ei m-a emoţionat întotdeauna nu prin ciudăţenia ei nemaivăzută, cât prin faptul că e adevărată. Zaraza, mai precis Zarada, este un nume ţigănesc tradiţional. El înseamnă Minunata. Femeia foarte tânără ce-şi făcuse intrarea, în seara fatală când a început totul, în localul Vulpea Roşie de pe Şelari, la braţul unui ins oarecare dintr-un grup vesel, era într-adevăr ţigancă, avea faţa aspră, buzele ca de bărbat senzual şi părul atât de negru şi de lucios, încât de bună seamă că fusese dat cu pumni întregi de ulei de nucă. Purta o rochie verde praz, cercei baroc de strassuri şi pantofi de asemenea cu strassuri sclipitoare pe catarame.

Grupul tăbărî la o masă rezervată, se ceru şampanie, se făcură glume, se râse nepoliticos de tare. Pe mica scenă de cabaret dansă o femeie grasă cu un şarpe letargic. Urmă un număr cu porumbei dresaţi. În fine, apăru, abia văzut prin valurile de fum aromat de la havane, Cristian Vasile. Aplauze nebuneşti îl însoţiră.

Probabil că acest nume, unul dintre cele mai faimoase la vremea lui, nu mai spune prea mult în ziua de azi. Unii-şi mai amintesc de cântecele lui, dar mai degrabă ca să râdă de vocea nazalizată care ieşea din patefoanele cu înregistrări extrem de proaste. Pe vremuri, ca să înregistreze un cântec, cântăreţul trebuia să-şi vâre capul într-un fel de goarnă de alamă, care-i altera complet vocea. La rândul lor, plăcile „Pathé”, chiar şi cele de calitate, înregistrate sub sigla „His Master’s Voice”, erau de ebonită şi, cu vremea, se fisurau, îmbătrâneau, iar acul de fier grosolan le zgâria iremediabil. Cu toate acestea, tangourile lui Cristian Vasile sunt atât de neobişnuite, au o linie sonoră atât de originală şi de mişcătoare şi cuvinte de un kitsch atât de înduioşător, încât eu, cel puţin, le-am iubit de la prima ascultare. Puţini mai ştiu că autorul Zarazei, al Ramonei şi al neuitatului, deşi uitat, Aprinde o

ţigară a fost Gardel al nostru, atât prin muzica lui, cât şi prin viaţa romanescă pe care a dus-o.

La Vulpea roşie toată lumea venea pentru Cristian Vasile, aşa cum Zavaidoc, altă glorie a momentului, făcea să prospere îngeraşul, faimosul local al Vioricăi Athanasiu. Cei doi mari nu se iubeau. Zavaidoc era cu bandele de la Bariera Vergului, conduse pe-atunci de Borilă. Le plătea ca să-l protejeze. Cristian Vasile îşi dădea obolul celor din Tei, de la Maica Domnului, fraţii Grigore. De mai multe ori guriştii se-ntâlniseră, însoţiţi de malacii lor, şi scoseseră cuţitele. Povestea mea începe însă într-un moment de armistiţiu.

În acea seară bărbatul în smoking alb, mult prea şic pentru înfăţişarea lui de docher dat cu briantină, începu cu un cântec pe care abia-l compusese. Publicul nu-l ştia, aşa că-i sorbi vorbele în tăcere. Nu, vocea sa nu era metalică. Era o voce de bărbat întreg, ţi-l puteai imagina cântând pe Humphrey Bogart. Doar textul era uşor siropos, dar prin aceasta contrasta fermecător cu vocea prea aspră, gravă şi reţinută:

Ţi-aduci aminte
Ce dulci cuvinte
Ne trimiteam în scrisori?
Odinioară
Pe dinafară
Le ştiam uneori.
Scăldate-n lacrimi noi le citeam
Şi-apoi le sărutam.
Visul se curmă
Şi-n cea din urmă
Eu nu ştiu ce să-ţi mai scriu…

Când mama mă alinta, în copilărie, nu mă impresionau deloc giugiulelile ei, le consideram normale şi cuvenite. Nu voi uita însă niciodată cum mi-a spus tata de două sau trei ori „puişor”, căci tata a fost întotdeauna

aspru cu mine şi uneori de-a dreptul rău. Era la fel cu Cristian Vasile. Era o minune că bruta în smoking putea da atâta duioşie virilă refrenului:

Ce vrei să-ţi scriu
Acuma, când ne despărţim?
E prea târziu.
Noi nu ne mai iubim.
Cuvinte dragi de-amor
Le-am tot rostit la timpul lor.
Atât le-am repetat… Ne-am înşelat…

Cei din public, îmbogăţiţii şi colaboraţionişti oraşului, putred de corupţi, păreau să fi uitat până şi ei Sodoma josnică şi monotonă a vieţii lor. Unii tăceau, privind sticlos în faţa ochilor. Alţii duceau paharul alungit de şampanie la gură şi beau din el mult mai mult decât de obicei. Femeile, multe dintre ele târfe trecute prin ciur şi dârmon, plângeau ca şcolăriţele. Se surprinse şi Zaraza lăcrimând, şi nu-şi amintea s-o mai fi făcut vreodată. Cântăreţul mai zise două cântece vechi şi se retrase. Ţiganca stătu jumătate de ceas ca pe ace şi ieşi după el. Intră în odaia improvizată a artiştilor, unde dădu peste îmblânzitoarea de şerpi despuiată pe jumătate, gâdilată de dresorul de porumbei şi râzând vulgar. Cristian Vasile era la o cârciumă din preajmă. Nu mânca niciodată în localul unde cânta. Îl găsi la cârciumă, stând la o masă, singur, cu un pahar de absint. I se aşeză în faţă. Băură împreună, vorbiră ore-n şir (ce-şi spuseseră nu vom şti niciodată), se apucară de mână, ascultară înlănţuiţi vioara arsă a unui ţigan bătrân şi, adânc în noapte, plecară amândoi, în noaptea aceea Zaraza deveni femeia lui, cum avea să rămână încă aproape doi ani de zile, fără vreo trădare şi fără măcar un gând la altul. La rândul lui, cântăreţul nu mai ieşea nicăieri fără „nebuna lui adorată”, cum o numea mereu. Faimosul cântec care o imortalizează se născu după vreo jumătate de an de trai zi şi noapte-mpreună, şi

are versuri cum nu se mai scriseseră pe malul Dâmboviţei:

Când apari, señorita, în parc pe-nserat
Cu, în juru-ţi, petale de crin.
Ai în ochi patimi dulci şi luciri de păcat
Şi ai trupul de şarpe felin.
Gura ta e-un poem de nebune dorinţi.
Sănii tăi un tezaur suplini.
Eşti un demon din vis care tulburi şi minţi
Dar ai zâmbetul de heruvim.

A fost cel mai mare succes al lui Cristian Vasile, care l-a întrecut astfel cu mult pe Zavaidoc. *Zaraza* era pe toate buzele, era *Lili Marlen* a Bucureştilor. Se cânta în berării şi-n adăposturile antiaeriene şi o cântau soldaţii în tranşee. Iar fermecătoarea ţigancă devenise la fel de cunoscută ca şi celebrissimul ei amant. Ce-i drept, vocea ei lăsa de dorit un pic când cânta la Grandi-flora (căci se apucase şi ea de lucrativa meserie):

— Of! Leliţă cârciumăreasă,
N-ai o fată mai frumoasă să mă servească la masă?
— Ba mai bine servesc eu,
C-ai fost şanticlerul meu.

Doi ani de vis trecură ca-n vis, şi de-aici începe partea sumbră şi incredibilă, totuşi cu totul şi cu totul adevărată, a povestirii mele. După cum se ştie, artiştii faimoşi din acea vreme – dacă nu şi cei de azi, şi n-ar trebui să ne-ndoim dacă ne gândim la rapperi şi la Pavarotti – erau siliţi să lucreze mână-n mână cu mardeiaşii oraşului, care aveau monopolul asupra cabaretelor, cazinourilor şi bordelurilor. Un cântăreţ vestit nu era pentru ei mai mult decât o prostituată căreia-i luau bună parte din agoniseală. Smulgându-şi perii de disperare în faţa rivalului său prodigios, Zavaidoc încercă mai întâi să-l învingă cu mijloace nobile. Pierdu nopţi întregi la pianul hodorogit din odaia unde locuia, la Gavrilescu, încercând să mai facă vreun cântec de succes. Pradă unei

dezolante lipse de inspiraţie, fură o melodie de la Sinatra şi fu prins. Când mai ieşea pe scenă, avea acum parte mai mult de cotcodăceli şi fluierături. Atunci apelă la Borilă de la Bariera Vergului. Tâlharul, cu un canin de aur şi înţolit cu vestă cadrilată cum nu mai dădea voie nimănui să poarte, îl ascultă şi-i explică sfătos că nu-l poate omorî pe Cristian Vasile. „Nu de alta, da-mi place şi mie cum îi zice şi-ar fi păcat de Dumnezeu”. Şi banditul, făcându-i cu ochiul lui Zavaidoc, care se înnegrise de invidie, începu şi el să fredoneze *Zaraza*. Ideea-i veni tocmai pe când murmura, cu ochii pe jumătate închişi de plăcere, cântecul fatal.

A doua zi după Sf. Dumitru, Zaraza ieşi, după obicei, pe-nserate, să-i ia tutun iubitului ei de la chioşcul din colţ. Peste Calea Victoriei, în dreptul clădirii Casei de economii, se lăsase un amurg greu, unsuros, prin aurul stins al căruia femeia nu-şi dădu seama că din invalidul care vindea acolo nu mai rămăsese decât cârja, ţinută acum sub braţ de un om al lui Borilă deghizat. Cum apăru Zaraza, cu un şal de Indii la gât, matahala lepădă cârja şi, sub cerurile ca de păcură în flăcări, o apucă de păr pe femeie. O privi în ochi rânjind, o muşcă sălbatic de buzele învineţite şi, parcă din aceeaşi mişcare, îi reteză beregata cu şişul, de la o ureche la alta. Fugi apoi pe cheiul Dâmboviţei, unde i se şterseră urmele.

O găsiră în zori, cu rochia muiată în sânge, şi cântăreţul, care deja răscolise oraşul toată noaptea, după ea, fu imediat anunţat. La comisariat, povestea mai târziu poliţistul de gardă din acea zi, Cristian Vasile, interogat ca suspect, avea o lucire de nebunie în ochi. Când îi dădură drumul, se duse ţintă în prima cârciumă şi bău până nu mai ştiu de el. Timp de câţiva ani mai apoi li se arăta muşteriilor locul de unde cântăreţul muşcase din masă.

Zaraza fu arsă la Crematoriul învierea, care atunci se afla undeva în preajma gropii Tonola. Asistase o mare de

oameni în lacrimi, nu şi Cristian Vasile. Pe drumul spre crematoriu, măreţul dric de abanos sculptat, tras de cai mascaţi, vădea prin geamurile de cristal o frumuseţe de femeie cu ochii deschişi, căci pleoapele cu gene lungi nu voiseră să coboare cu niciun chip peste ochii negri ca smoala. Cenuşa fetei umplu o urnă ce avea ca toarte doi îngeri de fier forjat.

Nu trecură nici două zile şi urna a fost furată din firida ei din interiorul crematoriului. Am cercetat colecţia de ziare din acea perioadă ca să mă conving de realitatea acestei poveşti. Am găsit titluri cu litere de-o şchioapă în gazetele vremii anunţând furtul urnei. Ceea ce nu s-a ştiut însă niciodată, ceea ce am aflat doar eu, printr-o întâmplare, este cine a fost cel care-a comis acest sacrilegiu. Nu vreau să fac din asta cine ştie ce enigmă. Fireşte, după cum bănuiaţi, hoţul n-a fost altul decât Cristian Vasile, cântăreţul, care îşi învinsese, înnebunit de dragoste şi disperare, vechea lui teamă de strigoi. Intrase-n miez de noapte pe o ferestruică a crematoriului, păşise pe dalele umede, se-mpiedicase de căruciorul cu care se împingeau morţii în cuptor şi, sub sinistra boltă de malachită sculptată, pipăise zeci de urne frumos aliniate ca să dea de cea a dragei, a neuitatei Zaraza. O strânsese la piept şi-şi apăsase buzele pe argila ei rece. Ajuns acasă, cântăreţul aşează urna pe-un gheridon din colţul odăii şi, chiar din dimineaţa următoare, începu sinistrul ritual pe care i-l inspirase fără-ndoială sminteala. Mi-e greu până şi să pun pe hârtie cuvintele care descriu faptul de nedescris, dar am s-o fac totuşi cât se poate de simplu: în fiecare seară, timp de patru luni de zile, Cristian Vasile a mâncat câte-o linguriţă din cenuşa Zarazei. Când ultimele urme de cenuşă de pe pereţii urnei au fost înghiţite, cântăreţul şi-a turnat terebentină pe gât, dar n-a reuşit să moară. N-a făcut decât să-şi ardă coardele vocale, terminând cu cântatul pentru totdeauna. A dispărut cu totul şi din

Bucureştiul real, şi din celălalt Bucureşti, fantomatic şi ceţos, din memoria oamenilor.

Unchiul meu dinspre mamă, care este actor, făcea un turneu cu trupa lui când l-a întâlnit prin 1959 la Piatra Neamţ. A găsit acolo, pe post de maşinist (trăgea în fiecare seară cortina), un bătrân cu aspect de boschetar, căruia teatrul îi dădea, de milă, o pâine. Cineva i-a spus că era Cristian Vasile şi că fusese faimos la vremea lui. I s-a şi fredonat refrenul Zarazei. Unchiul meu i-a dat bătrânului o cinzeacă şi acesta, gâjâind în şoaptă, i-a povestit cele de mai sus. Le povestea oricui, dar nimeni n-a pus pân-acum povestea pe hârtie. O fac eu, în cele din urmă, deplin conştient de faptul că nu aceste biete pagini vor duce mai departe amintirea lui Cristian Vasile, ci refrenul etern al *Zarazei*:

Vreau să-mi spui, frumoasă Zaraza.
Cine te-a iubit.
Câţi au plâns nebuni pentru tine
Şi câţi au murit.
Vreau să-mi dai gura-ţi dulce, Zaraza.
Să mă-mbătezi mereu.
De a ta sărutare, Zaraza.
Vreau să mor şi eu…

Cartea magică a tinereţii mele impudica moarte de Dagmar Rotluft a fost fără-ndoială cartea adolescenţei mele, dar, din păcate (pentru mine cel de acum, care pierde o ocazie de-a fi original), şi cartea de căpătâi a mai tuturor tinerilor din generaţia mea. Aşa că nu ştiu ce-aş putea scrie despre ea pentru ca pagina asta să merite, cât de cât, citită. Numele lui Rotluft nu-mi spunea mai nimic pe-atunci, când nu citeam cărţile nici pentru gloria autorului, nici pentru frumuseţea stilului – săream peste descrieri cu nepăsarea cu care ochiul de pisică ignoră obiectele imobile – ci pentru aventura pură, cum ai spune *heroină pură*. Într-adevăr, cartea asta nu am citit-o şi n-am

„devorat-o”, cum se spune, ci mi-am injectat-o parcă-n venă, direct în fluxul de sânge care i-a-nălţat corola în creier. Mai mult decât să descriu banalizatele de-acum, prin abuz cinematografic, viaţă şi transfigurare a Cydoniei, craniul ei alungit şi colierul ei din măsele de om, sau viclenia lui Vordenbliss, „săpătorul de canale prin hipotalamus”, sau căutarea briceagului cu şapte lame de aur cu care Orolio scrie numele a şapte reptile pe şapte spinări de fecioară, sau atâtea şi-atâtea mii de detalii care fac din această nesfârşită carte – 1140 de pagini în ediţia mea cea veche şi pierdută – „Tripticul din Gând” al genului *fantasy*, cred că ar fi mai interesant să povestesc, pe scurt, cum am ajuns la ea.

Aveam şaptesprezece ani şi niciun prieten. Era vară, mă-ntorceam pe la nouă seara acasă din obişnuitele mele rătăciri pe străzi necunoscute. Soarele arunca o lumină razantă peste cartierul de blocuri, o lumină intens portocalie ce vira spre ambră cu fiecare minut care trecea. Liniştea şi singurătatea erau totale, umbrele se scurgeau nesfârşite din fiecare obiect. Dintr-o Pobedă abandonată, încrustată-n asfalt, a ieşit un vagabond, lăsând portiera ruginită să atârne-n urma lui. Când s-a apropiat, l-am recunoscut pe Jean, prietenul meu din copilărie, cel care spunea cele mai bune bancuri cu prostii, băiatul sărac al unui muncitor de la Circ. „Hai să-ţi arăt ceva”, mi-a spus, şi, în loc să intru în scara E şi să urc la etajul cinci, m-am îndreptat, cu Jean, spre blocul vecin, un bloc vechi şi îngălbenit, plin de pete de licheni. Ne-am suit pe o scară de incendiu, aproape de tot mâncată de rugină, până la etajul trei. „Aici e”, mi-a spus Jean, şi ne-am aşezat amândoi, cu picioarele atârnând, pe pervazul unei ferestre acoperite cu obloane din scânduri putrede, buretoase. O singură aripă a oblonului se putea deschide ca să pătrunzi în interior. Jean a rămas pe pervaz, gata să se prăbuşească la orice suflare de vânt, iar eu am sărit, prin rama

geamului încrustată cu bucăţi tăioase de cioburi, în camera scufundată-n penumbră.

Era un dormitor cu mobilă veche: un pat larg, o oglindă, un scaun, un gheridon. Deasupra patului, un raft cu cărţi groase, delabrate. Singura uşă, pe peretele opus ferestrei, era bătu-tă-n cuie. Ultimele raze ale soarelui, roşii ca focul, puneau câteva dungi de-a lungul încăperii. „Numai eu ştiu de camera asta", a spus Jean. „De-acum ştii şi tu, dar să nu mai afle nimeni..." Am rămas cel puţin jumătate de oră în acea odaie mirosind întunecat a lemn proaspăt. M-am ghemuit pe patul cu cearşafuri tăiate de vechime. Aici voisem să ajung dintotdeauna. Când am coborât era noapte şi Jean plecase. Nu l-am mai văzut niciodată.

Câţiva ani buni, apoi, aproape în toate serile, am urcat prin inelele scării de incendiu în acea cameră tăcută, unde am citit, lungit pe pat şi îmbătat de singurătate, toate cărţile de pe raft, ale căror titluri stranii îmi sună şi acum în urechi: *Contele de Monte-Cristo*, *Toate pânzele sus*! *Mănăstirea din Parma*, *Omul care râde* (cărţi despre care n-am mai auzit niciodată: bibliotecarii pe care i-am întrebat de ele mi-au spus că visez), altele pe care nu le mai ţin minte şi, în fine, *Impudica moarte*.

Am citit şi-am recitit ani în sir *Impudica moarte*, izbucnind constant în plâns la marea scenă a smulgerii pleoapelor, zvârcolindu-mă de excitaţie la povestea micii surori din ordinul Pedicatelor, urmărind fascinat traseul prin hipotalamusul naratorului, săpat de Vordenbliss ca să ajungă la dorita, inaccesibila Cydonia, prizonieră în glacialul Corn al lui Ammon... Iar la ultima pagină, când Cydonia aruncă tatălui ei la picioare pielea proaspătă şi sângerândă a propriei feţe, strigând „Recunoaşte-mă!", am simţit mereu acel tremur violent şi irepresibil, senzaţia aceea de pierdere iminentă a minţilor pe care cred că toţi cititorii cărţii lui Rotluft o ştiu prea bine.

Eram poate la a cincisprezecea lectură când am pierdut ediţia mea originală, îngropată sub grămada de moloz a blocului demolat. În acea seară, târziu, după ce buldozerele şi-au desăvârşit treaba, am urcat pe grămada de fiare-ndoite, betoane şi scânduri, patetic îndreptate spre cerul galben, şi-am scurmat în moloz până mi-am umplut degetele de sânge. M-am ales doar cu un fascicul boţit, 34 de pagini din *Mănăstirea din Parma* (oraş ce nu există pe hartă, de altfel: am verificat în cel mai amănunţit atlas pe care l-am găsit) de un anume Stendhal, scriitor necunoscut. Au trecut apoi anii, şi acea odaie secretă, în care-am citit fericit mii de ore în adolescenţă, mi-o mai amintesc doar ca prin vis.

De multe ori am încercat să regăsesc vremurile de-atunci folosind epopeea Cydoniei drept madlenă, dar n-am aflat decât că repetarea trecutului e imposibilă. La relectură, nu l-am mai putut vedea pe Vordenbliss decât cu figura de mafiot blând a lui Ruud Vicq, pe arhiducesa omizilor cu mutra lui Irma de Lindo, pe toţi şi pe fiecare-n parte ca pandantul lor cinematografic de pe afişele din staţiile de metrou, încă o carte magică distrusă prin mediatizare, supralicitare, deformare intenţionată a faptelor şi-a sensurilor. Şi nici ediţiile moderne nu mai au nimic din porozitatea şi aroma caldă, de rumeguş uscat, a paginilor vechi, de atâtea ori răsfoite. Aşa încât *Impudica moarte*, cea adevărată, mai trăieşte doar în noi, cei din generaţia mea, cărora ne-a incendiat, îndurerat, exaltat şi înveninat cândva adolescenţa.

Marele Sincu

1 e la sfârşitul anilor *’70* m-am înscris şi eu, ca tot studentul snob şi cu o imagine de sine exagerată, la cursul special de semiotică pe care-l ţinea faimosul Alexandru Sincu. Era fără-ndoială cursul de la Litere cel mai la modă în acei ani în care, ca postmodernismul azi, structuralismul era pe toate buzele, o religie în toată regula, cu profetul ei

(Ferdinand de Saussure), cu evangheliştii ei (Piaget, Althusser, Levy-Strauss şi Barthes), cu apostolii ei (cei vreo doisprezece – pentru simetrie – reprezentanţi ai Noului Roman francez), chiar şi cu crucea ei: axa sintagmatic/paradigmatic… Cine nu ştia pe-atunci diferenţa dintre *signifie* şi *signifiant*, cine nu citise *Poetica matematică* sau *Opera aperta*, cine nu era-n stare să deseneze copăceii bogat ramificaţi ai cine ştie cărei gramatici generative era pierdut: îl îneca un ocean de dispreţ. Trezit din somn, trebuia să poţi recita numele reprezentanţilor şcolii formaliste ruse („Şklovski, cunoaştem!" spuneai cu o figură plictisită, şi era de-ajuns ca să intri în club) şi să fii în stare să explici de ce o carte a lui

Barthes poartă numele enigmatic *S/Z*. Studenţii mai slabi de înger făceau eforturi disperate să pătrundă în nucleul iniţiaţilor. O frumoasă roşcată a-nţeles cu greu de ce un amfiteatru-ntreg a izbucnit în hohote când şi-a-nceput o prezentare cu cuvintele: „Mă uitam aseară în Cours-ul lui Saussure…" Exista, fireşte, şi o opoziţie la conceptul (mic-burghez) de structuralism, mai ales din partea celor ce conduceau destinele facultăţii. Decanul de pe-atunci, de pildă, se ridicase la sfârşitul unui colocviu şi rostise cu mânie proletară: „Am ascultat câteva luări de cuvânt în care unii colegi au încercat să acrediteze ideea greşită că structuralismul ar fi revolut. În realitate, nu structuralismul, ci *marxismul* e revolut, tovarăşi!" De data aceasta nu s-a mai râs în hohote, ci doar în pumni. De altfel, bietul profesor, personaj central al unui imens folclor studenţesc (el e cel care rostea an de an la cursul lui celebra frază „Bolintineanu a debutat cu o fată tânără pe patul morţii"), a fost curând înlocuit la decanat de un poetician, dovadă a atotputerniciei modelor culturale.

O.K., o dată sau de două ori pe săptămână ne adunam, deci, vreo zece studenţi, crema cremei din

facultate, într-o sală mică şi nenorocită de pe la etajul patru, cu o tablă dotată cu bucăţele de cretă şi cu o zdreanţă puţind a oţet ca burete, ca să-l întâlnim pe marele Sincu. Extraordinar personaj! Nu ştiu dacă studenţii care nu l-au mai apucat – căci „a fugit” în scurt timp pe meleaguri mai bune – au pierdut prea mult în privinţa semioticii şi poeticii, dar în orice caz au pierdut un spectacol. Micuţ, arătând incredibil de tânăr pentru vârsta lui (toţi îl luau la-nceput drept student şi-l interpelau pe hol: „Dă, bă, o ţigară…”), cu un păr numai inele şi o faţă de actor de roluri secundare la Hollywood, dar cu ochi frumoşi, feminini, Sincu era un spirit socratic, un geniu oral. N-a scris aproape nimic, ba a mai avut şi neplăcerea ca unul dintre foarte puţinele lui texte tipărite să apară semnat („aici o îngrozitoare greşeală de tipar…”) Alexandru Lincu… Dar prezenţa lui era hipnotică şi cuvintele lui erau oraculare. La primul curs ţinut cu el, după ce a tăcut afundat în gânduri, ca un nou Wittgenstein, mai bine de un sfert de oră, ne-a produs de la-nceput o crampă mentală: „Da, să vorbim despre comunicare. Ce-nseamnă a comunica? Ce-nţeles are fraza: Oltul comunică cu Dunărea?” După care s-a lansat într-o schemă desenată pe tablă, cu foarte multe ramuri şi opoziţii în care ne-am prins repede urechile. Vorbea în tot acest timp inspirat, ca un actor, plasându-şi poantele şi efectele cu mare eficacitate… „Genial!”, l-am auzit şoptind lângă mine pe Laurenţiu, care privea transportat schema de pe tablă. Rodica, Liviu, Călin şi Ariadna păreau că pricep ceva, pe când noi, ăştia, mai cu literatura, Ştefan, Bogdan, Elizabeta şi cu mine, primeam revelaţia fără să cercetăm. Dacă primul curs fusese atât de abscons şi de savant, n-aveam nicio îndoială că după un an de zile Eco, Barthes sau Todorov aveau să ni se pară nişte bieţi diletanţi în ale semioticii…

Din păcate, cu prima şedinţă de iniţiere din săliţa

kafkiană s-a cam terminat tot cursul! Spre uimirea noastră, timp de un an de zile după aceea n-am mai făcut altceva decât să întoarcem pe toate părţile schema de la-nceput, mai ştergând, mai adăugând câte-o rămurică, dar fără să progresăm absolut deloc. Ne băteam pe burtă cu Sincu, eram cei mai buni prieteni, sporovăiam săptămânal câte două ore despre Bahtin şi Vinogradov, ca să ne dăm seama în cele din urmă că… Sincu nu putea, de fapt, să predea absolut nimic. Că, în ciuda minţii sale foarte bine mobilate, era zăpăceala în persoană, ne-hotărârea întruchipată, delăsarea desăvârşită. Că el nu era o sursă de cunoaştere, ci una de (sublim-ridicol) divertisment. Nu era un maestru adevărat, dar atingea miraculosul în mimarea calităţii de maestru în asemenea măsură încât, ca unor îndrăgostiţi, nu ne mai păsa dacă suntem minţiţi, atâta vreme cât minciuna era frumoasă.

Şi cu cât entuziasm pornea la treabă de fiecare dată! Se lansa în proiecte ce mereu se dezumflau pe drum, care de care mai fantaste. Merită să povestesc aici, pe scurt – ar merita de fapt cel puţin o *long short story* – marea noastră aventură semiotico-poetico-stilistico-Dumnezeu mai ştie cum de la Cozia. Cei de mai sus şi alţi câţiva, între care mi-i amintesc pe Marina şi pe Romulus, am mers cu Sincu, prin anul trei, al meu, de facultate, într-o tabără de lângă faimoasa mănăstire pe lângă care se tot plimbă umbra lui Mircea. Era o tabără de copii între şapte şi paisprezece ani, care n-aveau nicio bănuială despre ce-i aştepta. Căci Sincu aranjase ca bieţii puşti nevinovaţi să ne servească drept cobai pentru un sofisticat experiment de poetică aplicată. Am fost cazaţi la grămadă într-un vast dormitor şi am mâncat la un loc cu copiii şi cu profesorii lor. Totul în acea tabără a fost minunat, în afară de faptul că marele nostru experiment a eşuat lamentabil şi fără drept de apel.

Ziua de lucru ne începea foarte devreme, mereu cu

priveliştea maestrului Sincu, în kimono albastru cu model de dragoni şi crizanteme, făcându-şi gimnastica de-nviorare. De fapt, întâmpinând soarele cu un fel de dans lent, semiyoghin, semiinventat de el însuşi. Ne hlizeam la el ca la o arătare bizară. Era din alt film. Cu toate astea, toţi căutam să-i fim cât mai aproape. Avea talentul unor anumite dame din lumea mare de-a aduna oamenii-n jurul lor. O laudă a lui ne făcea fericiţi toată ziua. O încruntare ne producea chinuitoare procese de conştiinţă. Acum, privind în urmă, nu-nţeleg de ce ţineam cu toţii atât de mult la el. Fireşte, între noi îl ironizam cât cuprindea, dar mereu cu îngăduinţa pe care-o merită faptele unui copil mare. Imediat după masa de dimineaţă, îi convocam pe puşti (luându-i de la distracţii mai adecvate vârstei lor: suitul în copaci, fotbalul etc.) şi începeam să-i chinuim cu sadism, aplicându-le baterii peste baterii de teste, unele mai ciudate ca altele. Toate testele astea le inventase Sincu. Nimeni nu ştia la ce folosesc, cum ar trebui interpretate, ce vrem să dovedim cu ele. Unul consta într-o poezie de Ştefan Neniţescu (?!) ale cărei versuri decupate ca un puzzle trebuiau reconstituite de copii. Unele versuri le păreau copiilor destul de suspecte: „Şi una-i roză şi miroase”, glăsuia unul, şi trebuia să recompui toată poezia ca să înţelegi uşurat: se referea de fapt la o scrisorică de amor… Altul, devenit imediat faimos, zicea: „Mamita mare şi pisica/ Veghez la timp să aibă lapte”. Toţi copiii ne-ntrebau cum să mai aibă lapte mama mare, la vârsta ei. Pisica, mai mergea, era mai firesc. Alt test era un fel de labirint care la fiecare intersecţie avea mai multe metafore. Copilul trebuia să aleagă una dintre ele şi s-o ia pe drumul indicat de ea. Totul ar fi fost în regulă, dacă metaforele nu erau, absolut toate, de tipul: „vântul iubirii”, „inima zorilor”, „parfumul zăpezii”, „rouă misterului” etc. Şi pe ele tot Sincu le ticluise. Ne-ntrebam uneori cât de relevant era dacă un copil alegea „vântul iubirii” în loc de

„inima zorilor”, dar prestigiul maestrului ne-ntuneca până la urmă dreapta judecată… în fine, pierdeam ore-n şir înregistrându-i la microfon pe aceiaşi copilaşi martiri care trebuiau să recite, la prima vedere, o poezie, de obicei tot pe cea cu mamiţa mare şi pisica. Dacă se poticneau, trebuiau s-o ia de la-nceput. Mai erau şi alte teste, pe care le aplicam răbdători, ore-n şir, asupra copiilor tot mai blazaţi, mai dornici de o altă joacă, în mijlocul naturii. Serile, venea vremea evaluării. Ne aşezam în cerc, cu Sincu în chip de Moromete pe-un scaun ceva mai înalt şi, pe rând, spuneam deşteptăciuni premeditate întreaga zi, cerşind măcar o urmă de aprobare din partea maestrului. Mulţumiţi, mergeam apoi la birtul din apropiere, mâneam, încercam să tragem ţeapă chelnerilor, eram prinşi, întorşi din drum, bălăcăriţi, iar a doua zi o luam de la capăt, cu neruşinare, cu aceiaşi chelneri, la acelaşi birt, de altfel singurul disponibil. Imperial, Sincu ne snoba cumpărându-şi, din când în când, câte un strop strălucitor de „Queen Anne”. Noaptea, pe drumul de-ntoarcere, zeci de licurici pâlpâiau în întuneric…

După două-trei zile copiii, care la-nceput veniseră de bunăvoie, atraşi de noutate, fugeau de noi ca de ciumă. Când venea ora experimentelor, se golea tabăra. Se ascundeau pe te miri unde, o luau pe câmp… într-o dimineaţă, un puştiulică de clasa a cincea, care fusese dibuit şi adus de urechi de instructorul lui, s-a smuls cu disperare din mâinile lui Ştefan şi, încă strângând în pumn fragmentul cu „Şi una-i roză şi miroase” (a trebuit să facem apoi altul), a sărit pe fereastră şi dus a fost! Ajunseseră să se ferească de noi chiar şi la sala de mese: cum apărea grupul nostru, striga unul: „Şase, studenţii!”, la care cei mai mulţi îşi luau farfuriile cu budincă şi-o roiau în dormitor. Începuserăm şi noi să-i urâm, văzând atâta ostilitate. Cum ne era tot mai greu să-i prindem, ne răzbunam pe ei în efigie, inventând feluri de mâncare în

care bieţii noştri subiecţi ar fi fost ingrediente esenţiale: „Ce-aţi zice să ni se aducă acum o *copiladă* bine fezandată, unsă cu mujdei?” ne ispitea Romulus în cunoscutul lui stil sado-maso. Copiladă era, chipurile, ruladă de copil! Nu ne miram. Nu-l ştiam noi pe Romulus? într-o seară ieşiserăm lângă mănăstire şi stăteam cu toţii pe iarba, sub cerul imens, trandafiriu, ascultând toaca şi privind rândunelele ce dădeau roată. Aşezat pe-o rână şi privind cerul, Romulus avea o înfăţişare deosebit de melancolică. „La ce te gândeşti?” l-am întrebat, cuprins şi eu de vraja acelei seri. „Mă-ntreb de câte cartuşe ar fi nevoie ca să dai jos toate rândunelele”, mi-a răspuns, cu aceeaşi expresie de melancolie pe chip…

Ne-am întors la Bucureşti înghesuindu-ne toţi într-un compartiment de tren, ducând cu noi vrafuri de teste, chintale de benzi de magnetofon, pe care urma să le interpretăm acasă. Fără-ndoială, poetica şi semiotica aveau să facă un mare pas înainte în urma experimentului nostru. Aveam să intrăm în istorie sub numele de „Grupul de la Cozia”, discipolii marelui Sincu. Muream de nerăbdare să-ncepem lucrul pe eşantioane, să definim rezultatele, să încropim teoria. Dar săptămânile treceau, cursul din săliţa tip Raskolnikov devenea tot mai încâlcit, noi tot mai infatuaţi faţă de colegii de rând, asemenea unora ce, trecuţi prin grota din Eleusis, aflaseră mântuirea semiotică, iar imaginea celor petrecute la Cozia se estompa tot mai mult în înaltele noastre spirite. Unde mai erau benzile, puzzle-ul cu mamita mare, labirintul cu „vântul iubirii” şi „inima zorilor”? Dar, vorba poetului: „Unde sunt zăpezile de altă dată?”. Nimeni n-avea să mai ştie vreodată ceva de soarta lor. Întrebat timid, Sincu ne trăgea un zâmbet cuceritor: nu e momentul acum, trebuie să ne mai gândim, să mai aprofundam… Am putea să le lăsăm moştenire următoarei promoţii de studenţi, noi făcuserăm destul, să mai facă şi alţii…

Bomba de aur

Regret vremurile când tot ce era auriu în picturi se reprezenta prin foiţe de aur adevărat. Jumătăţi şi sferturi de monezi erau bătute-ndelung cu ciocanul până deveneau mari hârtii de aur, uşoare ca pana şi aproape străvezii, lipite apoi peste nimburi, stele şi sori în peisaje cu chiparoşi şi castele. În aceleaşi fabuloase vremi sclipirile din tapiserii se realizau tot cu fire de aur, împletite cu mătasea şi cu bumbacul aduse din Colonii. Zulufii fecioarelor erau din şpan de aur şi cornul de inorog avea canelura din spire de sidef adevărat…

Pentru povestirea de faţă mi-ar trebui şi mie foarte, foarte mult aur. Mi-ar fi plăcut de pildă ca, în peisajul în care nu se va-ntâmpla din păcate nimic de-a lungul acestor pagini (dar cititoarele mele s-au obişnuit, deja, cred, cu asta), cel puţin trei elemente să fie poleite cu aur adevărat, aur de un miliard de carate, foiţe şi fire de aur transcendental: crestele valurilor mării, formând o cale de foc de la soarele vuitor şi până la ţărm, cele şapte litere care formează cuvântul SAMSUNG pe mobilul vecinei mele de plajă şi, nu în ultimul rând, părul ei blond şi greu, răsucindu-i-se pe umeri în cârcei savanţi, cruzi şi melodioşi ca în studiile de coafuri ale lui Le-onardo. Dar pentru descrierea acestui păr, pe care sculptorii din vechime n-ar reuşi să-l scoată din daltă, oricât de fină ar fi dentiţia ei şi oricât de mlădioase le-ar fi încheieturile, mi-am rezervat trei sferturi din paginile acestea faţă-n faţă, ca două aripi de fluture virtual sau ca un pictorial al celei mai erotice dintre revistele erotice ale lumii. Entuziast, aproape nebun de exaltare, asemenea lui Socrate cel din Cratylos, simt că, orice aş scrie aici, nu voi face decât să vorbesc despre acest păr de sârme de aur, de fractali de aur, de miliarde de picioare ale unui păianjen de aur, pe care l-aş fi apucat şi-nfăşurat pe pumn, aspru şi gros şi fierbinte, o dată, de două ori, de trei ori, de patru ori, de cinci ori, de şase ori

pân-aş fi ajuns la ceafa goală, cu câteva firişoare spiralate, ale celei ce zăcea pe plajă lângă mine, despărţiţi doar de un metru de nisip de scoici sfărâmate.

Merg la mare de fiecare dată singur şi de fiecare dată fac plajă complet gol, înconjurat de trupuri complet goale. Mă apropii de mare cu precauţiile nesfârşite cu care vechii evrei se apropiau de chivot: „Să n-aveţi a face cu vreo femeie”, le poruncea atunci Iehova. Zile-ntregi, uneori săptămâni înainte de-a ajunge la mare îmi refuz sexualitatea, şi asta-mi dă o ciudată voluptate. Fiindcă-n toate fantasmele mele trăieşte marea, care-mi inundă craniul şi se revarsă din el ca vinul ce se varsă peste buza unui potir. Iar la mare nu fac dragoste decât o singură dată, de obicei în ultima noapte, cu o femeie pe care-abia o cunosc, mereu alta şi de fapt întotdeauna aceeaşi, pentru că ea pentru mine este doar marea. Este esenţa acelor zile de nisip şi de sare, de statui de bronz lungite pe plajă ca pe un capac nesfârşit de sarcofag etrusc, de efectele de lentilă, violete şi irizate, ale soarelui triumfător. E promiscuitatea totală, anonimă şi insuportabil de dulce, marea sărată şi umedă şi senzuală din care toţi am ieşit. Până anul acesta, însă, n-am cunoscut cu adevărat nici marea şi nici femeia.

Se arăta pe la ora zece şi-n scurt timp am învăţat, ca toţi ceilalţi, să-i aştept răsăritul. O precedau coroana şi unda de şoc a unei explozii termonucleare. Ne ridicam pe jumătate de pe nisip şi, bărbaţi goi şi femei goale, o priveam orbiţi, prin ochelari fumurii, ca pe eclipse. Şi-roia frumuseţe. Mergea pe vârfuri încălţată-n pantofi de cuarţ sclipitor, cu tocuri ce se curbau pe alee sub greutatea ei nemaivăzută. Cobora pe nisipul micului golf mărginit de stabilopozi şi-şi întindea cearşaful foarte aproape de mare. Apoi se despuia, susţinută-n picioare de toate privirile de pe plajă, până şi ale pescăruşilor, căci numai goală putea fi cu adevărat înţeleasă şi descrisă. Şi mereu rămânea o

vreme doar în chiloţi, albă ca laptele şi linsă de briza din larg, şi-atunci pubisul ei întindea mătasea albastră ce se cuta dedesubt, între labiile îngemănate.

Ar fi fost idealul de frumuseţe a, practic, întregii umanităţi. Ar fi fost vândută şi cumpărată, lângă şofran, scorţişoară şi oricalc, în porturi îndepărtate. Cu picioarele ei groase, de zeiţă ce susţine un colţ de templu, cu sânii ei uriaşi pe care şi-i împingea-nainte cu mândria cu care matroana romană-şi împinsese copiii („Iată bijuteriile mele!”), cu pletele ei de Magdalenă din Magdalenian, cu boiul ei criselefantin ar fi fost mândria haremurilor şi călăreaţa filosofilor lumii. Goală, răspândea atâta lumină, că toate celelalte trupuri din micul golf căpătau culoarea cenuşie-a cadavrelor. Sânii ei, observai imediat, erau singurii demni de acest nume: celelalte femei aveau pe piept mamele sau pur şi simplu ţâţe. Fundul ei, cu zona-ntunecată dintre coapse, îşi arăta din timp în timp, leneş şi premeditat, steluţa cafenie şi structura cealaltă, franjurată complex, asemenea cărniţei ce iese dintre valvele unei scoici de mare. Când se-ntindea pe spate, smocul de liţă de aur, deasupra păsăricii rase grijuliu, arunca o lumină razantă pe pântec, precum capacul stilourilor din copilărie. Iar când se-ntorcea, peste fese, vălurindu-se pe perniţa triunghiulară a şalelor, ivea un tatuaj cu dragoni.

Am stat zece zile, zi de zi, în apropierea trupului ei mare şi greu, a pielii ei care-n loc de bronz se acoperea tot mai mult cu o atmosferă volatilă de feromoni. În camisola asta de feromoni intra şi în mare, mereu numai pân-la genunchi, mereu împingându-şi sânii-nainte, pictându-şi gurguiele şi rotunjimea dulce de sub ele pe azur. Apoi înainta pe dâra de aur, se apleca şi ridică-n palme câte-o meduză, ştiind că toţi o privesc, că e miezul miezului mării. Când se-ntindea din nou lângă mine (vai, cu acelaşi metru de nisip şi scoici sparte-ntre noi), cu lentile moi de apă pe trup şi cu părul îmbâcsit de sare, trăgeam aer în piept, şi

aerul pe care-l smulgeam de pe corpul ei îmi pătrundea-n alveole şi-apoi în sânge, iar sângele-mi cobora în arterele sexului, deschizând acolo supape şi umplând ţesuturi fierbinţi. Mă lipeam de nisip, îl muşcam, aş fi mâncat marea ca pe o stridie uriaşă, aş fi ros norii şi hotelul din zare. Deveneam tot, din cap până-n picioare, un sex erect, cuprins de febră şi nebunie.

Ce vârstă să fi avut femeia asta de smântână şi aur? I-aş fi dat între cincisprezece şi şaptesprezece miliarde de ani. Un punct de pe-un balon dintr-o spumă de universuri pornise să se umfle el însuşi, desprins de celelalte şi alcătuind, treptat, lumea noastră. Materie luminoasă şi materie-ntunecată au concurat la zămislirea galaxiilor: bilioane de puncte de aur dispuse în faguri şi-n stringuri. În fiecare, sute de miliarde de stele au produs elementele chimice: pământul binecuvântat al planetelor. Iar pe firimitura pe care trăim, în marea de sticlă sărată s-au ivit bacterii şi viermi şi bureţi şi trilobiţi şi nautili şi coelacanţi. Iar când mările s-au retras, pe plajele lor ude au rămas amfibieni şi reptile. Şi în pădurile negre au prins a fojgăi păsări şi mamifere. Şi umanoizi stângaci au păşit în savană. Specii şi rase au exterminat specii şi rase, popoare au distrus popoare, civilizaţii s-au ridicat şi s-au năruit („unde e Xerxes? unde Artaxerxes?”), apocalipse-au venit şi-au trecut („Turnuri în prăbuşire: Ierusalim Alexandria Viena Londra Roma ireale…”), biblioteci s-au scris şi li s-a dat foc şi-n cele din urmă o femeie a prins în pântec plod de strigoi de voievod şi-o celulă-ou, divizându-se şi crescând, a recapitulat facerea lumii, şi embrionul a devenit o fetiţă ghemuită în uter, şi fetiţa a ieşit din mingea de muşchi ca dintr-o mare rotundă şi-a crescut şi-n cele din urmă a moştenit pământul. Căci întreaga lume există pentru a ajunge la o femeie frumoasă.

Bomba de aur au poreclit-o foarte repede cei de pe plajă, bărbaţii goi şi femeile goale ce se-nnegreau lângă

mare pe măsură ce ea devenea tot mai albă şi mai pietroasă. Femeile însele o mâncau din ochi, cot la cot cu bărbaţii, începând să le-nţeleagă pe Sapho şi pe Bilitis. Ce găsiseră pân-atunci la satirii păroşi cu care trăiau? Cum se lăsau rănite, noapte de noapte, de grosolanele lor unelte de-mperechere? Când dragostea, erotismul, pornografia, atingerea sfârcurilor şi descleierea buzelor cu degetele şi cu limba sau doar cu răsuflarea înfierbântată se legau atât de evident de jocul de curbe, cute şi umezeli al corpului feminin? Şi nu al oricărui corp, ci numai al celei ce stătea acum pe cearşaf, cu picioarele-ncrucişate, vorbind la mobil zâmbitoare şi jucându-se cu lănţugul de aur ce ardea-n jurul gleznei de uriaşă.

Bombă? Mai curând o rachetă trimisă în patul fiecărei fiinţe care-o vedea măcar şi o singură dată pe plajă, sorindu-se goală şi visătoare pe încâlceala de stabilopozi, căci nu-mi imaginam, ci *ştiam* că, în umbra fiecărei camere de hotel, noaptea târziu, fiecare bărbat îşi speria de moarte femeia, frământând-o şi pătrunzând-o nu cu oboseala din cuplurile stabile („scuză-mă, te-am lovit?… nu te zgârii cu barba?…”), ci cu o ferocitate disperată, pe care nici măcar la-nceputul legăturii lor n-o avusese şi nici nu o putuse avea, pentru că biata Mădă sau Cată erau simple femei, iar un bărbat are nevoie de mult mai mult ca să ţâşnească asemeni unui vulcan, înecând în lavă arzândă orăşelele de marmură de la poale. Are nevoie să călărească peste şalele unei bombe de aur. Nopţi în şir, când s-a făcut dragoste, s-a făcut dragoste doar cu femeia cu pubis de aur ce lăsa-n nisip, de câte ori pleca, o adâncitură în formă de violoncel.

În ultima zi a sejurului meu din vara aceasta, după ce dimineaţa sprijinise iar cerul cu creştetul ei de cariatidă, vorbind la mobilul al cărui ecran învăpăiat îi fulgera pe obraz, femeia profilată pe vânt şi pe scoici n-a mai venit după-amiaza la plajă, şi-atunci am ştiut că discul ei se

scufundase în mare. Ajungea să privesc în jur ca să ştiu că plecase: bărbaţii şi femeile zăceau pe nisip carbonizaţi, fumegând… Prin pielea crăpată le ieşiseră coastele acoperite de sare. Marea însăşi se umpluse de alge băloase, mucuri de ţigări şi hârtii. Am rătăcit pe plajă ore-n şir, lăsând valurile să-mi ude tălpile goale. Seara, am găsit la bar o femeie oarecare şi am iubit-o apoi întreaga noapte, udând-o cu lacrimi şi cu salivă. Plângând peste mizerul corp de muiere (Mădă sau Cată), în care intrasem nu ca-ntr-un templu, ci ca-ntr-o cofetărie, am ştiut că niciodată de-atunci încolo n-aveam să revăd ştima de lapte şi miere din golful cu stabilopozi, înfăşurată-n părul ei de sârme şi vrejuri şi cârcei şi spirale şi volute de aur…

De ce iubim femeile

Pentru că au sâni rotunzi, cu gurguie care se ridică prin bluză când le e frig, pentru că au fundul mare şi grăsuţ, pentru că au feţe cu trăsături dulci ca ale copiilor, pentru că au buze pline, dinţi decenţi şi limbi de care nu ţi-e silă. Pentru că nu miros a transpiraţie sau a tutun prost şi nu asudă pe buza superioară. Pentru că le zâmbesc tuturor copiilor mici care trec pe lângă ele. Pentru că merg pe stradă drepte, cu capul sus, cu umerii traşi înapoi şi nu răspund privirii tale când le fixezi ca un maniac. Pentru că trec cu un curaj neaşteptat peste toate servituţile anatomiei lor delicate. Pentru că în pat sunt îndrăzneţe şi inventive nu din perversitate, ci ca să-ţi arate că te iubesc. Pentru că fac toate treburile sâcâitoare şi mărunte din casă fără să se laude cu asta şi fără să ceară recunoştinţă. Pentru că nu citesc reviste porno şi nu navighează pe site-uri porno. Pentru că poartă tot soiul de zdrăngănele pe care şi le asortează la îmbrăcăminte după reguli complicate şi de neînţeles. Pentru că îşi desenează şi-şi pictează feţele cu atenţia concentrată a unui artist inspirat. Pentru că au obsesia pentru subţirime-a lui Giacometti. Pentru că se trag din fetiţe. Pentru că-şi ojează unghiile de la picioare. Pentru că joacă şah, whist sau ping-pong fără să le intereseze cine câştigă. Pentru că şofează prudent în maşini lustruite ca nişte bomboane, aşteptând să le admiri când sunt oprite la stop şi treci pe zebră prin faţa lor. Pentru că au un fel de-a rezolva probleme care te scoate din minţi. Pentru că au un fel de-a gândi care te scoate din minţi. Pentru că-ţi spun „te iubesc” exact atunci când te iubesc mai puţin, ca un fel de compensaţie. Pentru că nu se masturbează. Pentru că au din când în când mici suferinţe: o durere reumatică, o constipaţie, o bătătură, şi-atunci îţi dai seama deodată că femeile sunt oameni, oameni ca şi tine. Pentru că scriu fie extrem de delicat, colecţionând mici observaţii şi schiţând subtile nuanţe

psihologice, fie brutal şi scatologic ca nu cumva să fie suspectate de literatură feminină. Pentru că sunt extraordinare cititoare, pentru care se scriu trei sferturi din poezia şi proza lumii. Pentru că le înnebuneşte „Angie" al Rolling-ilor. Pentru că le termină Cohen. Pentru că poartă un război total şi inexplicabil contra gândacilor de bucătărie. Pentru că până şi cea mai dură business woman poartă chiloţi cu înduioşătoare floricele şi danteluţe. Pentru că e aşa de ciudat să-ntinzi la uscat, pe balcon, chiloţii femeii tale, nişte lucruşoare umede, negre, roşii şi albe, parte satinate, parte aspre, mirându-te ce mici suprafeţe au de acoperit. Pentru că în filme nu fac duş niciodată înainte de-a face dragoste, dar numai în filme. Pentru că niciodată n-ajungi cu ele la un acord în privinţa frumuseţii altei femei sau a altui bărbat. Pentru că iau viaţa în serios, pentru că par să creadă cu adevărat în realitate. Pentru că le interesează cu adevărat cine cu cine s-a mai cuplat dintre vedetele de televiziune. Pentru că ţin minte numele actriţelor şi actorilor din filme, chiar ale celor mai obscuri. Pentru că dacă nu e supus nici unei hormonizări embrionul se dezvoltă întotdeauna într-o femeie. Pentru că nu se gândesc cum să i-o tragă tipului drăguţ pe care-l văd în troleibuz. Pentru că beau porcării ca Martini Orange, Gin Tonic sau Vanilia Coke. Pentru că nu-ţi pun mâna pe fund decât în reclame. Pentru că nu le excită ideea de viol decât în mintea bărbaţilor. Pentru că sunt blonde, brune, roşcate, dulci, futeşe, calde, drăgălaşe, pentru că au de fiecare dată orgasm. Pentru că dacă n-au orgasm nu îl mimează. Pentru că momentul cel mai frumos al zilei e cafeaua de dimineaţă, când timp de o oră ronţăiţi biscuiţi şi puneţi ziua la cale. Pentru că sunt femei, pentru că nu sunt bărbaţi, nici altceva. Pentru că din ele-am ieşit şi-n ele ne-ntoarcem, şi mintea noastră se roteşte ca o planetă greoaie, mereu şi mereu, numai în jurul lor.

Notă finală

Dacă v-au plăcut, cât de cât, istorioarele mele mă veţi mai răbda, poate, un momentissimo, căci ţin morţiş să aduc mulţumiri câtorva dintre cei care, într-un fel sau altul, au contribuit la paginile pe care tocmai le-aţi parcurs.

Mulţumesc, deci, tuturor modelelor din realitate ale personajelor mele, foste iubite, foşti profesori sau actuali prieteni, şi mai ales le cer iertare pentru deformarea sfruntată a faptelor din, practic, fiecare povestire. Sunt riscurile pe care ţi le asumi când te încurci cu scriitori…

Mulţumesc, apoi, revistelor care-au găzduit textele mele în prealabil, şi mai cu seamă revistei *Elle*, în care mi-au apărut, de-a lungul ultimului an, două treimi din povestiri, cele care formează, cu scolioza aferentă, coloana vertebrală a cărţii. Celelalte au fost publicate în *Dilema*, *România literară*, *Lettre internationale* şi *Tabu*. Mulţumiri tuturor.

Cu mult drag mulţumesc celor două Ioane care mi-au citit cartea cu creionul în mână şi care, spre ruşinea mea, mi-au găsit destule abateri de la regulile ortografice, ortoepice, de punctuaţie şi chiar de circulaţie (în povestea în care se umblă cu volanul pe dreapta) …

Last but not least, mulţumesc editurii *Humanitas* pentru cecul în alb cu care mă creditează în continuare.

Cuprins

Mica negresă... 7
Pentru D., vingt ans après... 14
Cerceluşi... 20
Despre intimitate... 28
Nabokov la Braşov... 35
Seara care cade... 50
Cu urechile pe spate... 57
Diavolul de hârtie... 65
Cine sunt eu?... 75
Petruţa... 83
„... A lovely little jewish princess...”... 93
Întâlnire la Torino...100
Iubim cu un creier de copil...110
Irish cream...113
Obiectul care mă inspiră...126
Două feluri de fericire...132
Zaraza... 135
Cartea magică a tinereţii mele...145
Marele Sincu...150
Bomba de aur...159
De ce iubim femeile...167
Notă finală...170

Apariţii în colecţia
Cartea de pe noptieră

1 Yasushi Inoue, *Puşca de vânătoare*
2 Yasunari Kawabata, *Vuietul muntelui*
3 Yukio Mishima, *După banchet*
4 Yasunari Kawabata, *Frumuseţe şi întristare*
5 Yasunari Kawabata, *O mie de cocori*
6 Yukio Mishima, *Templul de aur*
7 Paulo Coelho, *Veronika se hotărăşte să moară*
8 Patrick Suskind, *Parfumul*

9 Marguerite Yourcenar, *Povestiri orientale*
10 Giovanni Arpino, *Parfum de femeie*
11 Aleksandr Soljeniţîn, *O zi din viaţa lui Ivan Denisovici*
12 Mario Vargas Llosa, *Mătuşa Julia şi condeierul*
13 Marguerite Yourcenar, *Alexis sau Tratat despre lupta zadarnică*
14 Andrei Makine, *Pe vremea fluviului Amur*
15 Nina Berberova, *Cartea fericirii*
16 Pär Lagerkvist, *Baraba*
17 Patrick Suskind, *Porumbelul*
18 Nina Berberova, *învierea lui Mozart*
19 Pascal Quignard, *Toate dimineţile lumii*
20 Marguerite Yourcenar, *Memoriile lui Hadrian*
21 Leif Panduro, *Ferestrele*
22 Mihail Bulgakov, *Maestrul şi Margareta*
23 Paulo Coelho, *Al cincilea munte*
24 Andrei Makine, *Muzica unei vieţi*
25 Lev Tolstoi, *Moartea lui Ivan Ilici*
26 Florin Manolescu, *Misterul camerei închise*
27 Paulo Coelho, *Alchimistul*
28 Paulo Coelho, *Diavolul şi domnişoara Prym*
29 Carlos Fuentes, *Instinctul lui Inez*
30 Marguerite Duras, *Amantul*
31 James Joyce, *Oameni din Dublin*
32 Alessandro Baricco, *Novecento*
33 Peter Esterházy, O *femeie*
34 Pascal Quignard, *Terasă la Roma*
35 Paulo Coelho, *La râul Piedra am şezut şi-am plâns*
36 Nina Berberova, *Acompaniatoarea*
37 Hubert Lampo, *Madona din Nedermunster*
38 Pär Lagerkvist, *Piticul*
39 Nina Berberova, *Trestia revoltată*
40 Richard Bach, *Pescăruşul Jonathan Livingston*
41 Friedrich Durrenmatt, *Pana de automobil*

42 Heinrich Böll, *Onoarea pierdută a Katharinei Blum*
43 Paulo Coelho, *Manualul războinicului luminii*
44 Marguerite Yourcenar, *Obolul visului*
45 Friedrich Durrenmatt, *Făgăduiala*
46 Adolfo Bioy Casares, *Invenţia lui Morel*
47 Mario Vargas Llosa, *Cine l-a ucis pe Palomino Molero*?
48 Daniel Keyes, *Flori pentru Algernon*
49 Adolfo Bioy Casares, *O păpuşă rusească*
50 Carlos Fuentes, *Diana*
51 Alain de Botton, *Eseuri de îndrăgostit*
52 Patrick Modiano, *Micuţa Bijou*
53 Tennessee Williams, *Primăvara la Roma a doamnei Stone*
54 Mario Vargas Llosa, *Elogiul mamei vitrege*
55 Carlo Frabetti, *Cartea iad*
56 William Maxwell, *La revedere, pe mâine*
57 Apostolos Doxiadis, *Unchiul Petros şi Conjectura lui Goldbach*
58 Carson McCullers, *Răsfrângeri într-un ochi de aur*
59 Martin Walser, *Cal în fugă*
60 Martin Page, *M-am hotărât să devin prost*
61 William Golding, *Zeul scorpion*
62 Torgny Lindgren, *Legende*
63 Marguerite Yourcenar, *Lovitura de graţie*
64 Robert Musil, *Rătăcirile elevului Törless*
65 Siegfried Lenz, *Moştenirea lui Arne*
66 Ludmila Ulitkaia, *Soniecika*
67 Imre Kertesz, *Drapelul englez*
68 Karel Čapek, *Cartea apocrifelor*
69 Glendon Swarthout, *Binecuvântaţi animalele şi copiii*
70 Mihail Sebastian, *Femei*
71 Georges Bernanos, *O crimă*

72 Franz Werfel, *Agapa absolvenţilor*
73 Vladimir Nabokov, *Maşenka*
74 Natsume Soseki, *Călătoria*

E limpede că şi adulţii au nevoie de poveşti. Numai că zânele lor şi-au scurtat rochiile, şi-au tăiat părul care le ajungea cândva la călcâie şi au învăţat să fie femei, ceea ce e mult mai complicat şi mai periculos decât meseria de zână.

Un mănunchi de istorii cu femei aşadar, spuse simplu, captivant, de un povestaş a cărui viaţă seamănă ca două picături de rouă cu a lui Mircea Cărtărescu. În fiecare poveste e un sâmbure de neobişnuit care stă ascuns în carnea obişnuitului, în „ordinar” o sămânţă de extraordinar care dă rod epic.

Un omagiu (adesea în sensul cel mai concret, erotic, al cuvântului) adus femeilor „pentru că sunt femei”.

Întrebările criticului: Cine spunea că scriitorul român a uitat să povestească? Cine spunea că e misogin?

Există cărţi de care rămâi cumva îndrăgostit:

crezi că le-ai uitat şi totuşi le duci atât de tare dorul…

Sau cărţi cărora le-ai presimţit miracolul, fără să le fi cunoscut vreodată.

Cărţi gata să te iubească, adunate pentru tine în colecţia CARTEA DE PE NOPTIERĂ.

948353 004502